

JAARBOEK

VAN DE

KONINKLIJKE ACADEMIE

VOOR NEDERLANDSE TAAL EN LETTEREN

2022

Dit *Jaarboek* werd samengesteld door de personeelsleden van de KANTL. Hendrik Van Gorp en Jacques Van Keymeulen (vaste secretaris) verleenden hun medewerking aan de redactie.

Verantwoordelijke uitgever: Jacques Van Keymeulen.

Te bestellen bij het
Secretariaat van de Koninklijke Academie voor Nederlandse
Taal en Letteren
Koningstraat 18
B-9000 Gent (België)
secretariaat@kantl.be

ISSN 0770-7762

JAARBOEK

VAN DE

KONINKLIJKE ACADEMIE

VOOR NEDERLANDSE TAAL EN LETTEREN

2022

REDACTIE: THOMAS VAN DER GOTEN

KANTL

Gent, Koninklijke Academie voor
Nederlandse Taal en Letteren, 2022

Hoofdstuk 1.

Administratieve gegevens

1.1 DECREET

De Academie werd onder de naam Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde opgericht bij K.B. van 8 juli 1886. Bij K.B. van 20 april 1972 werd de naam gewijzigd tot Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (zie Belgisch Staatsblad 14 november 1972, p. 12.596). Ook het nieuwe decreet van 2018 (zie verderop) bevat een naamswijziging: de Academie heet sindsdien Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren.

Het bestaan van de Academie werd bekrachtigd bij decreet van 13 februari 1980 van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap (zie Belgisch Staatsblad van 18 maart 1980, p. 3455-3457, met een rechtzetting in het Staatsblad van 3 april 1980, p. 4148). De tekst van het K.B. van 8 juli 1886 is voor het laatst gepubliceerd in *Jaarboek 1966*, p. 5-10. De tekst van het decreet van 13 februari 1980 betreffende de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde is het meest recent afgedrukt in *Jaarboek 1997*, p. 7-11. De tekst zoals in 2006 aangepast door het Decreet houdende aanpassing van diverse decreten aan de nieuwe benaming van de wetgevende vergaderingen van de gemeenschappen en gewesten (B.S.20/11/2006) kan geraadpleegd worden op de website van de Vlaamse Codex (<https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1007217¶m=inhoud>).

Op 12 oktober 2018 werd er een nieuw decreet aangenomen. De integrale tekst daarvan werd afgedrukt in *Jaarboek 2019*, p. 1-6. Ook het Memorie van Toelichting bij het ontwerp van dit decreet werd in hetzelfde *Jaarboek* afgedrukt, namelijk op p. 6-12.

1.2 STATUTEN

In opvolging van het nieuwe decreet van 2018 keurde de Algemene Vergadering van de Academie nieuwe Statuten goed in haar vergadering van 19 december 2018. Die verschenen in het Staatsblad op 31 december 2018. De integrale tekst daarvan werd afgedrukt in *Jaarboek 2019*, p. 12-18.

1.3 HUISHOUDELIJK REGLEMENT

De tekst van het Huishoudelijk Reglement (HR) werd op 17 juni 1998 door de Algemene Vergadering goedgekeurd, en werd bevestigd bij M.B. van 26 oktober 1998 (zie *Jaarboek 1999*, p. 2-24).

In het werkjaar 2014 is een aanvang gemaakt met een grondige vereenvoudiging en actualisering van het Huishoudelijk Reglement. Die operatie werd sinds 2016 opgenomen in een ruimere context van reorganisatie. In 2021 werd de laatste hand gelegd aan het vernieuwde huishoudelijk reglement, dat vervolgens werd goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 17 november 2021. De integrale tekst van het huishoudelijk reglement wordt hier weergegeven:

I. ALGEMENE BEPALINGEN

ART. 1 | § 1 – Dit huishoudelijk reglement is opgesteld op grond van artikel 14 van het decreet van 12 oktober 2018 betreffende de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde. Het is een toevoeging aan het genoemde decreet, en aan de geldende statuten (zoals goedgekeurd door de Algemene Vergadering op 19 december 2018 en verschenen in het Staatsblad op 31 december 2018). Het bevat bijkomende regels en afspraken voor de operationele werking van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren.

Dit huishoudelijk reglement werd door de Academie goedgekeurd in haar vergadering van 17 november 2021.

§ 2 – Het vroeger geldende huishoudelijk reglement, dat goedgekeurd werd door de Academie in haar vergadering van 17 juni 1998, wordt opgeheven.

ART. 2 | De bevoegdheid en de opdrachten van de Academie zijn omschreven in artikelen 5 en 6 van het decreet van 12 oktober 2018.

II. LEDEN EN ERELEDEN

ART. 3 | De Academie bestaat uit maximaal veertig leden en een onbepaald aantal ereleden.

ART. 4 | De titel van erelid wordt door de algemene vergadering verleend aan:

- gewone leden die de leeftijd van 75 jaar bereikt hebben;
- gewone leden die om het erelidmaatschap verzocht hebben;
- buitenlanders die zich verdienstelijk maakten in het domein van de Nederlandse taal en letteren.

ART. 5 | Verkiezing leden

Wanneer er ledenplaatsen vacant zijn, zal het bestuur dit meedelen aan de algemene vergadering. De leden zal gevraagd worden om per vacature kandidaten voor te dragen. Voor een geldige verkiezing moeten er per vacature minimum twee kandidaten zijn. De lijst van de voorgedragen kandidaten wordt aan de leden bezorgd. De leden gaan daar discreet mee om. Voorgedragen kandidaten worden niet over hun voordracht geïnformeerd. Het bestuur plaatst de verkiezing van een of meer nieuwe leden op de agenda van de volgende algemene vergadering.

Er is een quorum (de helft plus één) vereist om deze verkiezing geldig te laten verlopen. Tijdens de geheime stemming vinken de leden per vacature de kandidaat van hun voorkeur aan. Leden die niet aanwezig kunnen zijn op de vergadering, kunnen zich aanmelden voor de elektronische stemming. De voorzitter wijst de twee meest recent verkozen leden aan om de stemmen op papier op te nemen. Tijdens de stemopneming wordt de vergadering onderbroken. Ook de resultaten van het elektronisch stemmen worden aan de stemopnemers bezorgd. Die voegen de resultaten van het elektronisch stemmen bij de resultaten van het stemmen op papier en bezorgen die op een ondertekend formulier aan de voorzitter. Die licht de vergadering in. Naderhand worden de stemdata vernietigd. Per vacature wordt een ranking opgesteld. Indien er twee kandidaten zijn, wordt de kandidaat met de meeste stemmen verkozen tot nieuw lid. Indien er meer dan twee kandidaten zijn:

- wordt de kandidaat die de helft plus één van de stemmen haalt – onthoudingen en blanco's niet meegerekend –, onmiddellijk verkozen tot nieuw lid;
- indien geen van de kandidaten de helft plus één van de stemmen haalt – onthoudingen en blanco's niet meegerekend –, worden de twee kandidaten met de meeste stemmen toegelaten tot de tweede ronde.

De kandidaat die in die tweede ronde de meeste stemmen haalt, wordt verkozen tot lid. Bij staking van stemmen, wordt er onmiddellijk opnieuw gestemd. In het geval van een tweede staking van stemmen beslist de voorzitter.

Het bestuur neemt contact op met de verkozen kandidaat. Indien de verkozen kandidaat weigert, wordt de vacature opnieuw opengesteld.

ART. 6 | Verkiezing buitenlandse ereleden

Bij de verkiezing van buitenlandse ereleden wordt dezelfde procedure gevolgd als bij de verkiezing van leden. Het maximale aantal buitenlandse leden wordt op 25 vastgesteld.

ART. 7 | Rechten en plichten van de leden

De leden worden formeel in kennis gesteld van hun benoeming. Zodra een nieuw lid aangesteld is, heeft het alle rechten en verplichtingen verbonden aan het lidmaatschap. Tot de rechten behoort onder andere dat een lid te allen tij-

de voorstellen kan doen inzake de werkzaamheden van de Academie. Tot de verplichtingen behoort engagement voor de werking van de Academie; dit kan o.a. door het deelnemen aan jury's voor prijzen, het zetelen in commissies, het beoordelen van teksten die ter publicatie worden aangeboden. Van leden wordt verwacht dat ze geregeld actief deelnemen aan de ledenvergaderingen.

Leden en ereleden kunnen op eenvoudig verzoek de publicaties van de Academie ontvangen, te beginnen met het jaar van de benoeming. Van de vroeger verschenen uitgaven kunnen ze, op verzoek en zover de voorraad strekt, eveneens een exemplaar krijgen.

III. DE ALGEMENE VERGADERING

ART. 8 | Leden en ereleden vormen samen de algemene vergadering. Ereleden kunnen deelnemen aan alle beraadslagingen van de algemene vergadering, maar ze hebben geen stemrecht.

ART. 9 | Minstens tweemaal per jaar houdt de Academie een algemene vergadering. Deze vergadering behandelt agendapunten die behoren tot de bevoegdheden van de algemene vergadering zoals omschreven in het decreet (art. 9) en in de statuten (§ 6).

Het bestuur bepaalt de data en plaats van de vergaderingen en legt de definitieve agenda vast.

De leden en ereleden worden uiterlijk vijftien dagen op voorhand opgeroepen voor de vergadering door de voorzitter en/of de vaste secretaris, die hen informeert over agenda, tijdstip en plaats. Leden die punten willen agenderen, melden dat vooraf aan het bestuur.

De voorzitter zit de vergaderingen voor. Wanneer de voorzitter verhinderd is, wordt het voorzitterschap waargenomen door de ondervoorzitter. Zijn beiden afwezig, dan zit het langst benoemde lid van de algemene vergadering de vergadering voor.

Van alle vergaderingen wordt een verslag gemaakt. Het wordt op de volgende vergadering goedgekeurd.

De algemene vergadering kan adviseurs, commissies en werkgroepen aanstellen voor aangelegenheden die betrekking hebben op haar werking. Het bestuur bepaalt de begroting waarbinnen een bepaalde werkgroep of commissie kan werken.

ART. 10 | Stemming

Quora:

- In het geval van wijziging van de statuten moet de helft plus één van de leden aanwezig zijn en moet een tweederdemeerderheid gehaald worden – onthou-

dingen en blanco's niet meegerekend. Indien het quorum niet gehaald wordt, wordt een volgende algemene vergadering samengeroepen die geldig kan stemmen ongeacht het quorum.

- Voor de verkiezing van leden: zie artikel 5.
- Voor alle andere stemmingen geldt geen quorum.

Organisatie van stemming:

- Verkiezingen verlopen geheim, alsook stemmingen waarbij het bestuur het raadzaam acht of waarbij ten minste één van de aanwezige leden het wenst.
- In alle andere gevallen wordt mondeling of bij handopsteking gestemd. Bij staking van stemmen geeft de stem van de voorzitter de doorslag.

Na elke stemming kunnen leden verzoeken hun standpunt beknopt in het verslag te laten opnemen.

IV. DE GENOOTSCHAPSVERGADERING

ART. 11 | Leden en ereleden vormen samen de genootschapsvergadering.

ART. 12 | Behalve in de maand augustus houdt de Academie maandelijks een genootschapsvergadering. Minstens één daarvan is openbaar. In juli wordt deze vergadering op het domein Beauvoorde gehouden.

De genootschapsvergadering behandelt agendapunten die betrekking hebben op de wetenschappelijke werking van de Academie, de inhoudelijke invulling van de decretales opdrachten van de Academie, de publiekswerking van de Academie en standpuntbepalingen.

Leden en ereleden presenteren hier work in progress, hypothesen en wetenschappelijke bevindingen.

De vaste secretaris coördineert de werking van de genootschapsvergaderingen. In samenspraak met het bestuur bepaalt hij/zij de data en plaats van de vergaderingen en legt de agenda vast.

De leden en ereleden worden uiterlijk een week op voorhand opgeroepen voor de vergadering door de voorzitter en/of de vaste secretaris, die hen informeert over agenda, tijdstip en plaats. Leden die punten willen agenderen, melden dat vooraf aan het bestuur.

De voorzitter zit de vergaderingen voor. Wanneer de voorzitter verhinderd is, wordt het voorzitterschap waargenomen door de ondervoorzitter. Zijn beiden afwezig, dan zit het langst benoemde lid van de algemene vergadering de vergadering voor.

Van alle vergaderingen wordt een verslag gemaakt. Het wordt op de volgende vergadering goedgekeurd.

De genootschapsvergadering kan adviseurs, jury's, commissies en werkgroepen aanstellen voor aangelegenheden die betrekking hebben op haar werking. Het

bestuur bepaalt de begroting waarbinnen een bepaalde werkgroep, jury of commissie kan werken.

ART. 13 | Zowel aanwezige leden als aanwezige ereleden kunnen deelnemen aan stemmingen op de genootschapsvergaderingen.

V. HET BESTUUR VAN DE ACADEMIE

ART. 14 | Het bestuur wordt door de algemene vergadering verkozen en bestaat uit een voorzitter, een ondervoorzitter, een vaste secretaris en ten minste twee andere bestuurders. Deze andere bestuurders zijn leden of ereleden van de Academie. Het bestuur kan worden aangevuld met externen die om hun technische expertise worden aangetrokken. De meerderheid van de leden van het bestuur is lid van de Academie. Behalve de vaste secretaris zijn de leden van het bestuur onbezoldigd. De algemene vergadering kan hierop uitzonderingen toestaan.

De verkiezing van de voorzitter, de ondervoorzitter, de vaste secretaris en de bijkomende leden van het bestuur geschiedt bij geheime stemming op de daartoe aangeduide algemene vergadering, ongeacht het aantal aanwezige leden. Is er maar één kandidaat, dan wordt die verkozen indien hij/zij de helft plus één van de uitgebrachte stemmen haalt – onthoudingen en blanco's niet meegerekend. Ook in het geval van meerdere kandidaten wordt de kandidaat verkozen die de helft plus één van de uitgebrachte stemmen haalt – onthoudingen en blanco's niet meegerekend. Haalt geen van de kandidaten de meerderheid, dan volgt een tweede stemronde tussen de twee best gerangschikte kandidaten. De kandidaat met de meeste stemmen wordt verkozen.

De voorzitter, de ondervoorzitter, de vaste secretaris en de bijkomende leden van het bestuur hebben elk een mandaat van vier jaar, eenmaal verlengbaar met een termijn van vier jaar. Indien een lid van het bestuur zijn/haar mandaat tussentijds opzegt, wordt een nieuwe kandidaat verkozen met een mandaat van vier jaar, eenmaal verlengbaar met een termijn van vier jaar.

ART. 15 | De bestuursvergaderingen vinden minstens vier keer per jaar plaats, en worden ook bijgewoond door de directeur. Bijkomende bestuursvergaderingen worden gehouden als twee leden daarom schriftelijk verzoeken met opgave van de punten die zij op de agenda wensen te plaatsen.

Het bestuur beslist geldig, ongeacht het aantal aanwezige leden. Bij staking van stemmen beslist de voorzitter.

De voorzitter zit de vergaderingen voor. Wanneer de voorzitter verhinderd is, wordt het voorzitterschap waargenomen door de ondervoorzitter. Zijn beiden afwezig, dan zit het langst benoemde aanwezige academieliid de vergadering voor. De agenda van de bijeenkomsten wordt voorbereid in samenspraak tussen de voorzitter en de vaste secretaris. Van alle vergaderingen wordt een verslag ge-

maakt dat door het bestuur wordt goedgekeurd. De besluiten van de bestuursvergaderingen worden aan de algemene vergadering bezorgd. De verslagen van de bestuursvergaderingen kunnen op eenvoudig verzoek bij de voorzitter ingekken worden.

ART. 16 | Het bestuur heeft volgende opdrachten en bevoegdheden:

1° Het bestuur verbindt de organisatie tegenover derden.

2° Het bestuur is bevoegd om alle handelingen te verrichten die nodig of dienstig zijn om het doel van de Academie te verwezenlijken, met uitzondering van de handelingen die aan de algemene vergadering zijn voorbehouden.

3° Het bestuur bepaalt het beleid van de instelling en stelt de begroting en rekeningen op.

4° Het bestuur legt verantwoording af aan de algemene vergadering.

5° Het bestuur beheert de roerende en onroerende goederen, de waarden, de stichtingen en de schenkingen. Het verricht alle daden van beheer voor de vermelde bezittingen en zorgt voor het naleven van de voorwaarden opgelegd door de schenkers en de erflaters.

6° Het bestuur is verantwoordelijk voor de financiën van de Academie en vraagt jaarlijks kwijting aan de Algemene Vergadering. Voor de operationele werking kan het bestuur financiële beslissingen delegeren aan de directeur. De directeur heeft tekenbevoegdheid voor bedragen tot 2.500 euro. Voor hogere bedragen is een handtekening vereist van de voorzitter en de vaste secretaris.

7° Het bestuur kan een personeelslid (de directeur) belasten met de dagelijkse leiding van het personeel.

8° Het bestuur kan bevoegdheden delegeren aan een of meer van zijn leden en aan bijzondere volmachtenhouders die geen deel uitmaken van het bestuur.

9° Het bestuur kan adviseurs of adviescommissies aanstellen voor bestuurlijke aangelegenheden. Deze hebben als taak om voor een kerntaak, of een onderdeel ervan, advies uit te brengen of voorstellen te doen aan het bestuur. Het bestuur bepaalt de begroting waarbinnen een bepaalde adviseur of adviescommissie kan werken.

10° Het bestuur kan individuele bestuurders en/of derden mandaat geven om de Academie als gesprekspartner te vertegenwoordigen.

ART. 17 | Het bestuur kan voorzitter, ondervoorzitter en vaste secretaris bevoegdheid geven om als dagelijks bestuur op te treden. De voorzitter van de Academie is van rechtswege voorzitter van het dagelijks bestuur.

Wanneer de voorzitter verhinderd is een vergadering bij te wonen, wordt het voorzitterschap waargenomen door de ondervoorzitter. De bijeenkomsten van het dagelijks bestuur worden ook bijgewoond door de directeur.

De agenda van de bijeenkomsten wordt voorbereid door de voorzitter en de vaste secretaris.

Van alle vergaderingen wordt een verslag gemaakt. Bestuursleden en leden van de algemene vergadering kunnen te allen tijde inzage vragen in dit verslag. Het dagelijks bestuur stuurt de personeelswerking en de operationele werking van de Academie aan en kan dit (deels) delegeren aan de directeur. Het dagelijks bestuur is bevoegd voor alle materies waarvoor het van het bestuur mandaat kreeg. Het dagelijks bestuur legt verantwoording af aan het bestuur.

VI. DE VOORZITTER, DE ONDERVOORZITTER, DE VASTE SECRETARIS, DE DIRECTEUR EN DE PERSONEELSPLOEG

ART. 18 | De voorzitter wordt verkozen door de algemene vergadering voor een periode van vier jaar, eenmaal verlengbaar. De voorzitter van de Academie is van rechtswege voorzitter van het bestuur, het dagelijks bestuur, de algemene vergadering en de genootschapsvergaderingen.

Indien de voorzitter verhinderd is een vergadering geheel of gedeeltelijk bij te wonen, wordt hij/zij tijdelijk door de ondervoorzitter vervangen. Bij afwezigheid zowel van de voorzitter als van de ondervoorzitter wordt de vergadering voorgezeten door het langst benoemde academielid dat aanwezig is.

De voorzitter ziet erop toe dat het reglement wordt nageleefd, formuleert de beslissingen die door de Academie genomen worden en ondertekent waar nodig de van de Academie uitgaande stukken.

De voorzitter vervult een voortrekkersrol in het behartigen van de algemene bestuurszaken van de Academie. De voorzitter heeft met het oog daarop ambts-halve zitting in alle commissies, of kan daarvoor een lid van het bestuur mandateren.

Onverminderd de vertegenwoordigingsbevoegdheid van het bestuur (art. 12 van het decreet) wordt de Academie ook tegenover derden en in rechte vertegenwoordigd door de voorzitter en de vaste secretaris die gezamenlijk optreden.

ART. 19 | De vaste secretaris wordt door de algemene vergadering verkozen voor een periode van vier jaar, eenmaal verlengbaar. De vaste secretaris maakt deel uit van het bestuur en van het dagelijks bestuur.

De vaste secretaris ziet erop toe dat de beslissingen van het bestuur, van de algemene vergadering en de genootschapsvergadering worden uitgevoerd.

De vaste secretaris coördineert de activiteiten van het genootschap.

De vaste secretaris coördineert de officiële correspondentie van de Academie.

De vaste secretaris coördineert de archivering van verslagen, belangrijke documenten en publicaties van de Academie.

De vaste secretaris is eindverantwoordelijk voor de verslagen van de bijeenkomsten van het genootschap, de algemene vergadering, het bestuur en het dagelijks

bestuur, en – in samenspraak met de voorzitter – voor de communicatie met de leden.

Samen met de leden van het dagelijks bestuur en de directeur vertegenwoordigt de vaste secretaris de Academie naar de buitenwereld toe.

De vaste secretaris is in het bijzonder de verbindingspersoon met andere academies en/of gelijkaardige instellingen (bv. KVAB, ALLEA).

De vaste secretaris kan met instemming van het bestuur een aantal taken delegeren aan een ander bestuurslid, de directeur of de personeelsploeg.

De vaste secretaris rapporteert aan het dagelijks bestuur.

Wanneer de vaste secretaris in de onmogelijkheid verkeert een vergadering bij te wonen, kan hij/zij zich laten vervangen door een ander bestuurslid. Wanneer hij/zij langer dan een maand verhinderd is zijn/haar functie uit te oefenen, wijst de algemene vergadering een lid als waarnemend vaste secretaris aan.

ART. 20 | De ondervoorzitter wordt verkozen door de Algemene Vergadering. De ondervoorzitter maakt deel uit van het bestuur en van het dagelijks bestuur.

De ondervoorzitter vervangt de voorzitter (met diens bevoegdheden) bij diens afwezigheid.

ART. 21 | De Academie doet voor haar operationele werking een beroep op een team van beroepskrachten. Binnen de door het bestuur goedgekeurde engagementen heeft dit team de nodige autonomie om binnen het vastgestelde budget alle mogelijke initiatieven te nemen.

De rechten en plichten van de personeelsleden worden vermeld in het personeelsreglement.

De werking van het personeelsteam wordt gecoördineerd door de directeur.

De directeur wordt aangesteld door het bestuur.

De directeur informeert en adviseert het bestuur en zorgt ervoor dat de strategie die door het bestuur wordt uitgezet, vertaald wordt in een daadkrachtig beleid.

De directeur rapporteert en legt verantwoording af aan het bestuur en zorgt steeds voor korte communicatielijnen met de vaste secretaris en de voorzitter.

De directeur maakt een organogram op en voert jaarlijkse evaluatiegesprekken met de personeelsleden.

De directeur woont de algemene vergaderingen, de genootschapsvergaderingen en de bestuursvergaderingen bij.

De directeur coördineert de publiekswerking en de wetenschappelijke werking van de Academie.

Het dagelijks bestuur voert jaarlijks een evaluatiegesprek met de directeur.

VII. COMMISSIES, REDACTIES EN WERKGROEPEN

ART. 22 | De algemene vergadering kan adviseurs, commissies en werkgroepen aanstellen voor aangelegenheden die betrekking hebben op haar werking.

De genootschapsvergadering kan werkgroepen en commissies samenstellen voor aangelegenheden die betrekking hebben op de inhoudelijke werking van de Academie. In het kader van de decretale opdracht van de KANTL wordt een canoncommissie samengesteld.

De genootschapsvergadering kan voor de commissies aparte werkingsreglementen opstellen.

Het bestuur kan daarnaast ook adviseurs of adviescommissies aanstellen voor bestuurlijke kwesties. Het bestuur kan voor deze commissies aparte werkingsreglementen opstellen.

De genootschapsvergadering kan redactieploegen samenstellen die zich ontfemen over de publicaties van de Academie.

Het bestuur bepaalt de begroting waarbinnen een bepaalde werkgroep of commissie kan werken.

Elk lid of erelid kan deel uitmaken van één of meer commissies. Zowel het bestuur als de genootschapsvergadering kunnen ervoor opteren om aan bepaalde werkgroepen of commissies externen toe te voegen.

Elke commissie verkiest een voorzitter. Deze voorzitter is lid of erelid van de Academie. Van de werkzaamheden van de commissies wordt in het Jaarboek van de Academie verslag gedaan.

In principe formuleren adviseurs, werkgroepen en commissies adviezen en voorstellen die aan het genootschap of het bestuur worden voorgelegd ter bekrachtiging.

De canoncommissie daarentegen krijgt het mandaat om autonoom een lijst van canonwerken op te stellen. Deze lijst moet niet bekrachtigd worden door enige andere vergadering.

Ook de redacties die zich ontfemen over de uitgaven van de Academie kunnen autonoom redactiebesluiten nemen.

De genootschapsvergadering kan te allen tijde bepaalde commissies of werkgroepen mandaat geven om autonoom namens de Academie standpunten in te nemen.

VIII. PRIJZEN EN JURY'S

ART. 23 | De Academie reikt volgende literaire prijzen uit: de KANTL-prijs voor proza, de KANTL-prijs voor poëzie, de KANTL-prijs voor essay en de KANTL-prijs voor kinder- en jeugdliteratuur.

Elk jaar wordt één van deze vier prijzen uitgereikt in een vierjarige cyclus.

De Academie reikt volgende wetenschappelijke prijzen uit: de Leon Elautprijs (voor een studie over de geschiedenis van de culturele Vlaamse beweging), de KANTL-prijs voor taalkunde, de Leonard Willemsprijs (voor een studie op het gebied van oudere taal, literatuur en cultuur in de Nederlanden) en de KANTL-prijs voor literatuurstudie.

Elk jaar wordt één van deze prijzen uitgereikt in een vierjarige cyclus.

Met ingang van 2016 werd het bedrag van de literaire en wetenschappelijke prijzen van de KANTL vastgelegd op 5.000 euro. Het bedrag kan op voorstel van het bestuur aangepast worden door de algemene vergadering.

ART. 24 | Voor elk van de prijzen stelt het Genootschap een jury samen, een leescommissie die de productie beoordeelt binnen de periode waarover de prijs gaat. De jury's bestaan uit minimum 3 en maximum 5 leden of ereleden. Bij de jury kunnen ook externen betrokken worden. De meerderheid van de juryleden is echter lid of erelid van de Academie. Wijzigingen in jury's gebeuren bij voorkeur bij de aanvang van een nieuwe vierjarige cyclus.

De vaste secretaris legt een voorstel van samenstelling van de jury's voor aan de genootschapsvergadering.

De juryleden kiezen in onderling overleg een voorzitter die de jurywerkzaamheden regelt gedurende de volledige vierjaarlijkse cyclus.

De jaarlijkse nominaties voor de literaire prijzen en de laureaten van de literaire en wetenschappelijke prijzen worden vóór de zomer voorgelegd aan de genootschapsvergadering. De voorzitter van de jury zorgt voor een gemotiveerd verslag.

Alle juryverslagen, zowel van de nominaties als van de toekenning van de prijzen, worden door de juryvoorzitter aan de vaste secretaris bezorgd.

ART. 25 | De jury's van alle prijzen van de KANTL selecteren uit de productie binnen het genre of de discipline gedurende de periode waarop de prijs betrekking heeft.

De literaire prijzen bekronen gepubliceerd, oorspronkelijk Nederlandstalig werk. Het bekroonde werk wordt gekozen uit een shortlist die tot stand komt door een jaarlijkse nominatie over de literaire productie van het voorafgaande jaar.

Voor de wetenschappelijke prijzen komt werk in aanmerking over de Nederlandse taal, de Nederlandse letterkunde en de cultuur in de Nederlanden, dat in de betrokken periode gepubliceerd werd. Proefschriften die in de betrokken periode verdedigd werden, komen eveneens in aanmerking. De Academie geeft de voorkeur aan publicaties in het Nederlands, maar de jury kan beslissen om ook publicaties in een andere taal dan het Nederlands te bekronen. Leden of ereleden komen niet in aanmerking voor bekroning.

De laureaten van de literaire en van de wetenschappelijke prijs worden bekendgemaakt een maand voor de uitreiking van de prijs. Tot zo lang wordt een embargo opgelegd op communicatie naar buiten toe.

De prijzen worden uitgereikt in een openbare vergadering.

IX. PUBLICATIES VAN DE ACADEMIE

ART. 26 | Het tijdschrift Verslagen en Mededelingen en het Jaarboek worden bezorgd door een hoofdredacteur en een kernredactie.

In Verslagen en Mededelingen worden wetenschappelijke bijdragen op het gebied van taal- en literatuurstudie van zowel leden als niet-leden opgenomen.

Elke bijdrage wordt onderworpen aan peerreview.

De redactie is gemachtigd niet-drukklare kopij te weigeren.

Het Jaarboek over jaar x verschijnt in de loop van het volgende kalenderjaar (x + 1) en bevat in principe: een overzicht van de werkzaamheden van de Academie, levensberichten van overleden leden, toespraken en standpunten, jury- en commissieverslagen.

De overige publicaties van de Academie worden onder toezicht van een KANTL-redacteur door de auteur bezorgd. De auteur is bereid actief mee te werken om voor de uitgave van zijn of haar werk fondsen te verwerven.

X. LEGATEN EN FONDSEN

ART. 27 | Voor de legaten en fondsen waarvan de erflaters of de schenkers het doel bepaald hebben, maakt het bestuur een ontwerpreglement op waarin het doel en de maatregelen om dat doel te verwezenlijken nauwkeurig worden omschreven. Na goedkeuring van dit ontwerp door de algemene vergadering wordt het in het Jaarboek opgenomen.

Fondsen en legaten waarvan de doelstellingen in hoofdzaak overeenkomen, kunnen samengevoegd worden.

XI. BIBLIOTHEEK EN ARCHIEF

ART. 28 | De Academie bewaart recente publicaties van leden. Werken die meer dan dertig jaar oud zijn, worden overgemaakt aan de Universiteitsbibliotheek van de Gentse Universiteit.

Alle leden en ereleden van de Academie krijgen op eenvoudig verzoek gratis toegang tot de Gentse Universiteitsbibliotheek.

Ten behoeve van jury's worden boeken aangeschaft. Die boeken worden vier jaar in de bibliotheek bewaard. Daarna worden ze verdeeld onder de juryleden.

ART. 29 | De KANTL legt zich toe op de digitale archivering van taal- en letterkundige bronnen.

Bestaande literaire archiefstukken uit het KANTL-archief worden aan het Letterenhuis of gelijkaardige instellingen overgedragen.

Taalkundige of literaire archieven die in geen geschikt archief kunnen worden opgenomen, kunnen in het KANTL-archief worden bewaard.

De Academie bewaart archiefstukken over haar leden en over haar bestuurlijke werking. Ook het CTB-archief wordt in de KANTL bewaard.

XII. WIJZIGING VAN HET HUISHOUELIJK REGLEMENT

ART. 30 | Voor wijziging is vereist dat een schriftelijk en beargumenteerd voorstel wordt ingediend door het bestuur of door ten minste vijf leden. Dit voorstel wordt geagendeerd op de eerstvolgende algemene vergadering en wordt bij de uitnodiging voor die vergadering gevoegd. Ter zitting kan het voorstel door leden geamendeerd worden.

Het huishoudelijk reglement werd, samen met de teksten van decreet en statuten, gepubliceerd onder de titel ‘De reglementen van de Academie’ (2021).

1.4 BELEIDSPLAN

In 2021 werkte een kleine maar gedreven werkgroep aan de opmaak van een beleidsplan. Samen met trajectbegeleider Iris Steen hebben Leen van Dijk, Luc Devoldere, Dirk de Geest, Jacques Van Keymeulen, Judith Van Doorselaer en Nicolas Leus intense gesprekken en discussies gevoerd, die hebben geleid tot een voorstel voor een ‘beleidsplan’, waarin de missie en visie van de KANTL, de strategische en operationele doelstellingen werden omschreven. De 9 decreetale opdrachten werden geclusterd in hanteerbare werkerterreinen. Dit voorstel werd ter discussie voorgelegd aan het ledengenootschap, en op basis van de inbreng van de leden verder gefinaliseerd.

De integrale tekst van het beleidsplan wordt hier weergegeven:

Missie en visie

Missie

De Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren (KANTL) is een culturele instelling die studie, reflectie en debat over de Nederlandse taal en letteren bevordert. Het kloppend hart van de KANTL is het ledengenootschap, dat

in zijn werking wordt bijgestaan door een team van medewerkers. Vanuit hun gehechtheid aan de Nederlandse taal en letteren zetten de leden hun expertise in voor het Nederlands in het Nederlandse taalgebied en daarbuiten, in al zijn uitingen. De Academie is een gangmaker voor het gebruik van het Nederlands en een pleitbezorger voor de Nederlandstalige literatuur van vroeger en nu.

Visie

Baken

De KANTL behartigt al sinds 1886 de belangen van de Nederlandse taal en letteren in Vlaanderen en België. De Academie wil een ontmoetingsplatform zijn voor academici, schrijvers en andere taalminnaars, een vrijplaats voor gedachtewisseling en reflectie over het Nederlands. Zo bekleedt de KANTL een unieke positie als onafhankelijke denktank, met oog voor diepgang en nuance. De KANTL is een bron van duurzame kennis en een betrouwbaar baken in het rijke landschap van de Nederlandse taal en letteren.

Opdrachten

De KANTL heeft de volgende opdrachten:

1. bewaring, beheer, ontsluiting en verrijking van talig en literair erfgoed;
2. reflectie op de Nederlandse taal en letteren;
3. het verbinden van heden en verleden door talig en literair erfgoed in te bedden in een brede culturele en maatschappelijke context.

De multidisciplinaire samenstelling van het genootschap – academici, schrijvers en andere taalminnaars – garandeert een brede blik op alle aspecten van de Nederlandse taal.

Werking

Vanuit haar unieke positie als breed en divers platform levert de KANTL een eigen bijdrage aan de kennis en de ontwikkeling van de Nederlandse taal en letteren en aan de participatie van een breed publiek daaraan.

De werking van de KANTL omvat drie clusters van activiteiten, die in de dagelijkse praktijk nauw met elkaar verweven zijn.

1. Ontmoeting en overleg

De KANTL is de ontmoetingsplaats en het overlegplatform van het genootschap. De leden van het genootschap worden voorgedragen en vervolgens verkozen op

basis van hun expertise, hun inzet en hun belangstelling voor de Nederlandse taal en letteren. Tijdens de maandelijkse bijeenkomsten presenteren zij lezingen, onderzoeksresultaten of proeven van eigen literair werk, in besloten kring en/of voor een geïnteresseerd publiek. Hun gedachtewisselingen daarover verrijken het academische, culturele en maatschappelijke debat en vormen de basis van activiteiten voor een breder publiek.

De KANTL is daarnaast een publieke ontmoetingsplaats voor gedachtewisselingen over alles wat reilt en zeilt in de Nederlandse taal en letteren. Ze brengt betrokkenen samen rond actuele thema's in colloquia, symposia en debatten.

Waar nodig bemiddelt de KANTL als onafhankelijke instantie tussen andere organisaties en instellingen die begaan zijn met taal en letteren.

Daarnaast opent de KANTL haar auditorium en salons voor initiatieven van derden die in de lijn liggen van haar eigen doelstellingen, en biedt ze logistieke medewerking.

De KANTL schrijft zich ten slotte actief in in het Belgische en internationale netwerk van academies.

2. Het faciliteren van onderzoek

De KANTL is een unieke plaats waar wetenschappers, buiten het kader van de gangbare instellingen, verslag kunnen uitbrengen over hun lopende en afgeronde onderzoek. Daardoor ontstaat een dynamische interactie, niet alleen met collega's maar ook met andere geïnteresseerden. Onderzoekers vinden bij de KANTL een rijke verzameling goed ontsloten bronnen, onder andere digitale taalcorpora en een aantal belangrijke databanken. Via haar eigen onderzoekscentrum, het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (CTB), maakt de KANTL talig en literair erfgoed zichtbaar en kenbaar, zowel in gedrukte als digitale vorm. Voorts heeft de KANTL eigen publicatiefora: het academisch tijdschrift *Verslagen en Mededelingen* en de wetenschappelijke boekpublicaties (in samenwerking met een academische uitgever). In het gebouw van de KANTL is ten slotte plaats voor studiedagen, colloquia en lezingen voor een gespecialiseerd publiek. Daardoor ontstaat een vruchtbare wisselwerking tussen het genootschap en de brede academische en geïnteresseerde buitenwereld.

3. Maatschappelijk-culturele werking

De KANTL wil een breed publiek inspireren en tot reflectie bewegen. Als gangmaker van de Nederlandse taal en letteren bekleedt zij een zichtbare positie in het maatschappelijk-culturele landschap. Zij biedt een forum aan voor discussie en werkt daarbij geregeld samen met partners.

1. De KANTL vraagt aandacht voor de status het Nederlands in al zijn vormen: standaardtaal en taalvariatie in de brede maatschappij, en bevordert

het gebruik van het Nederlands in de academische en wetenschappelijke context.

2. De KANTL stelt om de vijf jaar een dynamische canon van de Nederlandstalige literatuur samen. Haar uitgebreide canonwerking berust op vier pijlers: educatieve werking, brede publiekswerking, diversiteit en multimedialiteit. De canon is het vlaggenschip van een veel bredere publiekscampagne rond literair erfgoed. De canon fungeert in die zin als de toegangspoort voor een weidsere verkenning van de Nederlandstalige taal en literatuur uit verleden en heden.
3. Met de uitreiking van prijzen voor literair en wetenschappelijk werk brengt de KANTL de bekroonde werken breed onder de aandacht.
4. De KANTL genereert bijzondere aandacht voor taal en letteren met de organisatie van literaire festivals, inspiratiedagen, en lezingen(reeksen) voor een breed publiek.

KANTL-doelstellingen

De doelstellingen van de KANTL geven aan hoe de decretale opdrachten uitgevoerd zullen worden en welke ambities de KANTL daarin heeft op basis van haar visie. Doelstellingen zijn richtsnoeren voor alle leden van de organisatie. Ze zijn er voor de middellange termijn, namelijk vijf jaar. Jaarlijks worden ze vertaald in concrete plannen. Dankzij het perspectief van vijf jaar is er tijd om zaken op te bouwen en waar nodig tussentijds bij te sturen. De doelstellingen zijn geformuleerd in de vorm van gewenste uitkomsten.

De KANTL realiseert haar doelstellingen in een diverse samenleving, waarin de Nederlandse taal en letteren lang niet voor iedereen vanzelfsprekend en aansprekend zijn. De KANTL probeert daarom steeds zo veel mogelijk verschillende mensen te bereiken en te betrekken bij haar werking en activiteiten.

1.

De KANTL is eerst en vooral een multidisciplinair genootschap dat wetenschappelijke, maatschappelijke en culturele thema's met betrekking tot de Nederlandse taal en letteren ter sprake brengt.

De uniciteit van de KANTL ligt in de samenstelling van het genootschap. De regelmatige ontmoetingen van het diverse gezelschap bieden plaats aan reflectie en diepgang. De gedachtewisselingen binnen het genootschap zijn deels toegankelijk voor een geïnteresseerd publiek en vormen de voedingsbodem voor publieksactiviteiten, die in doelstellingen 4 en 5 aan bod komen. Leden van het genootschap gaan hierin diverse rollen spelen, van inspirator tot curator.

De KANTL formuleert standpunten en adviezen. Daarmee komt de KANTL naar buiten als een betrouwbare en gezaghebbende belangenbehartiger van de Nederlandse taal en letteren.

Met die doelstelling beoogt de KANTL de multidisciplinariteit van het genootschap nog beter in te zetten in de hele werking en nog zichtbaarder te maken.

1. Er zijn besloten maandelijkse bijeenkomsten, waar leden inzichten en kennis delen en verdiepen en waar de planning van de activiteiten wordt besproken.
2. Onderdelen van de bijeenkomsten worden voor een breder publiek opgesteld in openbare vergaderingen of via livestreaming.
3. De leden geven impulsen voor studiebijeenkomsten en publieksactiviteiten, die het team mee uitwerkt en organiseert. Leden kunnen bij die activiteiten als coördinator of curator optreden.
4. De KANTL formuleert adviezen en standpunten en legt ze voor aan de overheid, betrokken instanties en het publiek.

2.

De KANTL is een performante instelling, die goed zichtbaar is in de samenleving, door de vruchtbare samenwerking tussen het ledengenootschap en een team van betrokken medewerkers.

De kracht van de KANTL ligt in de samenwerking van leden, bestuur en medewerkers. De in de vorige doelstelling genoemde multidisciplinariteit kan enkel vertaald worden in kwaliteitsvolle activiteiten voor een gespecialiseerd of breed publiek dankzij de professionaliteit van de medewerkers. De KANTL schept daarom de voorwaarden voor de medewerkers om hun kennis en vaardigheden te verdiepen in functie van hun taken.

Het bestuur is het bindmiddel tussen beide geledingen; het staat in voor de continuïteit en de kwaliteit van de werking. De samenwerking is gebaat bij een goede onderlinge bekendheid en interne communicatie. De beperkte personeelsomvang noopt tot meer gestructureerd werken, wat de efficiëntie en de zichtbaarheid ten goede komt. Heldere communicatie naar buiten helpt de zichtbaarheid vergroten en de KANTL te positioneren als een degelijke, betrouwbare en veelzijdige organisatie.

De stroomlijning in de vorm van planning vindt plaats in samenspraak tussen bestuur en medewerkers en met betrokkenheid van de leden.

1. Binnen het team is de expertise aanwezig om de opdrachten van de KANTL professioneel te begeleiden en uit te voeren.

2. Eenmaal per jaar stelt het team zijn werking voor aan de leden van het genootschap.
3. Bestuur en medewerkers werken een voorstel van jaarplanning uit en leggen dat voor aan het genootschap.
4. Er is een gestroomlijnde communicatie tussen bestuur, team en genootschap.
5. Er is een eenduidige en heldere communicatie naar buiten.

3.

De KANTL draagt duurzaam bij aan het onderzoek en de verspreiding van de kennis van de Nederlandse taal en letteren.

De KANTL biedt al meer dan een eeuw een forum aan wetenschappers en faciliteert het verspreiden van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek. Zowel onderzoekers als andere geïnteresseerden vinden bij de KANTL een unieke verzameling bronnen en databanken, die door de KANTL binnen haar mogelijkheden wordt gecontinueerd.

Verslagen en Mededelingen is een uniek Nederlandstalig wetenschappelijk tijdschrift, dat onderzoekers publicatiemogelijkheden biedt op hoog niveau. De KANTL blijft dat tijdschrift uitgeven, omdat het een schakel vormt tussen academisch onderzoek en het genootschap enerzijds en tussen academici binnen en buiten het genootschap anderzijds. Publicatiemogelijkheden biedt de KANTL ook via haar boekuitgaven. De KANTL maakt een fondsprofiel en daarop gebaseerde criteria voor uitgave, die zorgen voor herkenbare en samenhangende reeksen, waarmee de KANTL zich kan onderscheiden. De wetenschappelijke prijzen van de KANTL zijn uniek en toch te weinig bekend. De uitreiking ervan brengt wetenschappelijk onderzoek en academici voor het voetlicht. De KANTL spant zich in om de prijzen meer publieke bekendheid te geven.

De uitwisseling met andere academies plaatst de KANTL in een netwerk van gelijkaardige instituten. In het netwerk bestaat de mogelijkheid de eigen werking te toetsen en in een breder verband daarop te reflecteren.

1. Via het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (CTB) worden projectmatig databanken en bronnen ontsloten en ter beschikking gesteld van onderzoekers en het brede publiek.
2. De KANTL is de uitgever van het wetenschappelijke tijdschrift met peer-review *Verslagen en Mededelingen*.
3. De KANTL geeft op basis van een helder fondsprofiel wetenschappelijke publicaties uit.
4. Om glans te geven aan het onderzoek reikt de KANTL wetenschappelijke prijzen uit.

5. Aan de hand van studiedagen, symposia en colloquia geeft de KANTL een forum aan actueel wetenschappelijk onderzoek met betrekking tot taal- en letterkunde uit heden en verleden. Sommige studiedagen zijn gericht op een gespecialiseerd, andere op een ruimer publiek.
6. De KANTL organiseert één keer per jaar een gezamenlijke bijeenkomst met de Koninklijke Vlaamse Academie van België (KVAB).
7. De KANTL participeert in de netwerken van binnen- en buitenlandse academies.

4.

Door heden en verleden te verbinden brengt de KANTL op een eigen wijze een breed publiek in contact met het literaire erfgoed en de hedendaagse literatuur en cultuur.

De eigen opdracht van de KANTL met betrekking tot literatuur, waarin zij zich onderscheidt van andere organisaties, is het verbinden van heden en verleden. Met het literaire erfgoed als uitgangspunt zoekt zij partners, die dat erfgoed op een hedendaagse manier onder de aandacht kunnen brengen en kunnen verbinden met de literatuur en cultuur van nu. De literaire canon is daarbij een belangrijk hulpmiddel. De dynamische canon is het product van breed overleg tussen deskundigen. Het resultaat geeft handvatten om lezers, leerlingen en studenten kennis te laten maken met literair erfgoed en om in de samenleving literair erfgoed tot leven te brengen. De creatieve werking rond de canon wordt verbreed om ook literatuur en cultuur buiten de canon aan een breed publiek voor te stellen.

In het toekennen van literaire prijzen is de KANTL weliswaar niet uniek, maar het symbolische prestige van de organisatie geeft de prijzen een speciaal cachet. De literaire prijzen verdienen daarom meer publieke aandacht.

1. In de schoot van de KANTL stelt de canoncommissie elke vijf jaar een canon samen. Zij staat in voor de promotie van die canon aan de hand van een publiekscampagne.
2. Het canonproject is het vlaggenschip van een bredere, veelzijdige werking rond literair erfgoed, die niet alleen gericht is op een breed publiek maar ook op het onderwijs.
3. De canonwerking van de KANTL verbindt literair erfgoed met hedendaagse literatuur en cultuur in een diverse samenleving door activiteiten en evenementen.
4. Door literaire prijzen uit te reiken stimuleert de KANTL de productie en verspreiding van hedendaagse literatuur, meer bepaald van de genres proza, poëzie en essay.

5.

Door heden en verleden te verbinden brengt de KANTL op een eigen wijze een breed publiek in contact met het talige erfgoed, de hedendaagse standaardtaal en taalvariatie.

Taal is erfgoed en taal is springlevend. Vanuit een genuanceerde blik op taalvariatie in heden en verleden pleit de KANTL voor een ontspannen omgang met taal. Taalvariatie is immers van alle tijden, met dialecten als de bekendste variëteiten. Het gaat ook over fenomenen als jongerentaal, sms-taal en straattaal. Dat neemt niet weg dat de KANTL het gebruik van het Standaardnederlands blijft bevorderen als algemene, voor iedereen begrijpelijke omgangstaal. Vanuit een kritische houding tegenover de invloed van globalisering op de taal in de wetenschap schuift de KANTL ook het Nederlands naar voren voor wetenschappelijke interactie.

De vele variëteiten van en invloeden op de Nederlandse taal in heden en verleden worden druk becommentarieerd in de media. De KANTL bevindt zich in de unieke positie om die berichten diepgang en duiding te geven door het wetenschappelijke taalonderzoek breder bekend te maken bij geïnteresseerden en het publiek meer te betrekken bij de manier waarop taal in de samenleving functioneert en verandert.

1. De KANTL onderzoekt standaardtaal in heden en verleden met nuance voor nationale variëteiten (natiolecten) en bevordert het gebruik van de standaardtaal op wetenschappelijk gebied en in een bredere maatschappelijke context.
2. De KANTL neemt een constructieve attitude aan tegenover taalvariatie en onderstreept dat die historische en eigentijdse variëteiten een specifieke plaats hebben in de maatschappij.
3. De KANTL betreft een ruim publiek bij de manier waarop taal in de diverse samenleving functioneert en verandert.

6.

De KANTL verbindt organisaties en personen die begaan zijn met de Nederlandse taal en letteren, biedt hun een platform aan en legt de verbinding tussen taal, letteren en samenleving.

Vanuit haar geheel eigen positie en opdracht maakt de KANTL deel uit van netwerken van organisaties die eveneens werken op het terrein van de Nederlandse taal en letteren. In die netwerken bevinden zich wetenschappelijke organisaties, universiteiten, literaire en culturele archieven en bibliotheken en tal van erfgoed- en culturele organisaties. Met die en andere partners stemt de KANTL af, verleent ze hun een plaats in colloquia en debatten en stelt ze in

het gebouw ruimtes ter beschikking voor initiatieven van derden. De KANTL maakt die samenwerking zichtbaar in haar communicatie. De KANTL brengt partners met elkaar in gesprek en bevordert op die manier de vorming van opinies over en visies op de Nederlandse taal en letteren en de functie ervan in de samenleving.

Auteursgenootschappen vinden bij de KANTL steun. Ook kunnen zij hier activiteiten ontplooiën, waarmee zij zich zichtbaarder positioneren in de samenleving.

1. De KANTL bemiddelt tussen wetenschappelijke en culturele instellingen die begaan zijn met de Nederlandse taal en literatuur, biedt hun een platform aan en modereert discussies over wat reilt en zeilt in de nederlandse landstiek.
2. De KANTL werkt samen met partners voor de organisatie van bepaalde initiatieven.

De KANTL ondersteunt de auteursgenootschappen en neemt initiatieven voor een overkoepelende werking.

1.5 STAAT VAN DE ACADEMIE OP 1 JANUARI 2022

1.5.1 BESTUUR EN RAAD VAN BESTUUR

1.5.1.1 Dagelijks Bestuur en Raad van Bestuur 2021

Het nieuwe decreet bepaalt dat de voorzitter, de ondervoorzitter en de vaste secretaris een vierjarig mandaat krijgen. Leen van Dijk, voorzitter, en Frank Willaert, ondervoorzitter, begonnen aan het derde jaar van hun mandaat. Peter Theunynck, vaste secretaris, begon aan het tweede jaar van zijn mandaat. Samen vormen zij het Dagelijks Bestuur van de Academie.

De Raad van Bestuur bestaat uit het Dagelijks Bestuur en ten minste twee andere bestuurders. In 2021 waren dat Luc Devoldere en Wim Vandenbussche.

Samenkomsten Raad van Bestuur:

14 januari 2021, 9 maart 2021, 18 maart 2021, 11 mei 2021, 14 september 2021, 27 september 2021, 18 oktober 2021.

1.5.1.2 Bestuurdersverkiezingen voor 2022

In de algemene vergadering van 17 november 2021 werd Jacques Van Keymeulen verkozen tot vaste secretaris, ter vervanging van Peter Theunynck.

Luc Devoldere werd tot ondervoorzitter verkozen, ter vervanging van Frank Willaert.

Als bijkomend lid van de raad van bestuur werd Dirk De Geest verkozen.

1.5.2 LEDEN, NAAR ANCIËNNITEIT

Op 1 januari 2022 telde de Academie de volgende leden (tussen haakjes: jaar van intrede):

1. Frank Willaert (1996), 2. Frans de Haes (2000), 3. Anne Provoost (2002), 4. Dirk Geeraerts (2002), 5. Willy Vandeweghe (2005), 6. Geert van Istendael (2006), 7. Philippe Hiligsmann (2006), 8. Luc Devoldere (2008), 9. Ann Marynissen (2009), 10. Marcel De Smedt (2010), 11. Hans Smessaert (2010), 12. Piet Couttenier (2010), 13. Miriam Van hee (2010), 14. Jan Nuyts (2011), 15. Erik Vlamincx (2011), 16. Geert Buelens (2012), 17. Stefan Hertmans (2012), 18. Leen van Dijck (2013), 19. Walter Daelemans (2013), 20. Kris Humbeeck (2013), 21. Leen Huet (2015), 22. Wim Vandenbussche (2015), 23. Annelies Verbeke (2016), 24. Peter Theunynck (2016), 25. Marc Van Vaeck (2016), 26. Reinhild Vandekerckhove (2016), 27. Dirk De Geest (2019), 28. Jacques Van Keymeulen (2019), 29. Veerle Fraeters (2019), 30. Joke van Leeuwen (2020), 31. Lut Missinne (2020), 32. Kristien Bonneure (2020), 33. Lieve De Wachter (2020), 34. Hind Fraihi (2020), 35. Yves T'Sjoen (2021), 36. Erik Spinoy (2021), 37. Rik Vosters (2021).

1.5.3 BINNENLANDSE ERELEDEN, NAAR ANCIËNNITEIT

Op 1 januari 2022 telde de Academie de volgende binnenlandse ereleden. De twee jaartallen na de naam slaan op de periode van lidmaatschap; het tweede jaartal markeert dus het begin van het erelidmaatschap.

1. Odon Leys 1970-2002, 2. Jan Veulemans 1987-2003, 3. Rudolf van de Perre 1988-2006, 4. Willy Spillebeen 1988-2008, 5. Paul Hadermann 1975-2008, 6. Luc Van Durme 1995-2008, 7. Hendrik Van Gorp 1999-2010, 8. Mark Donckers (ps. Mark Insingel) 2003-2010, 9. Georges De Schutter 1991-2010, 10. Ludo Abicht 2004-2011, 11. Guido Haerynck (ps. Gwy Mandelinck) 1999-2012, 12. Willy Van Langendonck 2004-2013, 13. Karel Porteman 1992-2013, 14. Jan Goossens 1976-2014, 15. Monika van Paemel 1999-2014, 16. Siegfried Theis-

sen 2000-2015, 17. Stefaan van den Bremt 2000-2016, 18. Werner Waterschoot 2000-2016, 19. Walter van den Broeck 2008-2016, 20. Bart Vervaeck 2014-2017, 21. Roland Willemyns 1983-2019, 22. Anne Marie Musschoot 1999-2019, 23. Michel Dupuis 1999-2019, 24. Patrick Lateur 2004-2019, 25. Hugo Brems 2005-2019, 26. Jozef van Loon 1997-2020.

1.5.4 BUITENLANDSE ERELEDEN, NAAR ANCIËNNITEIT

Op 1 januari 2022 telde de Academie de volgende buitenlandse ereleden (tussen haakjes: jaar van intrede):

1. Margaretha H. Schenkeveld (Nederland) (1984), 2. Norbert Morciniec (Polen) (1985), 3. Willy Sanders (Zwitserland) (1986), 4. Martien J.G. de Jong (Nederland) (1992), 5. Piet J. Buijnsters (Nederland) (1992), 6. Edith H. Raidt (Zuid-Afrika) (1993), 7. Maria (Riet) Schenkeveld-van der Dussen (Nederland) (1998), 8. Jaap L. Goedegebuure (Nederland) (1999), 9. Robert S. Kirsner (Verenigde Staten) (2001), 10. Frits van Oostrom (Nederland) (2003), 11. Gillis Dorleijn (Nederland) (2003), 12. Philippe Noble (Frankrijk) (2005), 13. Dieter Stellmacher (Duitsland) (2007), 14. Hans Bennis (Nederland) (2007), 15. Franco Paris (Italië) (2008), 16. Theo Hermans (Groot-Brittannië) (2008), 17. Herman Pleij (Nederland) (2009), 18. Peter Auer (Duitsland) (2009), 19. Marlene van Niekerk (Zuid-Afrika) (2011), 20. Charlotte Mutsaers (Nederland) (2012), 21. Arie Jan Gelderblom (Nederland) (2014), 22. Irina Michajlova (Rusland) (2015).

1.5.5 VASTE COMMISSIES

1.5.5.1 Canoncommissie

Na de presentatie van een vernieuwde literaire canon in 2020 stonden de werkzaamheden van de canoncommissie op een laag pitje. De commissie kwam niet samen in 2021.

Directeur Bert Van Raemdonck nam eind vorig jaar afscheid van de KANTL en zetelt niet meer in de commissie.

De overige leden zijn: Erik Vlaminck (voorzitter), Hugo Brems, Luc Devolde-re, Leen van Dijk, Frank Willaert, Willy Vandeweghe, Leen Huet, Annelies Verbeke (allen KANTL-leden) en Samuel Mareel (lid van de Jonge Academie). Nicolas Leus is secretaris van de canoncommissie.

1.5.5.2 Beoordelingscommissie auteursgenootschappen

De dossiers voor werkjaar 2022 werden geëvalueerd door een beoordelingscommissie bestaande uit Leen van Dijk, Lut Missinne en medewerker Thomas Van der Goten.

1.5.5.3 Redactieraad Verslagen & Mededelingen

Het tijdschrift *Verslagen & Mededelingen van de KANTL (V&M)* verscheen in 2021 onder hoofdredactie van Frank Willaert. Het redactiesecretariaat werd in 2021 waargenomen door Thomas Van der Goten, medewerker publicaties, projectwerking en communicatie, in overleg met Judith Van Doorselaer (directeur ad interim KANTL). De kernredactie bestond voorts uit: Marcel De Smedt (literatuur), Dirk Geeraerts (taalkunde), Jozef Van Loon (taalkunde) en Werner Waterschoot (literatuur).

1.6 FONDSSEN, LEGATEN EN PRIJZEN

Legaten en schenkingen leidden in de loop der jaren tot het instellen van diverse fondsen, waaruit geput kan worden voor het toekennen van prijzen.

1.6.1 HISTORISCH OVERZICHT FONDSSEN

Een overzicht van de fondsen tot 1965 is opgenomen in *Jaarboek 1966*, p. 90-98. Een overzicht van de overige fondsen is het meest recent opgenomen in *Jaarboek 1997*, p. 57.

Het overzicht van de situatie in 2001, en het procentuele aandeel van elk onderdeel in het totale fondsenbedrag: zie *Jaarboek 2015*, p. 7.

1.6.2 REGLEMENT LITERAIRE EN WETENSCHAPPELIJKE PRIJZEN

Aangezien de vaak heel specifiek geformuleerde doelstellingen de zinvolheid van een aantal prijzen aan het begin van de eenentwintigste eeuw sterk gereduceerd hebben, en het kapitaal van een aantal afzonderlijke prijzen door de opeenvolgende devaluaties sterk was aangetast, werd de formule verschillende keren geactualiseerd en gestroomlijnd.

Sinds 2016 worden elk jaar twee prijzen uitgereikt, een literaire en een wetenschappelijke.

De nieuwe regeling werd afgedrukt in de jaargangen 2016, 2017 en 2018 van het *Jaarboek*.

De eerste cyclus liep van 2016 tot en met 2019. Vanaf 2020 startte een nieuwe cyclus van vier jaar:

Jaar van uitreiking	Literaire prijs	Wetenschappelijke prijs
2020	Prijs van de KANTL voor Proza	Leon Elautprijs voor een studie over de geschiedenis van de culturele Vlaamse Beweging
2021	Prijs van de KANTL voor Podiumteksten <i>(werd niet uitgereikt)</i>	Prijs van de KANTL voor taalkunde
2022	Prijs van de KANTL voor Essay	Leonard Willemsprijs voor de studie van de oudere taal, literatuur en cultuur in de Nederlanden
2023	Prijs van de KANTL voor Poëzie	Prijs van de KANTL voor literatuurstudie

Met ingang van 2016 werd het bedrag van de literaire en wetenschappelijke prijzen van de KANTL vastgelegd op 5.000 euro. Het bedrag kan op voorstel van de Raad van Bestuur aangepast worden door de Algemene Vergadering.

In de algemene vergadering van 17 november 2021 werd beslist dat de nominaties van de prijzen in de toekomst bekend zullen worden gemaakt. Dit kan een stimulans betekenen voor de auteurs en de genomineerde werken, en vanuit het perspectief van de KANTL wordt er zo meer zichtbaarheid gecreëerd rond een van haar kerntaken.

Tevens werd in 2021 besloten dat de Prijs van de KANTL voor Podiumteksten vervangen wordt door de Prijs van de KANTL voor Kinder- en Jeugdliteratuur.

1.6.3 PRIJZEN TOEGEKEND IN 2021

In 2021 werd de Prijs van de KANTL voor Taalkunde (bedrag: € 5000) toegekend, zie 3.4.1. De Prijs van de KANTL voor Podiumteksten werd in 2021 niet uitgereikt.

1.6.4 JURY'S VOOR DE PRIJZEN IN 2021

1.6.4.1 Literaire prijzen

- Proza: Kris Humbeeck (voorzitter), Hugo Brems, Piet Couttenier, Leen Huet en Peter Theunynck.
- Podiumteksten: Patrick Lateur (voorzitter), Geert van Istendael en Annelies Verbeke.
- Essay: Anne Marie Musschoot (voorzitter), Ludo Abicht, Frans De Haes, Luc Devoldere en Hendrik Van Gorp.
- Poëzie: Miriam Van hee (voorzitter), Geert Buelens, Dirk De Geest en Anne Provoost.

1.6.4.2 Wetenschappelijke prijzen

- Leon Elautprijs: Piet Couttenier (voorzitter), Wim Vandenbussche, Leen van Dijck.
- Taalkunde: Willy Vandeweghe (voorzitter), Hans Smessaert, Ann Marynissen, Wim Vandenbussche, Reinhild Vandekerckhove.
- Leonard Willemsprijs: Frank Willaert (voorzitter), Ann Marynissen, Karel Porteman, Jozef Van Loon, Werner Waterschoot.
- Literatuurstudie: Hugo Brems, Piet Couttenier, Arie J. Gelderblom.

1.7 PERSONEEL

1.7.1 PERSONEELSFORMATIE

In 2021 had de KANTL 10 contractuele personeelsleden in dienst.

Aansturing personeel

Bert Van Raemdonck, coördinator onderzoek en publicaties (80%): tot 21 januari 2021.

Judith Van Doorselaer, directeur ad interim (80%): vanaf 22 januari 2021.

Cindy Holtyzer, verantwoordelijke personeelsadministratie en financiën (100%).

Teamleden

Ron van den Branden, senior onderzoeker (90%): tot 23 februari 2021.

Annick Florin, medewerker bibliotheek en gebouw (100%).

Nicolas Leus, medewerker publiekswerking, evenementen & communicatie (80%).

Sofie D'hoore, medewerker secretariaat (80%): tot 31 juli 2021.

Yamina Yassini, poetsvrouw (40%).

Judith Van Doorselaer, medewerker publicaties, communicatie & projectwerking (80%): tot 21 januari 2021.

Thomas Van der Goten, medewerker publicaties, communicatie & projectwerking (60%): vanaf 12 april 2021.

Ellen Vanderstraeten, onderzoeker Digital Humanities & ICT (60%): vanaf 7 januari 2021.

1.7.2 OVERZICHT EN PERSONEELSBEWEGINGEN

In 2021 waren 9 personeelsleden werkzaam bij de KANTL, goed voor 5,64 vte. Reëel werden 4,46 vte gepresteerd, rekening houdend met verloven en langdurige ziektes. Het contract van Bert Van Raemdonck werd beëindigd op 21 januari 2021; dat van Ron Van den Branden op 23 februari 2021; dat van Sofie D'hoore op 31 juli 2021.

1.7.3 OVERGANG NAAR NIEUW PC

In 2021 werden verdere stappen gezet in de richting van een nieuw personeelsstatuut voor de werknemers van de KANTL. Het huidige DVO-statuut (Diensten van de Vlaamse overheid) is, sinds de verzelfstandiging van de KANTL op personeelsgebied, niet langer het meest geëigende statuut. Er werd een overschakeling voorbereid naar PC 329.01 (socio-culturele sector), dat beter tegemoetkomt aan de huidige structuur en werking van de KANTL. Het doel van deze transitie is om het personeelsstatuut te verduurzamen, en om de werknemers van de KANTL stabiliteit en perspectief te bieden, niet alleen op korte maar ook op lange termijn.

Na gesprekken met het personeel en de vakbonden (in de hoedanigheid van het Entiteiten Overleg Comité) werd in 2021 een finaal akkoord bereikt. In dit akkoord zijn overgangsmaatregelen opgenomen voor het personeel dat op het moment van de transitie reeds in dienst was. Zo zullen deze personeelsleden geen loonverlies lijden, noch vakantiedagen verliezen. Daartegenover staat wel dat het bedrag van de maaltijdcheques wordt verlaagd van 7 tot 4 euro per dag, en dat de hospitalisatieverzekering vervalt.

Het statuut van personeelsleden die vanaf 2022 worden aangeworven zal echter wel integraal de bepalingen binnen PC 329.01 volgen.

Het akkoord m.b.t. de transitie van het personeelsstatuut werd bekrachtigd tijdens de algemene vergadering van 17 november 2021. Het is nu enkel nog wachten op de definitieve goedkeuring door minister-president Jan Jambon. Er wordt verwacht dat de transitie in het najaar van 2022 zal afgerond zijn.

Hoofdstuk 2.

Het verhaal van de Academie in 2021

zoals opgetekend door de voorzitter, Leen van Dijck

Een terugblik op 2021 leert ons dat het alweer geen ‘normaal’ jaar is geworden. Corona eiste van de Academie de nodige wendbaarheid, op diverse vlakken.

Op 20 januari 2021 hield het ledengenootschap van de KANTL zijn eerste online vergadering. Het bestuur sprak de leden thuis toe vanuit de tapijtenzaal. Op die manier konden er toch een aantal ledenvergaderingen plaatsvinden, met boeiende lezingen van Dirk de Geest, Jacques van Keymeulen, Philippe Noble en Frank Willaert. De respons daarop van de leden thuis was hartverwarmend.

In juni vond weer een live vergadering plaats in de KANTL: dat was een blij en feestelijk weerzien. Drie nieuwe leden werden officieel geïnstalleerd. Dirk de Geest verwelkomde Lut Missinne, die Hugo Brems opvolgt; Peter Theunynck introduceerde Joke van Leeuwen als opvolger van Patrick Lateur; en Lieve De Wachter, die Roland Willemyns opvolgt, werd voorgesteld door Ann Marynissen. Alle laudatio's zijn opgenomen in dit jaarboek, onder hoofdstuk 8.2.

Beauvoorde kon niet doorgaan, maar onze gezamenlijke vergadering met de collega's van de KVAB in september gelukkig wel, in de ruime aula van hun riant Paleis der Academiën. Dirk de Geest hield daar, namens de KANTL, een opgemerkte en gesmaakte lezing over de herstart van de poëzie in Vlaanderen na de Tweede Wereldoorlog, onder de titel ‘Eindeloos opnieuw beginnen’.

De oktobervergadering was de eerste die weer een volledige dag besloeg. Het was meteen weer feest: twee nieuwe leden werden geïnstalleerd, leden met een breed cultureel profiel die geen erelid opvolgen, maar die toch een laudatio hielden over één van de voorgangers: Kristien Bonneure, voorgesteld door Leen van Dijck, vertelde over Maria Rosseels; Erik Vlamincx verwelkomde Hind Fraihi, die Hella Haasse memoreerde. Vervolgens was er nog de uitreiking van de Prijs voor Taalkunde aan Chris De Wulf, de toelichting daarbij werd gegeven door juryvoorzitter Wim Vandenbussche. Alle laudatio's zijn opgenomen in dit jaarboek, onder hoofdstuk 8.2.

In november werden in een algemene vergadering twee nieuwe bestuursleden verkozen: Jacques van Keymeulen in opvolging van Peter Theunynck als vaste secretaris en Dirk de Geest als bestuurder in opvolging van Frank Willaert. Luc Devoldere werd als ondervoorzitter verkozen.

Tijdens de najaarsvergaderingen konden de leden ook weer actief luisteren naar en participeren aan lezingen en voordrachten van Willy Vandeweghe, Joke van

Leeuwen, Hind Fraihi, en van gastsprekers Lieke van Deinsen en Freek Van de Velde.

In de loop van het jaar werden heel wat literaire salons digitaal en buiten de vergaderuren opgenomen en beschikbaar gesteld via YouTube: Annelies Verbeke, Geert Buelens, Joke van Leeuwen, Patrick Lateur, Luc Devoldere, Frank Willaert, Walter Van den Broeck en Wim van den Abeele / Geert van Istendael werden geïnterviewd over hun jongste werken. Alles is nog steeds door het brede publiek te bekijken en te beluisteren op onze website.

Door de leden werd er niet alleen geëxperimenteerd met de digitale captatie van lezingen en literaire salons, maar ook met het podcastgenre. KANTL-lid Lut Missinne maakte samen met Anke Verschuere en Stef Grondelaers de boeiende tweedelige podcast ‘De norm, niet meer normaal?’ over taalnormen en taalvariatie.

Enkele zeer succesvolle publieksactiviteiten dienen ook vermeld: de feestelijke presentatie van de nieuwe bundel van Stefaan van den Bremt naar aanleiding van zijn 80ste verjaardag, en een boeiend colloquium over Stefan Hertmans in vertaling. Deze evenementen konden plaatsvinden op momenten van coronaversoepelingen.

2021 was verder een belangrijk jaar op het vlak van de canonwerking van de KANTL. Met Literatuur Vlaanderen werd een nieuwe beheersovereenkomst (2021-2025) afgesloten met als doelstelling ‘Leesbevordering van en door literair erfgoed’. Deze beheersovereenkomst omvat enerzijds de canonwerking van de KANTL (25.000 euro), en anderzijds de subsidiëring van de auteursgenootschappen (15.000 euro). De samenwerking tussen Literatuur Vlaanderen en de KANTL wordt op die manier structureel verankerd.

In 2021 vonden, in het kader van deze overeenkomst, opnieuw heel wat activiteiten met betrekking tot de literaire canon plaats, al waren dat er minder dan in een niet-coronajaar. Het ging om literatuuravonden, lezingen, workshops, een driedelige podcast, en diverse samenwerkingen met partners. Voor een volledig overzicht verwijs ik graag naar de betreffende rubrieken in dit jaarboek.

Naast deze creatieve en wetenschappelijke activiteiten waren er natuurlijk ook de bestuurlijke en administratieve dossiers. Het (dagelijks) bestuur heeft ettelijke vergaderingen, Zoomsgewijs of fysiek, aan tal van dossiers gewijd.

In de novembervergadering werd door de leden een nieuw huishoudelijk reglement goedgekeurd. Daar is heel wat discussie en wikken en wegen aan te pas gekomen, niet alleen van de bestuurders, maar ook van de leden, en het is een mooi en evenwichtig document geworden. Het Huishoudelijk Reglement werd,

samen met de teksten van het decreet en de statuten, gepubliceerd als de bundel *Reglementen*.

Een werkgroep bestaande uit Judith en Nicolas, Dirk de Geest en Jacques Van Keymeulen, Luc Devoldere en ondergetekende heeft in een zestal sessies, gecoördineerd door extern expert Iris Steen, gewerkt aan een beleidsplan voor de komende jaren. Ook dat plan werd door de leden becommentarieerd en aangevuld. Maar daar zal het niet bij blijven. De fraai geformuleerde strategische doelstellingen moeten nog geoperationaliseerd worden.

Ook op personeelsvlak was 2021 een opmerkelijk jaar. Eind juli nam Sofie D'hoore ontslag: zij kon meteen elders aan de slag. Zij werd niet vervangen. Ondertussen werd een vrijwilligerswerking opgezet die onder meer in onthaal en hulp bij activiteiten kan voorzien.

De transitie van het personeelsstatuut van overheid naar PC 329.01, waarvan de voorbereidingen in 2020 zijn aangevangen, is nog altijd niet afgerond. De deadline van 1 januari 2022 bleek niet haalbaar. De talrijke obstakels en hindernissen en vooral ook de vele instanties die hun fiat moeten geven, hebben het hele traject vertraagd. De KANTL ontving het principiële akkoord van minister-president Jambon. De volgende stap is de goedkeuring door het Vlaams Parlement van de door elke instantie ondertekende cao. Aan dit dossier is hard gewerkt, niet in het minst door Judith en Cindy, die ik hiervoor bijzonder veel lof en dank wil betuigen. Goed om in het achterhoofd te houden is dat deze transitie de KANTL qua personeelskost niets zal opleveren, omdat bij dergelijke transities voor de reeds in dienst zijnde personeelsleden geen loonverlies mag voorvallen. Toch hoopt het bestuur dat de KANTL in de toekomst de vruchten van deze noodzakelijke ingreep zal plukken, wanneer op termijn nieuwe medewerkers worden aangetrokken. En gelukkig was de loonkost van de KANTL in 2021 sowieso beheersbaarder dan de voorgaande jaren, omdat Wim en Sofie niet vervangen zijn.

Ten slotte werd de KANTL op het einde van het jaar door minister Weyts gevraagd om, ik het kader van het prestigieuze Leesoffensief, een Leesfonds op te richten. Daar hangt een subsidiekaartje van 175.000 euro aan vast, waarmee de KANTL de nodige knowhow en menskracht kan aantrekken om het project op de rails te zetten. Het Leesfonds wil, naar het voorbeeld van onder meer het Kinderarmoedefonds en het Erfgoedfonds, individuele burgers, geëngageerde bedrijven en verenigingen/organisaties oproepen om door middel van donaties of op een andere wijze bij te dragen aan leesbevorderingsinitiatieven voor kinderen en jongeren. Het Leesfonds wil een aanvulling zijn op het meer structurele, institutionele letteren- en leesbevorderingsbeleid. Met dit project wil de KANTL haar maatschappelijke impact vergroten, en een belangrijke rol spelen binnen het Leesoffensief.

Ook het dossier ‘erfpacht’ is in een stroomversnelling gekomen. De erfpachthouder heeft te kennen gegeven zijn erfpacht kwijt te willen, en er heeft zich kennelijk ook al een geïnteresseerde koper aangeboden.

De Vlaamse Overheid wil eerst nog een aantal investeringen in de infrastructuur afdwingen; het gaat om dak- en gevelwerken. Wanneer het gebouw verkocht wordt, heeft de Vlaamse Overheid bovendien voorkooprecht, maar in deze budgettaire zware tijden is een aankoop niet evident. We zullen in ieder geval minister Jambon uitnodigen voor een bezoek aan de KANTL zodat wij hem het gebouw kunnen tonen, en hem onze projecten en omvangrijke werking kunnen voorleggen, in de hoop daar de noodzakelijke ondersteuning voor te krijgen.

Het is passend dit ‘Verhaal van de Academie’ af te ronden met welgemeende woorden van dank aan twee afscheidnemende bestuurders: ondervoorzitter Frank Willaert, die zich vele jaren met hart en ziel heeft ‘gesmeten’ voor de KANTL, en Peter Theunynck, die in de twee jaren dat hij vast secretaris is geweest, zijn stempel heeft gedrukt en de academieleden heeft geïntroduceerd in de digitale vergadermodus. Hulde aan hen beiden!

Hoofdstuk 3.

Ledenwerking in 2021

3.1 DE LEDENVERGADERINGEN IN 2021

3.1.1 LEZINGEN EN LITERAIRE SALONS TIJDENS DE MAANDELIJKSE VERGADERINGEN IN 2021

3.1.1.1 *Chronologisch overzicht*

20 januari 2021 (online)

De vergaderingen van 20 januari, 17 februari, 17 maart, 21 april en 19 mei gingen omwille van de coronamaatregelen online door, via Zoom.

14u00. Algemene vergadering: verwelkoming van de nieuwe leden en openings toespraak van de voorzitter, waarvan de integrale tekst in hoofdstuk 8.1 te lezen is.

Op de januarivergadering bracht ondervoorzitter Frank Willaert ook een laudatio waarin hij afscheidnemend bestuurslid Erik Vlaminck portretteerde. Zie hoofdstuk 8.4.

17 februari 2021 (online)

14u00. Middagvergadering: Dirk De Geest, ‘*Labris*. Experimenteren in het kwadraat’

Het tijdschrift *Labris* (1962-1973) mag dan wel bij ons nauwelijks bekend zijn (wat samenhangt met de bewuste marginalisering ervan door buitenstaanders en door de redactie zelf), in het buitenland wordt het steevast vermeld bij overzichten van de neo-avant-garde in de jaren zestig. In mijn lezing wil ik, op basis van het tijdschrift (dat ruim een decennium lang heeft bestaan) en op basis van het archief, enkele krachtlijnen schetsen van mijn lopend onderzoek naar de plaats van Vlaamse literatuur in een internationale literaire en artistieke context.

17 maart 2021 (online)

14u00. Middagvergadering: Jacques Van Keymeulen, ‘De digitalisering van dialectverzamelingen’

Er is geen enkele wetenschap die zo afhangt van de medewerking van de bevolking als de dialectologie, de tak van de taalwetenschap die zich bezighoudt met de bij uitstek niet-standaardtalige vormen van het Nederlands. Ze heeft dan ook een zeer lange traditie in het verzamelen van gegevens. De traditionele dialectologie is nu om een aantal redenen grotendeels afgelost door wat ‘variatielinguïstiek’ is gaan heten, en die nu vooral in de sociolinguïstiek en de etnolinguïstiek wordt beoefend. Om ervoor te zorgen dat het dialectische taalerfgoed niet verloren gaat, zijn er een aantal projecten gestart / afgerond met het oog op de digitalisering van de bestaande verzamelingen, meer bepaald aan de Gentse universiteit.

21 april 2021 (online)

14u00. Middagvergadering: Philippe Noble, ‘Waarom *Max Havelaar* keer op keer vertalen?’

Naar aanleiding van het tweehonderdste geboortjaar van Multatuli verschenen zowel in het Engels als in het Frans nieuwe vertalingen van *Max Havelaar*, respectievelijk door Ina Rilke & David McKay (New York Review Books 2019) en Philippe Noble (Actes Sud – Babel, 2020). In beide talen sloten deze vertalingen (voorlopig) een lange rij af. Met name in het Frans is *Max Havelaar* ongetwijfeld het meest vertaalde Nederlandstalig literair werk: tussen 1876 en 2020 beleefde het maar liefst vijf (min of meer) integrale vertalingen, gebloemleesde fragmenten niet meegerekend. Waarom moest het werk keer op keer ‘hervertaald’ worden? Volgens de Franse vertaler en vertaalwetenschapper Antoine Berman (1942-1991) is elke goede vertaling een ‘hervertaling’. Maar is dat wel zo? Laat zich aan de opeenvolging van de Franse vertalingen een duidelijke ontwikkeling aflezen? Hoe worden bijv. de satirische elementen en de grote stijlvariatie weergegeven? Hoe gebeurt de culturele transfer? Hoe worden de overvloedige parateksten behandeld? Aan de hand van deze en andere ijkpunten worden de vertalingen van A.H. Nieuwenhuis & Henri Crisafulli (1876), Lode Roelandt (1942/1968), Édouard Mousset (1943) en Noble (1990 en 2020) kort vergeleken. Daarbij zal ook zijdelings verwezen worden naar de drie beroemde Engelse vertalingen van Alfons Nahuys (1868), Roy Edwards (1967) en Rilke & McKay.

19 mei 2021 (online)

14u00. Middagvergadering: Frank Willaert, ‘Van Olla vogala tot Aloeette. Middelnederlandse liefdeslyriek in Europees perspectief’

Op 14 juni verschijnt *Het Nederlandse liefdeslied in de middeleeuwen* (Amsterdam: Prometheus). In zijn lezing zal Frank Willaert ingaan op een aantal onderwerpen die in dit boek aan bod komen: de periodisering van de Middelnederlandse minnellyriek, de problematische hanteerbaarheid van het concept ‘(Middel-)Nederlands’, de beperkte overlevering van Nederlandstalige liefdeslyriek, de sociale functies van liefdesliederen, de wijzen waarop minnedichters te werk gingen, het verband tussen gezongen en instrumentale muziek en de Europese betekenis van de lyrische modes die in onze contreien populair waren.

25 september 2021

11u00. Gezamenlijke vergadering KANTL-KVAB (Klasse Menswetenschappen) in het Paleis der Academiën in Brussel

Dirk de Geest, hoogleraar literatuurwetenschap aan de KU Leuven en lid van de KANTL, ‘Eindeloos opnieuw beginnen? De herstart van de poëzie in Vlaanderen na de Tweede Wereldoorlog’

Pierre Delsaertd, hoogleraar geschiedenis aan de UAntwerpen en lid van de KVAB ‘Reizen, roven, herbestemmen. Inbeslagnames van boeken in België tijdens de Franse bezetting’

17 november 2021

10u45. Ochtendvergadering: Willy Vandeweghe, ‘Taalmanipulatie’

In het debat over ‘identiteit’, ‘inclusiviteit’, ‘diversiteit’, ‘dekolonisatie’, ‘gendergelijkheid’ e.d. wordt heel sterk ingezoomd op taal. Bij activisten heerst een sterk geloof dat het taalgebruik vooroordelen en attitudes voedt, en dat er dus aan die taal gesleuteld moet worden om een ‘gedekoloniseerde, inclusieve en toegankelijke taal voor iedereen’ tot stand te brengen. Taalkundige argumenten zal men daarbij zelden aantreffen, ideologische des te meer. Allerlei coaches en woordvoerders van minderheden, maar ook krantenredacties en culturele centra staan klaar om woorden in de ban te doen, en andere juist op te leggen. Vanuit onverwachte hoek horen we wie wat mag vertalen en wie niet, wat je mag schrijven en wat niet. De manipulatie van het Nederlands – en bij uitbreiding van het culturele beleid – lijkt een kwestie waar een Academie voor Nederlandse Taal en Letteren zich moeilijk buiten kan houden.

14u00. Middagvergadering: Joke van Leeuwen, 'Het geweer in het foedraal'

Joke van Leeuwen laat, als auteur en vrouw, haar gedachten gaan over enige beschrijvingen van heteroseks in hedendaagse romans. De titel is ontleend aan *Grand Hotel Europa* van Ilja Leonard Pfeijffer. Als nagerecht brengt ze 'Ovidius als raadgever', een korte tekst geïnspireerd door Ovidius' *Lessen in liefde*. Joke van Leeuwen schreef deze tekst op vraag van Patrick De Rynck, die schrijvers om een bijdrage vroeg voor een reeks Ovidiusavonden. Door covid bleef het bij één mooie voorstelling in Leuven.

15 december 2021

10u45. Ochtendvergadering: Hind Fraihi, 'Antipode'

Op zich is er niets mis met radicale standpunten of meningen die ingaan tegen de heersende opinie. Het is pas wanneer ze gisten op een voedingsbodem van frustratie, woede of angst, dat ze kunnen doorschieten naar extremisme. Het is dan ook niet langer in de marges van onze snel veranderende samenleving dat er extremistische visies worden aangehangen. Zelfs het 'evenwichtige midden' valt er steeds meer aan ten prooi. Gevoed door de brandversnellers van de sociale media ontpopt de ene groep zich tot de antipode van de andere. Zo ontstaan rijkgeschakeerde mozaïeken van oude linkse en rechtse standpunten, identitarisme, dekolonisatie, islamisme, de coronapandemie en de klimaatopwarming. Met complotdenken en een focus op de infame jaren '30 bijna als vaste prik. Hind Fraihi neemt de hete hangijzers van extreemrechts, islamisme, ecologisch extremisme en woke-extremisme onder de loep.

14u00. Middagvergadering: Lieke van Deinsen en Freek Vandevelde, 'Geslachtelijke geschiedschrijving? Een distant reading van de evaluatie van mannelijke en vrouwelijke auteurs in Nederlandse literatuurgeschiedenissen'

Vrouwelijke auteurs worden anders beoordeeld en gewaardeerd dan hun mannelijke collegae. Het is een veelgemaakte observatie, maar vaak gestoeld op anekdotisch bewijs, close reading of gut feeling. De afgelopen jaren is de roep om kwantitatieve en grootschalige studies naar de invloed van genderverschillen in het literaire veld dan ook groot. In de lezing geven wij de eerste resultaten van onze poging tot meer systematische inzichten over de relatie tussen het gender van auteurs en hun waardering. Aan de hand van een distant reading brengen we deze evaluatiepatronen in de Nederlandse literatuurgeschiedschrijving (van Jonckbloet tot de recente NLG) in kaart. Werden schrijvende vrouwen inderdaad stelselmatig tegen een andere meetlat gelegd? En hoe ontwikkelde dat zich door de tijd heen?

3.1.1.2 Literaire salons

In 2021 werden de wetenschappelijke lezingen steeds gekoppeld aan de vergaderingen. De literaire salons daarentegen werden op afzonderlijke momenten ingepland. Soms werden ze gelivestreamd, soms werden ze vooraf opgenomen.

De literaire salons kunnen worden bekeken door op de pagina kantl.be/kantl-op-youtube door te klikken naar het YouTube-kanaal van de KANTL. Zie ook 3.2.

3.2 OPENBARE MANIFESTATIES VAN DE ACADEMIE IN 2021

2021 was nog steeds een coronajaar. De steeds wijzigende coronamaatregelen hadden een grote impact op de openbare manifestaties van de Academie. Sommige evenementen konden helemaal niet doorgaan, andere evenementen moesten worden herdacht, of worden georganiseerd voor een kleiner publiek.

Openbare vergadering Beauvoorde, 7 juli 2021

We zagen ons door de geldende coronamaatregelen helaas genoodzaakt om de Openbare Vergadering in Beauvoorde af te gelasten.

Plechtige openingsvergadering, 20 oktober 2021

10u45: Ochtendvergadering

14u00: Openbare Middagvergadering

De voorzitter verwelkomde de leden, ereleden en genodigden.

Installatie van Kristien Bonneure: Leen van Dijck verwelkomde Kristien Bonneure in de Academie. Het nieuwe lid hield een laudatio voor een voorganger naar keuze, in dit geval Maria Rosseels.

Installatie van Hind Fraihi: Erik Vlaminck verwelkomde Hind Fraihi in de Academie. Het nieuwe lid hield een laudatio voor een voorganger naar keuze, in dit geval Hella Haasse.

Uitreiking KANTL-Prijs voor Taalkunde: Juryvoorzitter Wim Vandenbussche las het juryrapport voor. Laureaat Chris De Wulf sprak een dankwoord uit.

Lezingen en literaire salons

Lezing Dirk de Geest, ‘Het tijdschrift *Labris* (1962-1973). Experimenteren in het kwadraat’ (17 februari)

Literair salon (livestream) met Annelies Verbeke en Peter Theunynck over haar verhalenbundel *Treinen en kamers* (25 februari)

Lezing Jacques Van Keymeulen, ‘De digitalisering van dialectverzamelingen’ (17 maart)

Literair salon (vooraf opgenomen Zoomgesprek) met Geert Buelens en Annelies Verbeke over zijn bundel *Ofwa* (18 maart)

Literair salon (livestream) met Joke van Leeuwen en Lut Missinne over haar nieuwe roman *Mijn leven als mens* (19 april)

Lezing Philippe Noble, ‘Waarom *Max Havelaar* keer op keer wordt vertaald’ (21 april)

Literair salon (livestream) met Patrick Lateur en Luc Devoldere over zijn vertaling van de *Egloge* van Dante (n.a.v. het Dantejaar) (20 mei)

Boekpresentatie Luc Devoldere, *Was alles al gezegd, nog niet door hen. Pleidooien en aanklachten* (10 juni)

Lezing Frank Willaert, ‘Van Olla vogala tot Aloeette. Middelnederlandse liefdeslyriek in Europees perspectief’ (23 juni)

Literair salon (livestream) met Frank Willaert en Peter Theunynck over zijn nieuwste boek *Het Nederlandse liefdeslied in de middeleeuwen* (23 juni)

Literair salon (livestream) met Walter van den Broeck en Lut Missinne over zijn nieuwste roman *Crossroads* (30 september)

Symposium ‘Hertmans in vertaling’ (21 oktober)

Literair salon met Wim van den Abeele & Geert van Istendael en Kristien Bonneure over hun gezamenlijke bundel *Dorpsbibliotheek* (23 oktober)

3.3 INSTALLATIEVERGADERINGEN

In 2021 werden vijf nieuwe academieleden geïnstalleerd. Op 16 juni werden Lieve De Wachter, Lut Missinne en Joke van Leeuwen feestelijk ingehaald als leden van de Academie. De installatie van Kristien Bonneure en Hind Fraihi vond plaats tijdens de plechtige openingsvergadering van 20 oktober. Kristien Bonneure en Hind Fraihi zijn de eerste twee leden die niet tot een van de drie ‘klassieke’ categorieën behoren (taalkundigen, literatuurwetenschappers of auteurs), maar zij leveren op een andere manier een grote bijdrage aan de zorg voor en de promotie van het Nederlands.

Voor de teksten van de toespraken bij de installaties zie 7.2.

3.4 WETENSCHAPPELIJKE EN LITERAIRE PRIJZEN: VERSLAGEN

3.4.1 WETENSCHAPPELIJKE PRIJS VAN DE KANTL

In 2021 werd de Prijs voor Taalkunde uitgereikt. Voor deze KANTL-prijs kwamen alle wetenschappelijke werken uit de periode tussen 2017 en 2020 in aanmerking. Chris De Wulf was de laureaat van de taalkundeprijs in 2021. Hij werd door de jury bekroond voor zijn boek *Klankatlas van het veertiende-eeuwse Middelnederlands: Het dialectvocalisme in de spelling van lokale oorkonden*.

De jury gewaagde van een ‘levenswerk’ dat op onmiskenbare wijze een vernieuwende bijdrage levert aan onze kennis van de historische taalkunde van het Nederlands, en van het dialectvocalisme in de Middeleeuwen in het bijzonder. Naast De Wulfs verbluffende wetenschappelijke expertise en métier, roemde de jury ook de indrukwekkende architectuur van het werk, de heldere argumentatiestijl, en het uiterst verzorgde Nederlands waarin het werk gesteld is.

De jury beschouwde dit werk ook als een duidelijke bevestiging dat de historische taalkunde in het Nederlandse taalgebied wel degelijk in goeden doen is, en dat er een nieuwe beloftevolle generatie klaar staat om de verdiensten van haar voorgangers verder te zetten.

Over het boek

Het boek van De Wulf is meer dan een klankatlas van het veertiende-eeuwse Nederlands. Het is ook een atlas van de Nederlandse vocaalontwikkeling en een studie over het Nederlandse grafeemgebruik. Zo omvat deze publicatie kaartcommentaren bij individuele historische klanken en behandelt ze ook uitgebreid de spelling van het Middelnederlands met Latijnse letters. De atlas is bovendien een multimediaal naslagwerk: het gedrukte tekstgedeelte wordt geïllustreerd door een online beschikbaar kaartgedeelte. Deze overzichtelijke atlas vormt een onmisbaar naslagwerk voor wie zich met dialectfonologie (diachroon of synchron) bezighoudt.

Over de laureaat

Chris De Wulf is vakcoördinator en docent Nederlandse filologie aan de Universität Zürich.

Laudatio en dankwoord

De laudatio, die werd uitgesproken door juryvoorzitter Wim Vandenbussche, is terug te vinden onder 8.3.1. Het dankwoord, dat werd uitgesproken door laureaat Chris De Wulf, is terug te vinden onder 8.3.2.

3.5 INTERACADEMISCHE PARTNERSCHAPPEN

3.5.1 KVAB

3.5.1.1 Commissie NBW

De KVAB geeft het Nationaal Biografisch Woordenboek (NBW) uit in samenwerking met de KANTL en de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België. De reeks bevat de biografieën van overleden bekende (en minder bekende maar vermeldenswaardige) Belgen en personen die leefden op het grondgebied van het huidige België. De reeks werd gestart in 1964 en telt nu 23 delen en meer dan 3000 biografieën. Om de twee jaar verschijnt een nieuw deel.

Werner Waterschoot is voorzitter van de NBW-commissie, Hans Rombaut (KVAB) de redactiesecretaris. Andere KANTL-leden die deel uitmaken van de NBW-commissie zijn Anne Marie Musschoot, Karel Porteman, Hendrik Van Gorp en Frank Willaert.

3.5.1.2 Jonge Academie (JA)

België was in 2013 het twintigste land dat een Jonge Academie oprichtte. Voorzitters van de Jonge Academie waren tot maart 2021 Vincent Ginis en Sylvia Wenmackers, vanaf april 2021 Jozefien De Leersnyder en Christophe Vandeviver. In 2021 werd neerlandica Lieke van Deinsen tot lid verkozen.

In de adviesraad van de JA zetelen in 2021 voor de KANTL Frank Willaert en Wim Vandenbussche.

3.5.1.3 ACF

De Commissie van het Academisch Cultureel Forum bestaat hoofdzakelijk uit KVAB-leden, en behandelt in hoofdzaak KVAB-gebonden aangelegenheden. Van de KANTL worden de voorzitter en de vaste secretaris op de vergaderingen uitgenodigd.

3.5.2 ALL EUROPEAN ACADEMIES (ALLEA)

ALLEA is de overkoepelende vereniging van Europese Academies, voluit genaamd ALL European Academies (zie: www.allea.org). Vanaf het begin zijn

KVAB en ARB daar lid van. De KANTL heeft sinds 2014 het lidmaatschap verworven. Voorzitter in 2021 was Antonio Loprieno (voorzitter van de Swiss Academies of Arts and Sciences); hij is dat sinds 2018.

De Algemene Vergadering van 2021 had een hybride vorm: de vergadering werd in april 2021 per mailcorrespondentie gehouden, uitmondend in een online evenement dat plaatsvond op 6 mei 2021. Antonio Loprieno werd herverkozen tot voorzitter voor de termijn 2021-2023. Freddy Dumortier (KVAB) kondigde het 250-jarige jubileum van de Belgische academies in 2022 aan.

In 2021 zetelde bestuurslid Luc Devoldere namens de KANTL in ALLEA.

3.5.3 EUROPEAN ALLIANCE OF ACADEMIES

Sinds 2021 is de KANTL ook lid van de European Alliance of Academies. Deze overkoepelende vereniging wil een netwerk van Europese kunstacademies en culturele instellingen opzetten – een transnationale samenwerking die het belang van vrijheid in de kunsten verdedigt. Door nieuwe vormen van samenwerking steunen de deelnemende instellingen elkaar, en tonen ze solidariteit wanneer dat nodig is.

In 2021 zetelde bestuurslid Luc Devoldere namens de KANTL in de European Alliance of Academies.

3.5.4 PLATFORM VOOR DE NEERLANDISTIEK

Als antwoord op de onheilsberichten m.b.t. wat sommigen de ‘crisis in de neerlandistiek’ noemen werd er begin 2019, naar het voorbeeld van de Nederlandse Raad voor de Neerlandistiek, een Platform voor de Neerlandistiek opgericht. Dit gebeurde op initiatief van de KANTL.

Het Platform verenigt neerlandici van verschillende instellingen, en maakt zo overleg mogelijk tussen de opleidingen. Het uiteindelijke doel van het platform is om tot een breed gedragen standpunt te komen omtrent de relevantie en toekomst van de neerlandistiek aan de Vlaamse universiteiten en van het schoolvak Nederlands, en om met vereende krachten een plan voor versterking uit te denken. Samen met het Algemeen Secretariaat en de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren van de Taalunie, de Raad voor de Neerlandistiek (Nederland), de Internationale Vereniging voor de Neerlandistiek en in overleg met het Nationaal Platform voor de Talen (Nederland) en het Vlaams Talenplatform, werkte het Platform voor de Neerlandistiek, vertegenwoordigd door Wim Vandenbusche en Frank Willaert, in 2021 mee aan een visietekst en een actieplan voor

de Neerlandistiek. Deze tekst werd samen met een daarop gebaseerd ambtelijk advies bestaande uit 15 mogelijke actiepunten op 13 december 2021 aan het Comité van Ministers voorgelegd. Het Comité heeft aan het Algemeen Secretariaat de opdracht gegeven om in samenspraak met de neerlandici de actiepunten van het ambtelijk advies tot concrete voorstellen en projecten uit te werken.

Verder was het Platform betrokken bij het opstellen van een groots opgezette enquête over een canon van de Nederlandse literatuur en bij de voorbereiding van een Canonfestival, dat in het academisch jaar 2022-23 over het hele Nederlandse taalgebied zal worden uitgerold (zie 3.5.5).

3.5.5 SAMENWERKINGSVERBAND ROND CANONCONGRES EN CANONFESTIVAL

In 2021 ontstond er een uitgebreid samenwerkingsverband tussen diverse partners uit Nederland, Vlaanderen, Suriname en de Nederlandse Antillen:

- *KANTL (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren)*
- *Nederlandse Taalunie*
- *Koninklijke Bibliotheek, Den Haag (DBNL)*
- *NL-lab*
- *de Raad voor de Neerlandistiek*
- *het Platform voor de Neerlandistiek*

In samenwerking met: CARAN, deBuren, fixdit, Levende Talen, de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde, IVN, Literatuur Vlaanderen, Leesoffensief Vlaanderen en de Vlaamse Overheid.

Het kernteam, waarin Frank Willaert de KANTL vertegenwoordigde, bijgestaan door personeelsleden Judith Van Doorselaer, Thomas Van der Goten en Nicolas Leus, smeedde ambitieuze plannen om vanaf 1 oktober 2022 (week van het Nederlands) tot 30 september 2023, zowel kritisch bevragend als feestelijk, een aantal activiteiten rond (een) literaire canon(s) uit de Nederlandse taalgebieden op poten te zetten. Het kernteam kwam in 2021 veelvuldig samen.

Het project is ontstaan vanuit twee afzonderlijke ideeën die vorig jaar aan de KANTL voorgelegd werden: Lieke van Deinsen (KULeuven) stelde voor om de enquête over literaire klassieken die in 2002 onder de leden van de Maatschappij der Nederlandse Letteren werd verspreid (<https://www.dbnl.org/letterkunde/enquete/index.php>) te actualiseren, en Martijn Nicolaas (Taalunie) stelde voor om na te denken over een taalgebiedbrede canon, waarbij ook de overzeese gebieden betrokken zouden worden. De KANTL bracht beide ideeën samen.

Als eerste stap in het project zal de Canonenquête via de website canonfestival.org en via de achterban van de betrokken instanties uitgestuurd worden naar een breed publiek: de lancering is gepland voor mei 2022.

Als tweede stap volgt het evenementiële luik, het Canonfestival genoemd, dat zal afgetrapt worden door de Nacht van de Canon in de KANTL (30/09) en de daaropvolgende Week van het Nederlands (01-08/10), en zal bestaan uit een waaier aan evenementen voor lezers, scholieren en academici, in samenwerking met diverse partners.

3.6 AUTEURSGENOOTSCHAPPEN

3.6.1 ALGEMEEN

Vanaf 2020 organiseert de KANTL in opdracht van Literatuur Vlaanderen de toekenning van overheidssubsidies aan auteursgenootschappen. De werking van auteursgenootschappen sluit immers nauw aan bij de missie en expertise van de KANTL.

Om de werking van de auteursgenootschappen te helpen activeren en dynamiseren, zal de KANTL ook initiatieven ondernemen voor een gemeenschappelijke en overkoepelende werking.

Op die manier werken Literatuur Vlaanderen en de KANTL aan een geïntegreerd letterenbeleid, dat inspeelt op het versterken van literair erfgoed in Vlaanderen.

3.6.2 SUBSIDIERONDE WERKJAAR 2021

Werkwijze subsidiëring

De subsidietoekenning voor werkjaar 2021 gebeurde aan de hand van twee subsidierondes. Uit een bevraging van de auteursgenootschappen die plaatsvond in 2020 bleek o.a. dat het subsidiereglement als ‘rigide’ en ‘verouderd’ werd ervaren. Er werd meer souplesse gevraagd in de hantering van de criteria om zo nog beter tegemoet te komen aan de verscheidenheid binnen de genootschappen. Er werd ook geopperd dat het reglement moet meegroeien met zijn tijd.

De in deze bevraging verkregen feedback van de auteursgenootschappen vormde de basis voor de aanpassing van het reglement in 2021. Er werden twee wijzigingen doorgevoerd:

- De eis dat er minimaal 100 betalende leden zijn werd geschrapt.

- Er wordt niet meer verwacht dat de directe productiekosten van de eigen publicatie louter door de lidgelden worden gedekt. Ook andere inkomsten (verkoop, sponsoring...) kunnen daarvoor worden aangewend.

Toegekende middelen voor werkjaar 2021

Subsidieronde 1

De auteursgenootschappen die een aanvraag in de eerste ronde hadden ingediend, ontvingen het nieuws van de subsidiebeslissing begin 2021. Hun subsidiedossiers werden ineens aan het nieuwe (versoepelde) reglement getoetst, zo werd extra administratieve rompslomp vermeden.

Na evaluatie van de ingediende dossiers werden de volgende subsidies toegekend:

Filip De Pillecyncomité: toekenning van €750 basissubsidie + €1500 projectsubsidie

Guido Gezellekring: toekenning van €750 basissubsidie

Louis Paul Boon Genootschap: toekenning van €750 basissubsidie + €1500 projectsubsidie

Reynaertgenootschap: toekenning van €750 basissubsidie + €1500 projectsubsidie

Stijn Streuvelsgenootschap: toekenning van €750 basissubsidie

Subsidieronde 2

N.a.v. het gewijzigde subsidiereglement werd een bijkomende subsidieronde georganiseerd. Deze subsidieronde gaf auteursgenootschappen die nog geen subsidies aanvroegen voor het werkjaar 2021 de kans om alsnog een aanvraag in te dienen. Maar liefst vier genootschappen vonden dankzij de aanpassing van het subsidiereglement (opnieuw) de weg naar subsidiëring: het Paul van Ostaïjengenootschap, het Guido Gezelle Genootschap, De Koninklijke Soevereine Hoofdkamer van Retorica De Fontaine en de Internationale Vriendenkring Anton van Wilderode.

Na evaluatie van de ingediende dossiers werden de volgende subsidies toegekend:

Guido Gezellekring: toekenning van €1500 projectsubsidie

Stijn Streuvelsgenootschap: toekenning van €1400 basissubsidie

Genootschap Van Ostaïjen vzw: toekenning van €750 basissubsidie + €1500 projectsubsidie

Guido Gezelle Genootschap: Toekenning van €750 basissubsidie

Hoofdstuk 4.

Wetenschappelijke werking

De KANTL is een cultureel-wetenschappelijke overheidsinstelling, een onafhankelijk en multidisciplinair genootschap, met rechtspersoonlijkheid. De Academie heeft als doel de studie, beoefening en bevordering van de Nederlandse taal en de Nederlandse letterkunde. Deze missie is decretaal vastgelegd.

4.1 PERIODIEKE PUBLICATIES VAN DE ACADEMIE

4.1.1 JAARBOEK VAN DE KANTL

In juni 2021 verscheen *Jaarboek 2021*, onder redacteurschap van Thomas Van der Goten. Het *Jaarboek* beschrijft de stand van zaken in verband met de Academie op 1 januari van het genoemde jaar; de informatie over de werking betreft het voorafgaande kalenderjaar.

De prijs per deel bedraagt € 20 exclusief verzendkosten. Nog verkrijgbaar: 1991 en volgende, voor € 11,00.

4.1.2 VERSLAGEN & MEDEDELINGEN

Eind 2020 nam Frank Willaert de functie van hoofdredacteur over van Willy Vandeweghe.

In 2021 verscheen er één nummer van V&M: Vol. 130 nr. 1 (2020) met als titel ‘De taalwetenschap: een plaatsbepaling’.

4.2 MONOGRAFIEËN EN VERZAMELWERKEN

De KANTL geeft wetenschappelijk en essayistisch werk uit op het gebied van de Nederlandse taal- en letterkunde. Daarnaast publiceren we ook studies in verband met de bredere cultuur en geschiedenis van het Nederlandse taalgebied. Onze publicaties vormen zo een waardevolle aanvulling op de schaarse taal- en letterkundige uitgaven die binnen het commerciële circuit kunnen verschijnen.

Om bepaalde aspecten van onze wetenschappelijke uitgeverij beter te stroomlijnen werken we sinds september 2016 samen met Universitaire Pers Leuven. Daardoor kunnen we ons nog beter op de acquisitie en evaluatie van manuscripten en de redactionele begeleiding van auteurs concentreren.

Een overzicht van alle publicaties van de KANTL is raadpleegbaar op kantl.be/werking/publicaties.

Publicaties bestellen kan via de boekhandel of (voor nieuwe publicaties) via de website van de Universitaire Pers Leuven: upers.kuleuven.be.

De KANTL publiceerde in 2021 geen nieuwe titels.

4.3 DE WERKING VAN HET KANTL-ONDERZOEKSCENTRUM CTB IN 2021

Op 13 november 2020 gaf Ron Van den Branden zijn ontslag, waardoor vanaf 23 november 2020 zijn opzegtermijn inging. Die periode werd voorbehouden voor de voorbereiding van de overdracht van zijn werk aan zijn opvolgster Ellen Vanderstraeten, die vanaf januari 2021 voor 60% werd aangesteld.

4.3.1 TEKSTEDITIE

Guido Gezelle – Digitale brieveneditie

<https://edities.kantl.be/gezelle>

Na de publicatie van het pilootproject (de correspondentie met de leraars van het Sint-Lodewijkscollege) werd de voorbereiding van de KANTL-correspondentie gestart. In de loop van 2021 zijn volgende 29 correspondenten online geplaatst:

1. Alberdingk Thijm, Josephus Albertus
2. Bonvarlet, Alexandre
3. Broeckaert, Jan
4. Brouwers, Joannes Wilhelmus
5. Claes, Désiré
6. Coopman, Theofiel
7. Daems, Servatius
8. de Brauwere van Steeland, Jan Nolet
9. De Cock, Alfons
10. De Coussemaker, Ignace
11. De Potter, Frans
12. De Vos, Amand
13. De Vries, Matthias

14. dela Montagne, Victor Alexis
15. Gailliard, Edward Louis
16. Génard, Pieter
17. Hansen, Constant Jacob
18. Kern, Johan Hendrik Caspar
19. Lateur, Frank
20. Looten, Camille
21. Obrie, Julius
22. Prayon Van Zuylen, Alfons
23. Roersch, Lodewijk
24. Scharpé, Louis
25. Schuermans, Lodewijk Willem
26. Sermon, Hendrik
27. Simons, Lodewijk
28. Verwey, Albert
29. Willems, Pieter

De overige correspondentie tussen Guido Gezelle en de leden van de KANTL volgt in 2022.

4.3.2 BRONNENSTUDIE

Toponymisch woordenboek van Oost- en Zeeuws-Vlaanderen

<https://bouwstoffen.kantl.be/tw-ozvl>

De laatste gemeente van Zeeuws-Vlaanderen (Terneuzen), met 23 deelgemeenten, werd afgewerkt door Dirk De Wulf en toegevoegd aan het online corpus. Daarnaast werd de editie uitgebreid met bijkomende informatie over ‘Streken’, ‘Waters’ en de provincies ‘Antwerpen’, ‘Brabant’, ‘Henegouwen’ en ‘West-Vlaanderen’. Ook zijn verschillende van de reeds gepubliceerde gemeenten aangepast zodat ze de laatste informatie bevatten en werd de documentatie van de editie geüpdatet. Onder andere een nieuwe inleiding, bibliografie en kaarten van Oost-Vlaanderen, westelijk Zeeuws-Vlaanderen en oostelijk Zeeuws-Vlaanderen werden toegevoegd.

4.3.3 ICT-ONDERSTEUNING

De laatste jaren heeft er zich binnen de ICT-wereld een omschakeling voorgedaan naar cloudopslag. Omdat de dataserver (aangekocht via Intercare in 2015) en mailserver (Neostrada) beide hun maximumcapaciteit hebben bereikt, zijn er verschillende alternatieven voor online opslag bekeken. Uit deze vergelijking bleek dat Google Workspace het beste voldeed aan de noden van de KANTL. De overstap naar Google Workspace is gepland voor 2022.

4.4 MEDEWERKING AAN LITERATUURGESCHIEDENIS.ORG

De Nederlandse Taalunie nodigde de KANTL uit om enkele leden af te vaardigen om deel uit te maken van de redactieraad van de website literatuurgeschiedenis.org. Deze website biedt kennis, verdieping en inspiratie voor leraren en leerlingen in Nederland en Vlaanderen. De site is specifiek ontwikkeld voor leerlingen in de bovenbouw van het Nederlandse voortgezet onderwijs en de derde graad van het Vlaamse secundair onderwijs en wordt ook gebruikt door (eerstejaars) studenten en andere belangstellenden in het Nederlandse taalgebied.

De site werd in 2020 vernieuwd door de KB en de Taalunie. De teksten van de oude website literatuurgeschiedenis.nl werden overgenomen, gecontroleerd en aangevuld door inhoudelijk deskundigen, verenigd in contentgroepen. In 2021 wordt de website aangevuld met nieuwe pagina's en meer verwijzingen (naar o.a. DBNL, Lezen voor de Lijst en Bulkboek). Ook worden audiobestanden van voorgelezen literaire citaten en relevante podcasts en video's toegevoegd (o.a. de literaire canonpodcast die door Klara werd gemaakt, Vondel was een vrouw, MOOC, SchoolTV, Vlogboek).

Achter het project zit een grotendeels Nederlandse redactie, al werden ook enkele academici van Vlaamse universiteiten gevraagd om mee te werken (Lars Bernaerts en Remco Sleiderink). De organisatoren willen echter streven naar een nog beter Nederlands/Vlaams evenwicht. Zij nodigden de KANTL daarom uit om zich te laten vertegenwoordigen in de redactie/adviesraad van de website. Twee KANTL-leden, Dirk de Geest en Lut Missinne, namen die rol op zich.

Hoofdstuk 5.

Evenementen en culturele activiteiten

De KANTL wil een open huis zijn. Ze organiseert heel wat evenementen in haar eigen Academiegebouw, en organiseert daarnaast samen met allerlei partners verschillende evenementen buitenshuis. Dit past binnen haar decretale missie om ‘publieksparticipatie in cultuur en wetenschap te bevorderen door openbare activiteiten te organiseren’.

In dit hoofdstuk volgt een overzicht van de KANTL-evenementen in 2021. De coronacrisis stuurde de programmatie danig in de war. Sommige evenementen konden helemaal niet doorgaan, andere worden georganiseerd voor een kleiner publiek. Ook videocaptatie en livestreaming boden alternatieven om ons publiek te blijven bereiken.

Een overzicht van de KANTL-evenementen in 2021:

5.1 STUDIEDAGEN EN LEZINGEN

5.1.1 STEFAN HERTMANS IN VERTALING (IN SAMENWERKING MET UGENT) (21 OKTOBER 2021)

Op donderdag 21 oktober vond in de zalen van het Academiegebouw het colloquium ‘Hertmans in vertaling’ plaats. Daarbij werd auteur en KANTL-lid Stefan Hertmans, naar aanleiding van zijn zeventigste verjaardag, feestelijk verenigd met zijn vertalers David McKay, Philippe Noble, Stasja Pavlović, Isabelle Rosselin, Radka Smejkalova en Ira Wilhelm, en ging hij met vertaalwetenschappers in debat over de transnationale verspreiding van zijn werk, over vertalingen van poëzie, proza en toneel, én over de rol van vertalers als culturele bemiddelaars.

5.1.2 BATTLE WITH THE EMPTY SKY – DEBAT OVER VRIJHEID IN DE LITERATUUR (29 OKTOBER 2021)

Op uitnodiging van de European Alliance of Academies gaf Luc Devoldere op 29 oktober in Boedapest een workshop over artistieke vrijheid in heden en ver-

leden. Aan de hand van een aantal goedgekozen vragen nodigde hij uit tot reflectie:

- Hoe ‘vrij’ is een schrijver? Is artistieke vrijheid een romantische mythe?
- Wordt een schrijver niet altijd beïnvloed, zelfs gedetermineerd door de sociale, literaire en morele conventies van zijn of haar omgeving?
- Kan literatuur de wereld bevrijden of verbeteren? Heeft de schrijver een sociale – of zelfs politieke – verantwoordelijkheid?
- Is literatuur het laatste toevluchtsoord van vrijheid van meningsuiting, een plek waar alles kan en mag? En welke rol speelt taal daarin?

In zijn workshop behandelde Luc Devoldere deze vragen aan de hand van twee concrete voorbeelden:

- *Lolita* (1955), het meesterwerk van Vladimir Nabokov, dat het verhaal vertelt van de obsessieve, allesverslindende passie van een ouder wordende man voor een jong meisje. Mag men in tijden van #MeToo een stem geven aan een personage met pedofiele neigingen?
- *The Kindly Ones* (*Les Bienveillantes*, 2006), geschreven door Jonathan Littell, biedt een blik op de wreedheden van de nazi's vanuit het perspectief van een SS-officier zonder enig moreel schuldbesef.

Deze workshop van de European Alliance of Academies en de KANTL maakte deel uit van het evenement *Battle with the Empty Sky. Language, nationalism and free art in early 21st-century Europe*. Andere partners waren de Society of Hungarian Authors en de Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung. Het evenement werd gesteund door de Federal Agency for Civic Education (bpb).

5.2 LITERAIRE ACTIVITEITEN EN EVENEMENTEN

Boekpresentatie ‘Was alles al gezegd, nog niet door hen’ – Luc Devoldere

Op 10 juni 2021 werd de bundel *Was alles al gezegd, nog niet door hen. Pleidooien & aanklachten*, verschenen bij Uitgeverij P, voorgesteld in de KANTL. In deze essaybundel pleit Luc Devoldere vanuit verschillende en vernieuwende perspectieven voor de vergelijking en de dialoog met het verleden. Tijdens de boekvoorstelling ging Hind Fraihi in gesprek met de auteur.

Boeklancering *Over over morgen* in samenwerking met Greentrack Gent, De Krook, DeBuren, Ugent, Uitgeverij Vrijdag en Pulse

Op 22 september 2021 werd het boek *Over over morgen. Andere verhalen over de toekomst* voorgesteld in de tuin van het voormalig Karmelietessenklooster

in Gent. Tien auteurs schreven korte verhalen over de toekomst. Zes van hen – KANTL-lid Annelies Verbeke, Ish Ait Hamou, Jeroen Olyslaegers, Simone Atangana Bekono, Auke Hulst en Fiep van Bodegom – gingen tijdens de boekvoorstelling in gesprek over hoop en wanhoop en de kracht van verhalen.

Auteurslezing / boekpresentatie Stefaan van den Bremt

Op 12 oktober 2021 stelde dichter Stefaan van den Bremt zijn nieuwe bundel *Schaduw lezen* voor. Uitgeverij P en de KANTL organiseerden de auteurslezing op de 80ste verjaardag van de dichter. KANTL-lid Dirk de Geest lichtte de bundel toe, waarna de auteur enkele gedichten voordroeg. Diezelfde avond werd ook een nieuw muziekalbum voorgesteld waarop zangeres Teike Vos oude en nieuwe gedichten uit van den Bremts werk vertolkte, aan de piano begeleid door componist Marc Michaël De Smet.

5.3 PODCASTS EN DIGITALE PRESENTATIES

Als gevolg van de huidige digitale revolutie, maar ook van de strenge coronamaatregelen van de afgelopen maanden, waardoor bepaalde publieke activiteiten niet konden doorgaan, heeft de KANTL een uitgebreide digitale werking uitgebouwd. De KANTL organiseert lezingen, studiedagen, colloquia, boekvoorstellingen enzovoort, en maakt daar regelmatig filmpjes van, die dan op haar YouTube-kanaal geplaatst worden. Er verschijnen ook videofragmenten van prijsuitreikingen, en filmpjes waarin schrijvers, wetenschappers en andere lezers vertellen over hun favoriete werk uit de literaire canon.

Daarnaast zet de KANTL ook in op kwalitatieve podcasts en ander luistermateriaal over thema's die aansluiten bij haar werking.

Quarantainereeks KANTL-leden

In een reeks huisgemaakte filmpjes vertelden enkele KANTL-leden over hun favoriete teksten, woorden en uitdrukkingen.

- Dirk de Geest, Het tijdschrift *Labris* (1962-1973). Experimenteren in het kwadraat
- Jacques Van Keymeulen, De digitalisering van dialectverzamelingen
- Philippe Noble, Waarom Max Havelaar keer op keer wordt vertaald
- Frank Willaert, Van Olla vogala tot Aloeette. Middelnederlandse liefdeslyriek in Europees perspectief

Literaire salons

Voor een overzicht van de lezingen en literaire salons die kunnen worden bekeken via het Youtube-kanaal van de KANTL, zie hoofdstuk 3.2.

De norm, niet meer normaal? (tweedelige podcast)

Tijdens de Week van het Nederlands, met als thema ‘Taal op stellen: Nederlands over de grenzen heen’, lanceerde de KANTL met de steun van de Universität Münster en de Universität zu Köln een tweedelige podcast over de (nood)zaak van het Standaardnederlands. Deze podcast van Anke Verschuere vertrok van de vaststelling dat hoewel het in Nederland en Vlaanderen niet goed gesteld mag zijn met de studie neerlandistiek, Nederlands studeren in het buitenland wel nog populair is. Ieder jaar volgen ongeveer 13.000 universiteitsstudenten een of andere opleiding Nederlands als Vreemde Taal (NVT), verspreid over zowat 135 universiteiten in meer dan 40 landen.

De gedachte dat die studenten Standaardnederlands willen leren om dan vast te stellen dat het Standaardnederlands hier steeds minder gebruikt wordt, leidt onherroepelijk tot een emotioneel geladen discussie over taalnormen en taalvariatie.

In een eerste aflevering reflecteren studenten neerlandistiek uit binnen- en buitenland over het Standaardnederlands. Over het (vermeende) elitaire karakter ervan, over het ervaren verschil tussen gesproken en geschreven Nederlands in Vlaanderen, over het Nederlands dat de studenten willen leren...

In de tweede aflevering gaan Stef Grondelaers en KANTL-lid Lut Missinne, twee uitgesproken stemmen in het debat, dieper in op de (nood)zaak van het Standaardnederlands.

Digitale neerslag van lezingenreeks Stefan Hertmans in vertaling

Videofragmenten van de verschillende lezingen tijdens het symposium zijn te bekijken op het Youtube-kanaal van de KANTL.

5.4 SCHRIJVERSWERKPLEKKEN EN LEESPLEKKEN

5.4.1 DE SCHRIJVERSWERKPLEK IN HET ‘TORENPAVILJOEN’

In 2014 werden twee sfeervolle kamers, met een mooi uitzicht op de historische binnenstad, ingericht als schrijverswerkplekken. Vanaf 1 januari 2015 konden schrijvers gebruik maken van een werkplek in de koepel van het Academiege-

bouw. In 2020 werd ook een voormalige kantoorruimte opgeknapt en ter beschikking gesteld.

In 2021 maakten schrijvers David Troch en Evelien De Vlieger gebruik van onze schrijfruimtes.

Studio Orka maakte van eind maart tot begin juli gebruik van onze grote zaal om te brainstormen.

5.4.2 HET SCHRIJVERSVERBLIJF IN BEAUVOORDE (ZIE WEBSITE KASTEEL BEAUVOORDE)

In het najaar van 2019 stelde Herita vzw de gloednieuwe schrijversresidentie in Beauvoorde ter beschikking. De creatieve werkplek bevindt zich in het voormalige schoolgebouw, net naast het prachtige kasteel en met zicht op het charmante en rustieke dorpscentrum van Wulveringem. De residentie werd als moderne studio ingericht en biedt schrijvers, kunstenaars en andere creatieve geesten een plek om in alle rust en in een prachtig historisch kader te werken. Ook de plaats Beauvoorde is niet toevallig gekozen: het kunstenaarsdorp heeft een lange traditie van literaire verblijven en gastbezoeken.

De plek

De schrijversresidentie van Kasteel Beauvoorde is een unieke dorpswoning naast het park en biedt de mogelijkheid om te overnachten. Naast een ruime werkkamer is er een slaapkamer, keuken en badkamer voorzien. De residentie biedt hedendaags comfort met centrale verwarming en internet en bevindt zich op de eerste verdieping. De ramen bieden een knap zicht op de rustieke omgeving. Een extra troef is de aanwezigheid van twee boekenwinkels op de gelijkvloerse verdieping en de nabijheid van het kasteelpark. Inspiratie kan je hier niet tekort komen.

Schrijvers in residentie in 2021:

3/01 - 1/02/2021: Anne Provoost

5/07 - 1/08/2021: Dimitri Bontenakel

2/08 - 16/08/2021: Steven Van Der Heyden

16/08 - 6/09/2021: Katrien Schaubroeck

6/09 - 26/09/2021: Miriam Van hee

4/10 - 26/10/2021: Luuk Gruwez

26/10 - 8/11/2021: Manu Claeys

22/11 - 1/12/2021: Lisaboa Houbrechts

18/12 - 31/12/2021: Hans Maes

Hoofdstuk 6.

Canonwerking

6.1 INLEIDING

In 2021 werd een nieuwe beheersovereenkomst (2021-2025) afgesloten tussen Literatuur Vlaanderen en de KANTL met als doelstelling ‘Leesbevordering van en door literaire erfgoed’. Deze beheersovereenkomst omvat enerzijds de canonwerking van de KANTL (25.000 euro), en anderzijds de subsidiëring van de auteursgenootschappen (15.000 euro), zie hoofdstuk 3.6.

De samenwerking tussen Literatuur Vlaanderen en de KANTL was voorheen ad hoc. De nieuwe beheersovereenkomst tussen Literatuur Vlaanderen en de KANTL die in 2021 werd afgesloten heeft als doel deze samenwerking structureel te verankeren en er zo voor te zorgen dat er met meer samenhang kan worden gewerkt aan leesbevordering. Dit kadert in de ambitie van Literatuur Vlaanderen om via een geïntegreerd letterenbeleid zorg te dragen voor een dynamisch en divers letterenveld. Bovendien maakt de duidelijke focus van deze samenwerking (met name leesbevordering) toetsing mogelijk door de commissie ‘Letteren en samenleving’ i.p.v. door het bestuur van Literatuur Vlaanderen.

De publiekswerking die in de loop van 2021 werd uitgerold, concentreerde zich op vier pijlers: onderwijs; diversiteit en inclusie; multimedialiteit; publiekswerking. Deze pijlers staan zelden los van elkaar. Ze overlappen elkaar vaker wel dan niet.

2021 was het tweede jaar waarin corona nog volop woedde. De vorm van de canonplannen volgde dan ook noodgedwongen de steeds wijzigende coronamaatregelen. Verschillende keren zag de KANTL zich genooddaakt om alle voorbereidingen rond een bepaald project volledig los te laten en een nieuw concept uit te werken. Een voorbeeld: de *Canonconversaties* waren aanvankelijk opgevat als een live evenement, om vervolgens te worden omgebogen tot een hybride evenement. Ten slotte werd ook dát plan losgelaten en werd de kaart getrokken van het intussen steeds populairdere podcastformat. Jammer genoeg

konden – anders dan bij de *Canonconversaties* – niet alle geplande evenementen een zinvolle digitale of hybride uitwerking krijgen. Bijgevolg konden veel canonplannen niet doorgaan. Ze moesten worden uitgesteld. Alles wordt nu op touw gezet om de in 2021 gemiste kansen in te halen in 2022, een werkjaar met een ambitieus programma.

6.2 ACTIVITEITEN

De tweejaarlijkse **Inspiratiedag voor het onderwijs** werd omwille van corona uitgesteld naar 2022.

Met de **Luisterpuntbibliotheek** werd een traject opgezet om de titels uit de literaire canon op te nemen in hun collectie. In een eerste fase werd de kwaliteit van de boeken die reeds omgezet zijn geëvalueerd, waarna werd gestart met het inspreken van de boeken die ontbreken of waarvan de eerdere opnames van onvoldoende kwaliteit zijn.

Het verder **uitbouwen van de website literairecanon.be**

De inhoudelijke uitwerking van de 51 canontitels op de website van de literaire canon is inmiddels goed gestoffeerd. Toch zijn er nog hiaten. Vanuit het onderwijs kwam de vraag om hen te helpen bij het vinden van linken tussen de canonwerken en de leefwereld van de leerlingen.

In een eerste fase lieten we ons hierover uitvoerig adviseren door ervaringsdeskundigen uit het middelbaar (van BSO tot ASO) en hoger onderwijs. Hun bevindingen, zowel over de vorm als over de inhoud van deze didactiserings-oefening, moeten resulteren in een educatief portaal waar leermiddelen voor de verschillende onderwijsvormen gebruiksvriendelijk worden aangeboden.

Canonleermiddelen op Klascement (door Jan Uyttendaele)

Naar aanleiding van de nieuwe literaire canon stelde neerlandicus en lerarenopleider Jan Uyttendaele een aantal leermiddelen bij canonteksten samen. De leermiddelen zijn bedoeld voor het secundair of voortgezet onderwijs. Ze bestaan telkens uit twee aparte delen: een lijst met vragen en opdrachten voor de leerlingen en een handleiding voor de leerkracht met achtergrondinformatie, een aantal suggesties voor didactische werkvormen en de oplossingen van de vragen.

Elk leermiddel is zowel bruikbaar voor klassikaal onderwijs als voor zelfstudie en afstandsonderwijs. Bij afstandsonderwijs kunnen de leerlingen de informatie voor de leerkracht gebruiken als correctiemodel voor de vragen en opdrachten.

Alle leermiddelen werden gepubliceerd op KlasCement, de leermiddelenwebsite van het Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Overheid.

Workshop over leeslijsten en de literaire canon door Jeroen Dera op Dag van de literatuurkritiek

Tijdens de workshopsessies van de Dag van de Literatuurkritiek, georganiseerd door deBuren en De Reactor, inspireerde Jeroen Dera de docenten met zijn visie op de rol van literatuur in het onderwijs.

In zijn workshop ging literatuurwetenschapper en onderzoeker Jeroen Dera na wat je in de literatuurles kunt doen om met je leerlingen over diversiteit te spreken, en hoe je de leeslijsten van je leerlingen meer inclusief en divers kunt maken.

De workshop kwam tot stand met steun van de KANTL.

Driedelige podcastreeks Canonconversaties in samenwerking met deBuren

- Het waarom van de literaire canon
- Vrouwen in de canon
- Verhalen van kleur in de canon

Omdat de literaire canon nooit bedoeld was als een eindpunt, maar juist als een beginpunt voor discussie, sloegen de KANTL en Vlaams-Nederlands Huis deBuren de handen in elkaar voor een driedelige debatpodcast getiteld ‘Canonconversaties’. Want ‘de literaire canon is het gesprek over de canon.’

Podcastmaker, auteur en spoken word performer Anke Verschueren stak de lont in het kruit. Vlaamse en Nederlandse literatuurkenners keken met een gezond kritische blik naar de lijst van 2020 en deden aanbevelingen voor de herziening in 2025.

In deel een, ‘Het waarom van de canon’, gingen Luc Devoldere en Christiaan Ronda in op de beroering die de canon veroorzaakt: iedereen heeft wel een mening over welke werken in de lijst moeten komen en welke werken hun plekje in de lijst dan weer niet verdienen. Maar de kritiek op de canon gaat verder dan dat: ook de criteria worden nu en dan in vraag gesteld.

In deel twee, ‘Vrouwen in de canon’, gingen Maaïke Meijer en Annelies Verbeke in op de veel gehoorde kritiek dat bitter weinig vrouwen een plekje in de canon hebben gekregen. Welke onterecht ‘vergeten vrouwen’ kunnen nog opgevist worden uit de literatuurgeschiedenis? Is positieve discriminatie een goed idee?

Of moeten we ons er juist voor hoeden de geschiedenis te herschrijven vanuit het standpunt van vandaag?

In het derde deel, 'Verhalen van kleur', komt een andere kritiek aan bod: daarin bekijken Rashid Novaire, Lindah Nyirenda en Erik Vlamincx het vermeende gebrek aan culturele diversiteit in de literaire canon. Welke verhalen van kleur zijn er in de mazen van het net blijven steken? Hoe kan de canon meerstemmiger, inclusiever worden zonder de literatuurgeschiedenis geweld aan te doen?

Teirlinck & tijdgenoten revisited (samenwerking Huis van Herman Teirlinck) + podcast

Naar aanleiding van de feestelijke opening van het vernieuwde huis van Herman Teirlinck werden in november tal van activiteiten georganiseerd. Tijdens de openingsceremonie lazen acteurs en auteurs favoriete verhalen uit Teirlinck en drie van zijn tijdgenoten: canonauteurs Karel Van de Woestijne, Stijn Streuvels en Maurice Gilliams.

Jan Declerck, Jeroen Olyslaegers & Herman Teirlinck

Chris Lomme, Delphine Lecompte & Karel Van de Woestijne

Josse De Pauw, Bart Meuleman & Maurice Gilliams

Sachli Gholamalizad, Hans Depelchin & Stijn Streuvels

Deze namiddag werd georganiseerd door het Huis van Herman Teirlinck i.s.m. de KANTL, het Letterenhuis en het Lijsternest.

Literatuuravonden Tussen de letters in Heist-op-den-Berg

Wat heeft Hendrik van Veldeke gemeen met de Belgische new wave van de jaren '80? Hoeveel rock-'n-roll zit er in de poëzie van een 16de-eeuwse schoolmeesteres? Kunnen we meer leren uit een goeie roman dan van de beste psycholoog? Deze en nog veel meer vragen kwamen aan bod tijdens het nieuwe seizoen van de literaire boekenshows 'Tussen de Letters', georganiseerd door CC Zwaneberg in Heist-op-den-Berg in samenwerking met PEN-Vlaanderen. Telkens was er een gecensureerd auteur of een auteur op de vlucht te gast en stond aan het slot van elke avond de literaire canon centraal.

Canoncitatencampagne

Aansprekende, inspirerende en nieuwsgierigmakende citaten uit canonwerken werden in december/januari – onder vermelding van de slogan 'De literaire canon leeft' – opgehangen in het straatbeeld, als terloopse triggers, als kleine literaire interventies in het dagelijkse leven van lezers en niet-lezers. Aan de hand van QR-codes werden geïnteresseerde lezers naar de website van de literaire canon geloodst.

6.3 ADVIESGROEP CANONWERKING

In 2021 vonden in totaal vijf bijeenkomsten plaats van de ‘adviesgroep canonwerking’, die bestond uit Erik Vlaminck (voorzitter), Kevin Absillis, Els Beerten, Fredo De Smet, Öznur Karaca, Ruth Lasters, Samuel Mareel, Jan Uytendaele en Lies Van Gasse. Personeelsleden Judith Van Doorselaer, Nicolas Leus en Thomas Van der Goten begeleidden de vergaderingen. KANTL-voorzitter Leen van Dijk was aanwezig bij de eerste bijeenkomst.

Het doel van deze werkgroep was om mee na te denken over de canonwerking die de KANTL in en buiten haar Academieggebouw wil uitbouwen. Hoe rijker en veelomvatter deze canonwerking wordt, hoe groter ook de nood aan adviezen van experts uit het veld: mensen met een bijzondere ervaring met o.a. literatuuronderwijs (zowel in het middelbaar als het hoger onderwijs) en digitale inspiratiemiddelen. Deze groep boog zich over een aantal vragen zoals: welke beleving willen we genereren? Op welke manier vinden we aansluiting bij de leefwereld van onze doelgroep? Op welke manier kunnen we participatie stimuleren? Welke valkuilen moeten we zeker vermijden?

Tijdens de eerste twee bijeenkomsten heeft de adviesgroep canonwerking plenair vergaderd; daarna werd de groep opgesplitst in drie kleinere groepen die zich elk over een van de drie pijlers van onze educatieve canonwerking heeft gebogen, namelijk:

- **LES:** De KANTL wil ervoor zorgen dat de literaire canon op zoveel mogelijk scholen (BSO, TSO, ASO, KSO) aan bod komt, en op een kwalitatieve manier. In de klas wordt een discussie gestart, wordt een projectidee op poten gezet, worden canonteksten gelezen. De literaire ervaring van de leerlingen wordt in een interactieve persoonlijke en maatschappelijke context geplaatst.
- **WEBSITE:** Op www.litterairecanon.com biedt de KANTL allerlei digitale hulpmiddelen aan:
 - Voor leraars: digitale leermiddelen (bv. bordboeken) en ander educatief materiaal
 - Voor leerlingen: achtergrondinformatie en media (geluids- en videofragmenten)
- **GEBOUW:** Het sluitstuk van elk canontraject is idealiter (maar niet noodzakelijk) een uitstap naar de KANTL, waar het traject op een memorabele en interactieve manier afgerond wordt, bijvoorbeeld via een eindspel / kunstworkshop / rollenspel / toonmoment of quiz. De kennismaking met het gebouw maakt een belangrijk deel uit van de ervaring van de leerlingen.

De bevindingen van deze experts zullen de KANTL helpen om in de toekomst weldoordachte, gerichte keuzes te maken met betrekking tot bovengenoemde drie pijlers van haar canonwerking.

Hoofdstuk 7.

Dienstverlening voor derden

7.1 BOEKPRESENTATIES

Door de beperkende coronamaatregelen bleef het aantal boekpresentaties in 2021 gering.

Luc Devoldere, *Was alles al gezegd, nog niet door hen*

Op donderdag 10 juni werd de nieuwste essaybundel van Luc Devoldere voorgesteld in de KANTL. Hind Fraihi ging in gesprek met de auteur. In deze bundel pleit de auteur vanuit verschillende en vernieuwende perspectieven voor de vergelijking en de dialoog met het verleden.

Stefaan Van den Bremt, *Schaduw lezen*

Op 12 oktober stelde Stefaan Van den Bremt, ter gelegenheid van zijn 80ste verjaardag, zijn nieuwste dichtbundel voor. Tijdens een muzikale avond lichtte Dirk de Geest de bundel toe en droeg de auteur enkele gedichten voor.

Alicja Gescinska, *Trojaanse gedachten*

Op 13 november werd de nieuwste bundel van Alicja Gescinska, *Trojaanse gedachten*, voorgesteld tijdens een literaire aperitief in de KANTL. Klara-stem Bart Stouten ging in gesprek met de auteur over de thema's die aan bod komen in de bundel.

7.2 CONCERTREEKSEN GENTSE FEESTEN 2021

Tijdens de Gentse Feesten opent de KANTL normaal elk jaar haar deuren voor verschillende concertreeksen. Door het coronajaar 2021 werden de Gentse Feesten geschrapt.

Ook de deuren van de KANTL bleven dicht.

7.3 ZAALGEBRUIK DOOR DERDEN

Nr.	Datum	Organisator (vereniging, instelling...)	Activiteit
1	25-26 mei 2021	Elena Leblon	Filmopnames Marie's Fantasie. Eindwerk
2	10 juni 2021	Uitgeverij P	Boekvoorstelling Was alles al gezegd, nog niet door hen / Luc Devoldere
3	14 & 21 juni 2021	Borgerhoff & Lamberigts TV	Filmopnames Documentaire Prins Laurent
4	9 augustus 2021	Collectief Canapé	Concert + Lezing Voorstelling 'Radetzky-mars', naar Joseph Roth
5	12 oktober 2021	Uitgeverij P + KANTL, met steun van Literatuur Vlaanderen	Boekvoorstelling Schaduw lezen / Stefaan Van den Bremt
6	16 oktober 2021	Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis (KZM)	Vergadering
7	18 oktober 2021	Iedereen leest	Algemene vergadering
8	21 oktober 2021	Ugent / Faculteit Letteren en Wijsbegeerte	Symposium Hertmans in vertaling
9	13 november 2021	Standaard Uitgeverij / De Bezige Bij	Boekvoorstelling Trojaanse gedachten / Alicja Gescinska
10	18 november 2021	Contactgroep 19 ^{de} eeuw Dr. F.A. Snellaertcomité	Vergadering
11	24 november	Literatuur Vlaanderen	Lezing – Rondleiding Publishers Tour Literatuur Vlaanderen
	door het jaar	Universiteit Gent	1 doctoraatsverdediging
	door het jaar	Litteraire Tafel Gent	3 bijeenkomsten
	door het jaar	Vizit	3 rondleidingen

Hoofdstuk 8.

Berichten, toespraken en standpunten

8.1 OPENINGSTOESPRAAK VAN LEEN VAN DIJCK, VOORZITTER, 20 JANUARI 2021

Waarde collega's, goede vrienden,

Van harte welkom op onze eerste vergadering van 2021. Heel in het bijzonder verwelkomen wij onze vijf nieuwe leden: Lut Missinne, Lieve De Wachter, Joke van Leeuwen, Hind Fraihi en Kristien Bonneure. In afwachting van een meer officiële 'installatie' wil ik jullie alvast danken voor jullie toetreding: jullie lidmaatschap is een verrijking van en voor de KANTL.

Dit is alweer geen vergadering zoals het hoort, zoals we gewend zijn. Het maandelijks samenkomen in ons huis kan, omwille van de veiligheidsmaatregelen, nog niet. Vandaag zijn wij hier slechts met enkele bestuurders, jullie zijn elders.

Maar één ritueel wil ik toch graag vasthouden, iets dat is ingevoerd door Erik Vlamincx: het gedicht voor de vergadering. Ik heb iets gekozen uit de recente dichtbundel van collega Geert Buelens, *Ofwa* (Querido: Amsterdam-Antwerpen, 2020): ontregelende poëzie in een 'infernale' tijd. Ik lees het gedicht op de achterflap.

Een terugblik op 2020 nu, een *annus horribilis*.

Onze laatste algemene vergadering in de KANTL dateert van 19 februari 2020. En het is helaas koffiedik kijken wanneer de volgende kan plaatsvinden. Op 19 september 2020 ging onze gezamenlijke vergadering met de KVAB wel in beperkte bezetting door in het Brusselse Paleis der Academiën. Collega Anne Provoost hield daar een zeer gesmaakte lezing over de evacuatie naar Frankrijk van honderden kinderen, onder wie haar grootmoeder, tijdens de Grote Oorlog.

En dat was het dan voor wat betreft het samenzijn. Vandaag doen we een poging om virtueel te vergaderen. Zeer zeker moeten we dat nog een aantal keren doen,

dus geef uw feedback zodat we deze manier van vergaderen kunnen optimaliseren.

Ik heb in de loop van de maanden geprobeerd u met een aantal brieven op de hoogte te brengen/houden van de evoluties en gebeurtenissen in de KANTL. Want het leven heeft niet stilgestaan, en uw bestuurders hebben ook niet op hun lauweren gerust. Dat kon ook niet toen bleek dat op korte tijd drie personeelsleden de KANTL zouden verlaten.

In zijn pogingen om de financiën van de KANTL weer gezond te krijgen, had het bestuur beslist, met pijn in het hart, om afscheid te nemen van Wim De Waegeneer. Met dankzegging voor de vele jaren trouwe dienst. Het gaat ondertussen naar verluidt goed met hem: hij wil werkzaam zijn rond bosbeheer.

Vervolgens kwam het verpletterende bericht dat Bert Van Raemdonck andere wegen wilde verkennen: zijn ontslag kwam hard aan. Bert is vele jaren de drijvende kracht geweest van het nieuwe elan van de KANTL: de canon, het canonicentrum, de publiekswerking... Dankbaar voor wat hij heeft betekend, met respect en begrip voor zijn moedige beslissing, wensen we hem goede vaart!

Als klap op de vuurpijl kondigde Ron Van den Branden ons enkele dagen later zijn vertrek aan: hij had een nieuwe uitdaging gevonden bij het Letterenhuis. Een zo veelzijdig en digitaal onderlegd equivalent vinden we natuurlijk niet meer, maar Ellen Vanderstraeten, die uit de sollicitaties als beste uit de bus kwam, wordt momenteel nog door Ron opgeleid en 'ingewijd', ook daarvoor dank, Ron. Ellens enthousiasme en haar goede technische basis stemmen ons hoopvol voor de toekomst, waarin het digitale een steeds groter aandeel en belang zal hebben.

Gelukkig was Judith Van Doorselaer inmiddels ingegaan op het voorstel van het bestuur om ad interim als coördinator op te treden. En ik moet u zeggen, zij doet dat schitterend. Tegen de zomer zullen beide partijen deze proefperiode evalueren en dan kunnen we weer een stap verder.

Ondertussen is er een vacature (deeltijds/voor een jaar) uitgeschreven voor iemand die Judith kan bijstaan in haar oorspronkelijke taken. De veelvuldige reacties versterken ons in ons geloof dat de KANTL nog altijd 'goed in de markt ligt' en perspectieven biedt.

Parallel aan dit alles zijn er al heel wat stappen gezet om het personeelsstatuut aan te passen aan de realiteit: het oneigenlijke statuut van overheidspersoneel moet worden vervangen door CAO 329.01 voor de socio-culturele sector. Die

transitie gebeurt samen met de medewerkers en met de vakbonden, om zo groot mogelijke garantie op continuïteit en tevredenheid te bieden. Ik ga hierover vandaag niet verder uitweiden, maar het is in ieder geval een belangrijke ‘werf’ voor 2021.

De lancering van de vernieuwde canon van de Nederlandstalige literatuur is niet zo feestelijk kunnen gebeuren als we hadden voorzien. Dat is ook jammer voor de vele leden die actief aan de canon hebben meegewerkt. Anderzijds er is veel om ‘te doen’ geweest, misschien niet altijd met de gewenste argumenten, maar uiteindelijk is en blijft dat het opzet: de belangstelling voor en de discussie, het gesprek over literatuur aanwakken. Met mediapartners als *De Standaard* en Klara heeft de KANTL er toch het beste van gemaakt. Ook een publieke presentatie van het mooie canonboek werd door covid onmogelijk gemaakt. Maar het is een prachtig boek geworden en wij hopen dat het zijn weg vindt naar het onderwijs en naar vele lezers. Dank ook aan jullie, leden, voor jullie zeer gewaardeerde (digitale) bijdragen aan de bekendmaking van de canonwerken.

Voor alle activiteiten en realisaties waarmee de KANTL naar buiten is gekomen, verdient ook onze personeelsploeg alle felicitaties en lof! Zonder hen lukt het niet!

Dit jaar zal er een nieuwe canoncommissie worden samengesteld, die de volgende ‘update’ of ‘make-over’ moet voorbereiden, in 2025.

De plannen rond een museaal ‘canoncentrum’ in de KANTL zijn, mede door de huidige omstandigheden, bijgesteld. Eerder willen wij nu streven naar een ‘kenniscentrum’, een plek waar verhalen centraal staan, waar die kunnen ‘beleefd’ worden. Daartoe willen we in een eerste fase de Grote Zaal optimaliseren en herwaarderen, met vernieuwde audiovisuele technieken, met een verfraaide accommodatie (comfortabele stoelen?), zonder schurende deuren... om alzo een auditorium te hebben waarin het niet alleen goed toeven is voor het genootschap, maar dat ook aan de bezoekers de mogelijkheid biedt van de canon te genieten en te leren in een authentieke omgeving. Dat klinkt nog vrij vaag, voorlopig is het dat ook nog, want we moeten met FoCI aftoetsen wat subsidieerbaar is en wat niet. We stellen ook een ‘werkgroep’ samen, met o.m. mensen uit het onderwijs, om inhoudelijke adviezen voor de doelgroep te formuleren. Dat is de tweede werf voor 2021 en ook daar hoort u dus weldra meer over.

Een woordje over de bibliotheek van de KANTL. Omdat de KANTL geen mensen of middelen (meer) heeft om die collectie met de nodige zorg te bewaren, te ontsluiten en ter beschikking te stellen, werd met de UGent/Boekentoren een overeenkomst onderhandeld om de collectie over te nemen. In de metadata zal

de herkomst uit de KANTL-bibliotheek behouden blijven. De overdrachtsmodaliteiten werden onlangs nog eens herbekeken, samen met BKT (Boekentoren) en in een gefaseerde planning gezet. Elk KANTL-lid en erelid krijgt gratis een bibliotheekkaart van UB-BKT, zodat de bibliotheek optimaal bereikbaar is. De overdracht is een immens werk, waarvoor vooral Annick Florin zich zal inzetten, eventueel bijgestaan door stagiaires of vrijwilligers of freelancers.

Waarde collega's, goede vrienden, het afgelopen jaar hebben wij jullie bevraagd over een aantal aspecten van de KANTL en haar werking. Dank aan hen die daar gevolg aan hebben gegeven. De meningen lopen soms uiteen, maar de loyaliteit voor de KANTL is een constante. Dat stemt hoopvol. Anderzijds hebben ook de medewerkers hun visie op de werking kenbaar gemaakt. Samen moeten we vooruit. Het zijn in ieder geval bouwstenen voor een nieuw beleidsplan, dat op basis van het decreet moet worden opgesteld.

Het is niet denkbeeldig dat de KANTL binnen afzienbare tijd de vraag zal krijgen om, op basis van een beleidsplan, een beheersovereenkomst met de Vlaamse overheid te sluiten. Van dat beleidsplan moet dus dringend werk worden gemaakt. Omdat de opmaak daarvan een zeer arbeidsintensieve oefening is, omdat dit een breed gedragen plan moet zijn, omdat dit een gelegenheid is om over kerntaken en decretale opdrachten te reflecteren, willen we een 'werkgroep' of een taskforce of hoe je het ook noemt, samenstellen, bestaande uit bestuursleden, medewerkers en leden van het genootschap. Ik deed al een oproep aan jullie in mijn laatste brief, waarop alvast één positief engagement volgde. Heel graag hebben we er nog een literatuurwetenschapper en een schrijver bij (m/v). Het is van het grootste belang dat het genootschap meewerkt aan deze noodzakelijke denkoefening: wat willen we doen, wat kunnen we doen, en hoe gaan we dat doen? Het is essentieel dat uw stem meegenomen wordt. We hebben alvast een externe 'coach' onder de arm genomen, iemand met ervaring in het opmaken van beleidsplannen. Het bestuur is ervan overtuigd dat die externe expert zinvol is: om een strikte timing aan te kunnen houden, om sturing te geven aan de gesprekken en om als objectieve buitenstaander gerichte adviezen te distilleren uit de gesprekken en discussies voor een gedragen beleidsplan, volgens de regels van de kunst.

Waarde collega's, goede vrienden, het ziet ernaar uit dat de pandemie ook in 2021 nog een tijdje huis zal houden en onze levens zal ontregelen. Voor een genootschap als het onze, dat bestaat bij gratie van gesprek en ontmoeting en samenkomen, is dat een zware beproeving. Velen van jullie hebben meegewerkt aan het initiatief de KANTL in quarantaine, of hebben een lezing gegeven. Dat waren hele mooie, warme momenten. Maar het is onze bedoeling om alvast de maandelijkse vergaderingen digitaal, via Zoom door te laten gaan. Er is een

nieuwe kalender gemaakt met vergaderdata en nuttige gegevens; die krijgen jullie eerstdaags in de bus. Zolang we via Zoom moeten vergaderen, zal dat enkel in de namiddag gebeuren. Met een lezing of een literair salon toe. Idealiter kunnen we ook in gesprek, geven jullie commentaar en opmerkingen.

Want we willen blijven praten en van gedachten wisselen over onze ‘werven’ en onze werking. We willen jullie vooral niet verliezen. Blijf dus bij ons, in goede gezondheid en in de hoop op betere tijden.

Ik wens u allen een gelukkiger nieuw jaar!

8.2 TOESPRAKEN TIJDENS INSTALLATIEVERGADERINGEN

De traditie wil dat de nieuwe leden tijdens de installatievergadering plechtig verwelkomd worden door een van de leden en vervolgens zelf een huldeadres richten aan hun voorganger. In de Academie is het namelijk gebruikelijk dat een nieuw lid een ander lid opvolgt.

Lut Missinne werd verwelkomd door Dirk de Geest, en richtte een huldeadres aan haar voorganger Hugo Brems.

Joke van Leeuwen werd verwelkomd door Peter Theunynck, en richtte een huldeadres aan haar voorganger Patrick Lateur.

Lieve De Wachter werd verwelkomd door Ann Marynissen, en richtte een huldeadres aan haar voorganger Roland Willemyns.

Kristien Bonneure werd verwelkomd door Leen van Dijck en hield een laudatio voor haar voorganger Maria Rosseels.

Hind Fraihi werd verwelkomd door Erik Vlaminck en hield een laudatio voor haar voorganger Hella S. Haasse.

8.2.1 VERWELKOMING LUT MISSINNE DOOR DIRK DE GEEST, 16 JUNI 2021

Waarde collega's, dames en heren,

Het huidige overgangsritueel van de KANTL lijkt op het eerste gezicht doorzichtig: nieuwe leden worden, na hun voordracht en hun geheime verkiezing, geïnstalleerd op een van de publieke vergaderingen van het genootschap, waarna zij geacht worden op hun beurt hun prestigieuze voorganger uit te wuiven. Het is één blijk van lof en van collectieve tevredenheid. De monumentale zaal is tot de laatste stoel gevuld, er heerst een feestelijke sfeer, en naarmate de academische bijeenkomst vordert wordt het verlangen naar de copieuze receptie

steeds dwingender. Zo gaat het al vele decennia, maar wat tijdeloos scheen, blijkt onverhoeds een ritueel uit een vervlogen verleden: in dit tweede coronajaar is zowel de mij toegemeten tijd als het aantal toegelaten aanwezigen uiterst schraal en afgemeten. Bij nader inzien is zo'n installatie daarenboven een nogal bevreemdend gebeuren. De KANTL heeft immers diezelfde leden die nog formeel geïntroduceerd moeten worden, al van tevoren verkozen, uitgerekend op grond van de kwaliteiten die vandaag onder de aandacht gebracht moeten worden. Mijn interventie, hoe bondig ook, heeft bijgevolg veel van een tautologie, een retorische strategie die minder op informatie dan op overtuiging en hyperbolen gebaseerd is.

In het specifieke geval van Lut Missinne rijst in deze context onmiskenbaar een bijkomend probleem. Over haar privéleven is nauwelijks iets bekend, behalve dat zij geboren is in Veurne in 1960 of dat, zo lees ik in de opdracht van haar jongste monografie, achter een sterke vrouw niet minder dan drie mannen staan: Hans en de zonen Anton en Jakob. Haar ongemeen rijke professionele loopbaan laat zich dan weer moeizaam samenvatten, reduceren en stileren tot een vast stramien. Een lange opeenvolging van markante en minder markante gebeurtenissen, en een samenspel van toevalligheden, worden door mij noodgedwongen getransformeerd tot een biografisch exemplum, een soort van retorisch verantwoorde fictie: het leven wordt tot kunst, om het pathetisch uit te drukken, en daarbij gaat het om een kunstgreep die hoopt zoveel mogelijk van dat leven te mimeren. Dat de gevierde deze laudatio van op de eerste rij aanwezig meemaakt, laat trouwens nog intenser de fundamentele tweespalt voelen tussen het leven enerzijds en het verhaal, de kunst, anderzijds. Op zoek dus naar een 'wankel evenwicht'.

Leven en kunst, en de hoogst complexe en problematische relatie tussen die twee begrippen: daarmee zijn de contouren van Lut Missinnes onderzoeksloopbaan aangegeven. Haar licentiaatsverhandeling bij Hugo Brems – toen een afstudeerscriptie nog omvang en kwaliteit mocht hebben – focuste op de beeldvorming over de Nieuw-realistische poëzie in de literaire kritiek, een stroming die de barrières tussen kunst en leven weliswaar programmatisch trachtte op te heffen, maar ze net daardoor onbedoeld bijzonder scherp liet zien. Het daaropvolgende doctoraatsonderzoek, onder het alziend oog van Marcel Janssens, bestudeerde de prozakritiek in Vlaamse tijdschriften tijdens het interbellum. Als een van de allereerste onderzoekers in ons taalgebied deed Lut daarbij een beroep op de theorieën van Pierre Bourdieu, maar in plaats van louter sociologisch-empirisch data-onderzoek combineerde zij dat theoretische perspectief op de literaire automatisering en veldlogica nadrukkelijk met een uitvoerige poëtische analyse. Dat onderzoek naar literatuuropvattingen kreeg, niet verwonderlijk, de titel *Kunst en leven, een wankel evenwicht. Ethiek en esthetiek. Prozaopvattingen in Vlaamse*

tijdschriften tijdens het interbellum (1927-1940). De dissertatie werd bekroond door de Academie als antwoord op een prijsvraag, en de boekuitgave was na enige tijd al uitverkocht. Gelukkig kan eenieder de integrale studie tegenwoordig raadplegen op de onvolprezen site van de DBNL. Tot vandaag blijft *Kunst en leven* inderdaad een referentiewerk over de interbellumliteratuur in Vlaanderen, door de onvolprezen materiaalverzameling, door de institutionele analyse, door de fijnzinnige analyse van begrippen en redeneringen die het kritische discours over literatuur in die periode schraagden.

Het was het startpunt van een prestigieuze academische loopbaan, al duurde het institutioneel een tijdje voor Lut Missinne een vaste aanstelling kreeg aan de Westfälische Wilhelms-Universität te Münster, waar zij nog steeds werkzaam is als hoogleraar Nederlandse letterkunde (en zopas een mandaat als vicedecaan achter de rug heeft). Daarnaast heeft zij gastcolleges gegeven aan tal van universiteiten (momenteel gebeurt dat aan de KU Leuven), heeft zij lezingen verzorgd in binnen- en buitenland, een aantal internationale colloquia georganiseerd en diverse onderzoeksprojecten begeleid. Münster staat, ook wat betreft de neerlandistiek, daardoor binnen Duitsland maar ook internationaal stevig op de kaart.

Haar onderzoek en haar engagement hebben zich sindsdien in diverse richtingen ontwikkeld, maar steevast is de preciaire verhouding tussen literatuur en leven daarbij een belangrijk aandachtspunt gebleven. Ik vat die vele publicaties en initiatieven hier samen onder vier trajecten, een kruispunt zo u wil.

- In de eerste plaats is de studie van het proza tijdens het interbellum een blijvende bron van inspiratie gebleven. Missinnes publicaties over auteurs als Gilliams en Walschap blijven gezaghebbend, en hetzelfde geldt voor haar bijdragen over auteurs als Van Bruggen en Kuyle, over het tijdschrift *Forum* en de *Nieuwe Zakelijkheid*. Telkens wordt de grondige kennis van bronnen en documenten verrijkt met nieuwe gegevens en interpretaties van teksten uit de canon en daarbuiten.
- In de tweede plaats is er de belangstelling voor het hedendaagse Nederlandstalige proza. Missinne publiceerde tal van essays over zo uiteenlopende auteurs als Van der Heijden, Jongstra, Thomése, Van Dis of Van den Broeck, om maar die namen te noemen. Al die teksten – of ze nu geschreven zijn voor een gespecialiseerd dan wel voor een algemeen publiek – munten uit door stilistische helderheid, scherpzinnige commentaren en een afgewogen kritisch oordeel. Speciale aandacht gaat daarbij toch wel uit naar enkele genres die bij uitstek spelen met de wisselwerking tussen literatuur en werkelijkheid, tussen kunst en leven: de reisliteratuur en vooral de autobiografische literatuur.

- Dat brengt mij overigens bij een derde component, de literatuur-theoretische onderbouw van Missinnes onderzoek. Bourdieu heeft zij weliswaar niet helemaal achter zich gelaten, maar haar interesse richt zich toch vooral op de tekstinterpretatie, op wat literatuur tot literatuur maakt: daarbij gaat het uiteraard om stijlkwesities, maar ook om de constructie van mogelijke en onmogelijke werkelijkheden, en om het pact tussen schrijver/verteller en lezer. Die narratologische interesse (mee gestimuleerd door het onderzoek van Bart Vervaeck) resulteerde vooral in de uitmuntende studie *Oprecht gelogen* (2013), over ‘Autobiografische romans en autofictie in de Nederlandse literatuur na 1985’. Het boek ontwerpt een overtuigend en bijzonder handzaam model voor het onderzoek naar (alweer) de relatie tussen literatuur en leven, de manier waarop biografische gegevens in literaire teksten van uiteenlopende pluimage worden gemodelleerd. Op andere plaatsen heeft Missinne dezelfde spanning in reisliteratuur onderzocht, en onlangs was zij mee verantwoordelijk voor een monumentale bundel in het Duits, het *Handbuch Fiktionalität*.
- Tot slot is er, niet verwonderlijk voor iemand die in het Duitse taalgebied werkzaam is, de grote aandacht voor de verspreiding van onze literatuur in het buitenland: de problematiek van vertalingen, uitgeverijen en invloedrijke bemiddelaars. Ook op dat domein heeft Lut Missinne grensverleggend onderzoek uitgevoerd of mee mogelijk gemaakt. Zij promoot de Nederlandse literatuur als docent, ontvangt regelmatig gastauteurs, werkt met haar studenten aan literaire vertalingen, geeft relevante adviezen en neemt actief deel aan diverse projecten en netwerken die de Duitse en de Midden-Europese neerlandistiek verder uitbouwen. Haar publicaties verschijnen daartoe niet enkel in het Nederlands, maar ook in het Engels en het Duits. Voorts was Missinne onder meer bestuurslid van de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek, waarvoor zij momenteel als hoofdredacteur van het tijdschrift *Internationale Neerlandistiek* optreedt.
- Ook binnen het eigen taalgebied heeft Lut Missinne gelijkaardige functies opgenomen, als lid van diverse literaire jury’s, bij de Stichting Ons Erfdeel en de Jan Campertstichting, of in de expertpanels van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek.

Kortom, er zijn tal van redenen om ons over haar lidmaatschap van de KANTL te verheugen. De wetenschappelijke expertise van Lut Missinne zal ongetwijfeld bijdragen tot de intellectuele dynamiek in ons genootschap en daarbuiten. Haar organisatorische talent zal ons evenzeer van dienst zijn, maar bovenal is er haar oprechte (of oprecht gelogen?) liefde voor de literatuur en haar bezielend engagement in dienst van een respectvolle en kwaliteitsgerichte omgang met de cultuur die ons allen dierbaar is.

8.2.2 LAUDATIO VOOR HUGO BREMS, UITGESPROKEN DOOR LUT MISSINNE, 16 JUNI 2021

Mevrouw de voorzitter, waarde collega's, dames en heren, beste Hugo,

Ik ken geen enkel loopspel dat de deelnemers zoveel zenuwen bezorgt als een estafettestok. De overdracht van de estafettestok moet in de correcte zone gebeuren, de stok mag niet te lang worden vastgehouden, maar vooral – wie hem laat vallen, brengt zijn hele ploeg op achterstand. Het is dus niet alleen een eer en genoeg om in deze Academie een estafettestok over te nemen, het betekent ook een zware opgave. Tegelijk moet ik bekennen dat die last der verantwoordelijkheid toch is verlicht toen ik vernam dat ik als opvolger van Hugo Brems mocht toetreden. Niet omdat dit de opdracht minder moeilijk maakt, integendeel, dat zult u zo meteen horen, maar wel omdat mijn grote waardering voor deze academicus al van precies veertig jaar geleden dateert, toen ik hem aan de universiteit van Leuven als hoogleraar Moderne Nederlandse Letterkunde leerde kennen. Overigens was voor de studenten Germaanse in die tijd de Koninklijke Academie geen onbekende. Die kenden wij goed, want dat was toch het excuus waarmee sommige professoren een keer in de maand op woensdag geen les hoefden te geven? En dan spreken we niet over Hugo Brems.

Hugo Brems werd in 1944 geboren in Heverlee en studeerde aan de Leuvense universiteit Germaanse filologie. Na het beëindigen van zijn studie in 1966 kon hij al snel assistent worden bij de toenmalige hoogleraar Moderne Nederlandse Letterkunde en Algemene Literatuurwetenschap, Albert Westerlinck. Daar werkte hij aan een proefschrift, een grondig en uitvoerig onderzoek naar de experimentele metaforiek in de gedichten van de Vijftigers, dat in 1976 als boek werd gepubliceerd onder de titel *Lichamelijkheid in de experimentele poëzie: bijdrage tot de karakterisering en de literair-historische situering van de moderne Nederlandse poëzie 1950-1960* en dat bekroond werd met de Jozef Vercouillieprijs van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde. Deze studie zou tot de standaardwerken over de experimentele poëzie gaan behoren, misschien wel het enige standaardwerk over dit onderwerp.

Hiermee legde Hugo Brems een stevige basis voor zijn academisch onderzoek, dat zich in het bijzonder zou richten op de Nederlandse literatuur na de Tweede Wereldoorlog, vooral op de poëzie, op de relatie tussen literatuur en kunst, maar ook op literaire geschiedschrijving. Toch was dit proefschrift niet de grondsteen van zijn imposante reeks van gedichtanalyses, essays, recensies en overzichten over poëzie, om maar een paar titels te noemen: *Al wie omziet: opstellen over Nederlandse poëzie, 1960-1980*. (1981); *De rentmeester van het paradijs: over poëzie*. (1986); *Een zangwedstrijd. Over literatuur en macht* (1994), en het al-

licht meest verbreide, bekroonde en alom geprezen *De dichter is een koe: over poëzie* uit 1991. Zijn werk werd in 1994 bekroond met onder meer de Vlaamse Cultuurprijs voor Kritiek en Essay, en in 1997 met de dr. Wijnaends Francken Prijs van de Maatschappij der Nederlandse letterkunde te Leiden (1997).

Die rijke stroom aan poëziebeschouwingen ontspringt bij *De brekende sleutel* uit 1972, geschreven door de toen 28-jarige assistent in Leuven, een verzameling voorbeeldige close-readings van gedichten, van Paul van Ostaijen tot Mark Insin-gel. Dit boekje lijkt, voor wie de tijdspanne van haast een halve eeuw overschouwt, al wegwijzers te bevatten voor de routes die de auteur zou blijven volgen. Ik denk dat Hugo Brems het niet op prijs zou stellen als ik hem vergeleek met Professor Nummedal uit Willem Frederik Hermans' roman *Nooit meer slapen*, die bromde dat hij wetenschappelijke 'theorieën [had] zien gaan en komen als de wilde ganzen en de zwaluwen,' ik vermoed dat hij evenmin gevlod zou zijn met een vergelijking met Karel van het Reve, die in zijn fulminante rede van 1979 zijn aversie tegen de literatuurwetenschap uitspuugde. Overigens zou die laatste vergelijking alleen al daarom mank lopen, omdat Reve toegaf dat er een 'zekere ruwheid en onwellevendheid, een zekere slechtheid van karakter, een zekere hoogmoed voor nodig [is] om openlijk te verklaren dat men een bepaalde soort algemeen geachte geschriften niet lezen kan,' allemaal eigenschappen waaraan het Hugo Brems te allen tijde ontbreekt. Maar dat het spreken over poëzie vrij moet gebeuren en naar de kern moet gaan 'buiten elk methodologisch dogmatisme om', zoals hij in die beginperiode schreef, die opvatting heeft hij nooit losgelaten. Want dat had hij wél met Van het Reve gemeen. Toen deze voor zijn Groningse studenten stond, was zijn belangrijkste zorg steeds: 'Wat moet ik de kinderen vertellen over literatuur?' en hij verloor daarbij nooit een van de hamvragen der literatuurwetenschap uit het oog: hoe kun je een goed boek – een goed gedicht in ons geval – van een slecht onderscheiden? De durf om steeds weer die vragen te stellen: Wat is poëzie eigenlijk? Hoe werkt een gedicht? en hierop vervolgens onverstoortbaar, met een bewonderenswaardige helderheid en lichtheid krachtige antwoorden te formuleren, geïllustreerd met een breed pallet aan verzen, daarmee heeft Brems vele lezers en hele generaties van studenten voorgoed voor de dichtkunst gewonnen.

Hoeveel lof hier ook op zijn plaats is – zoals het in een feestelijke laudatio hoort – toch moet ik ook bekennen dat er wel eens een moment van twijfel was. Toen ik aan het begin van mijn licenties had besloten om mijn verhandeling bij Brems te schrijven – raadde hij mij aan om bij al mijn ijver om de laatste receptiesnipper over nieuw-realistische poëzie op te sporen, een brief te schrijven aan de betrokkenen en met zijn groeten simpelweg te vragen of ze mij nog een exemplaar van deze of gene uitgave konden bezorgen. Ik ontving vele antwoorden, waarvan de meeste begonnen met 'Tot mijn grote spijt' en eindigden met 'vele groeten aan uw waarde promotor'. Een respondent echter berichtte mij dat hij in een daad van dadaïstische destructie de resterende nummers van zijn tijdschrift – het ging om *ko-ko* – met de vuilniswagen had meegegeven. En toen kwam het:

mijn scriptie had niks met poëzie te maken, maar ‘tja, uw achtbare promotor weet niet wat powezie is en kan de message daarom niet doorgeven...’ Daar stond ik dan, op een zucht van mijn universitair diploma, en met een promotor die niks van poëzie afwist. De twijfel was, gelukkig, van korte duur.

Ik heb al enkele titels van literair-historische overzichten vermeld, maar het pièce de résistance is zonder twijfel het imposante boekwerk *Altijd weer vogels die nesten beginnen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1945-2005*, het laatste deel van het grote Taalunie-project, dat bijna als eerste is verschenen. ‘[...] Brems’ blik op onze hedendaagse literatuur is mijns inziens de ideale,’ zo schreef Tom van Deel destijds in *Trouw*, ‘[h]ij is partijloos, smaakvol, kalm, academisch, literair, sociaal en bovenal gedreven. [...] Ik heb het stellige vermoeden dat Brems’ literatuurgeschiedenis toonaangevend zal blijken te zijn.’ De woorden van Van Deel zijn intussen bewaarheid geworden, dat zullen zowel de studenten en docenten Nederlands in Vlaanderen en Nederland als die uit de buitenlandse neerlandistiek stevig beamen.

Brems is van deze club der buitenlandse neerlandici, de IVN, van 1997 tot 2000 voorzitter geweest en heeft zo bijgedragen tot het groeiend partnerschap van wat toen nog de ‘extramurale’ en de ‘intramurale’ neerlandistiek heette. Hij schreef poëziekronieken voor het tijdschrift *Dietsche Warande en Belfort*, waar hij ook redacteur van was, evenals van *Spiegel der Letteren*, hij schreef recensies voor *De Morgen* en voor *Ons Erfdeel*. Hij was lid van de jury voor tal van literaire prijzen, ook prozaprijzen, een niet geringe aanslag op zijn boekenkast; hij was voorzitter van poëziecommissies; hij stelde bloemlezingen samen en schreef er voor- en nawoorden bij, ook voor anderstalige bundels, en hij was decennia lang, tot 2015, redacteur van het *Kritisch lexicon van de moderne Nederlandse literatuur*. Wie de lijst van publicaties en werkzaamheden van Brems overschouwt, zou niet anders verwachten dan dat hier een frisse eeuweling voor ons zou zitten. Ook in deze Academie heeft hij zijn sporen verdiend, eerst als ondervoorzitter en vervolgens in 2011 als voorzitter.

Ik hou op. Beste Hugo, het moge bij deze estafetteoverdracht duidelijk zijn geworden: om jou waardig op te volgen moet je niet alleen een estafettesprinter maar ook een jongleur zijn, ik zal mijn best doen.

8.2.3 VERWELKOMING JOKE VAN LEEUWEN DOOR PETER THEUNYNCK, 16 JUNI 2021

Geachte aanwezigen,

Wanneer mag een inburgeringstraject als voltooid worden beschouwd? Wanneer ben je iemand van hier geworden? Iemand van ons? Wanneer spreek je over de

Vlaamse loodgieter Ricardo Flores, de Belgische poetsvrouw Yamina Yassini, de Antwerpse schrijver Aleksandr Skorobogatov? Als ze geslaagd zijn in een taalexamen? Als ze bloemkool met witte saus kunnen klaarmaken? Als ze hier belastingen betalen? Als ze een Belgische identiteitskaart op zak hebben? Als ze stadsdichter geworden zijn of voorzitter van een lokale vereniging? Als ze geïnstalleerd worden als lid van de Koninklijke Academie voor Nederlandse taal en letteren?

‘Dé manier waarop mensen met elkaar communiceren – of juist niet – vormt de rode draad in de boeken van de *Nederlandse* auteur Joke van Leeuwen,’ lees ik in *De Standaard* van 25 november 2004.

‘Na Tom Lanoye, Ramsey Nasr en Bart Moeyaert wordt nu de *Nederlandse schrijfster* Joke van Leeuwen de vierde stadsdichter van Antwerpen,’ noteert diezelfde *Standaard* op 10 november 2007.

Op de website van het *Laatste Nieuws* van 28 september 2013: ‘*Geen Belgen* op de shortlist AKO Literatuurprijs 2013.’ Vervolgens worden zes namen genoemd, ook die van... Joke van Leeuwen.

‘Het Algemeen-Nederlands Verbond (ANV) heeft de *Nederlandse schrijfster* en dichteres Joke van Leeuwen uitgeroepen tot Dichter der Nederlanden,’ stelt *De Morgen* op 2 februari 2015.

‘Johanna Rutgera (Joke) van Leeuwen (Den Haag, 24 september 1952) is een *Nederlands auteur* voor kinderen en volwassenen, dichter, illustrator en performer,’ kunt u nalezen op Wikipedia.

Beste Joke,

Zullen we jouw installatie als lid van de KANTL – als binnenlands lid dan nog wel en niet als buitenlands erelid – als laatste stap in je succesvolle integratieproces beschouwen en je voortaan de Vlaamse of de Belgische auteur Joke van Leeuwen noemen? Nu je zo’n 56 jaar in België verblijft, veel langer dan die 13 jeugdijaren in Nederland, wordt het de hoogste tijd om jou voorgoed voor ons te claimen en je in ons hart te sluiten. En misschien moeten we er ernstig over nadenken om dat in de toekomst met zoveel andere mensen wat eerder te doen, ook als ze geen topvoetballer of topschrijver zijn.

Dat jij een topschrijver- en illustrator bent, zal niemand hier betwisten. Je prijzenkast in je Antwerpse appartement puilt volgens mij uit van de beeldjes – ‘postuurkes’ zeggen we hier – de medailles en de wisselbikers.

Je ontving, als ik de tel goed kan bijhouden, elf Zilveren of Gouden Griffels voor kinderboeken en daarnaast Gouden en Zilveren Penselen. In 1994 was je laureaat van de C. Buddingh'prijs voor het beste poëziedebuut. Je kreeg de Gouden Uil en de Woutertje Pieterse Prijs. In 2013 schreef je bovendien de prestigieuze AKO-Literatuurprijs op je naam.

Al in 2000 werd je hele jeugd- en kinderoeuvre bekroond met de Theo Thijssen-prijs en toen moest er nog zoveel moois komen. Andere oeverprijzen volgden: in 2010 de Gouden Ganzenveer en in 2012 de Constantijn Huygensprijs. Tal van boeken met jouw naam erop stonden bovendien al ergens op een long- of shortlist. Bovendien ben je veelvuldig vertaald. Op de website van het Nederlandse Letterenfonds vond ik 77 stuks, van het Armeens over het Catalaans tot het Chinees. En die lijst is vast al weer langer geworden. Wat hebben die boeken van jou, dat ze zoveel lezershartten veroveren?

Laat ik even inzoomen op een paar van mijn lievelingen. Eerst en vooral *Iep*, een van de meest succesvolle Nederlandstalige kinderboeken ooit, bekroond met de Woutertje Pieterse Prijs, de Gouden Uil en een Zilveren Griffel. Een boek dat moeiteloos een plaats zal verwerven in de Nederlandstalige kinderboekencanon die wij misschien straks gaan maken. Als de auteur van het boek nog in leven mag zijn, welteverstaan.

Enige tijd geleden kwam ik in de ban van David Walliams, een van de best verkopende Britse schrijvers van het ogenblik en de auteur van onder meer het hilarische *Mr Stink*. Toen ik het las, dacht ik: voor dat soort humor moet je toch echt wel aan de overkant van het Kanaal zijn. Tot ik even later *Iep* herlas en zag dat jij Walliams *een poepie* laat ruiken.

Iep begint wonderlijk origineel, zoals veel van je boeken. 'Neem drie lijnen. Buig ze een beetje om. Schuif ze tegen elkaar. En hier is het landschap waarin dit verhaal begint.' In dat landschap loopt Warre rond, een man met een verrekijker om de hals en een vogelboek onder de arm. Plots ziet hij onder een struik iets liggen, iets dat niet in zijn vogelboek staat. 'Iets met vleugels, dat wel. En met pootjes. Het waren pootjes die erg op beentjes leken. [...] Wat Warre daar zag liggen leek het allermeest op een mensenkindje. Alleen, het had veren in plaats van kleren. En waar de armpjes hoorden te zitten, daar zaten twee vleugels.'

Hij neemt het bizarre wezentje mee naar huis en zijn vrouw Tine beslist meteen om het te houden en ervan te houden. Ze maakt een wijde cape, een flapperjasje, zodat niemand kan zien dat het vogelmeisje vleugeltjes heeft. Het moet een naam krijgen en ze weten niets beters te bedenken dan 'Vogeltje'. Algauw begint Vogeltje te praten. 'Piepie', zegt ze tegen Warre en 'Miemie' tegen Tine.

De aa, de oo en de ee kan ze niet uitspreken. Van haar eigen naam maakt ze ‘Viegeltje’. Ze beslissen dan maar om haar voortaan ‘Viegeltje’ te noemen. De humor zit vaak in een klein hoekje verscholen. Tine betreurt het dat ‘Viegeltje’ geen armen heeft en geen handen. ‘Ze zal bijvoorbeeld nooit piano kunnen spelen’, bedenkt ze, ‘en dat zouden wij wel kunnen als we het konden.’ *Iep* is een boek over anders zijn en over onvoorwaardelijke liefde, maar ook over afscheid nemen en loslaten. *Iep* is een queeste, zoals zoveel oerverhalen, een zoektocht die uiteindelijk succesvol wordt voltooid. Hoe het afloopt, verklap ik niet. Wel dat je er een warm hart van krijgt en bewondering voor de grenzeloze fantasie van Joke van Leeuwen.

Een tweede boek waarover ik iets wil vertellen is *Feest van het begin*, waarvoor Joke in 2013 de AKO-Literatuurprijs kreeg. Een historische roman die zich ruim twee eeuwen geleden afspeelt in een niet bij naam genoemde hoofdstad waar de revolutie is uitgebroken. We kunnen vermoeden dat het om Parijs gaat en over de Franse revolutie. Er wordt een gevangenis bestormd en een koning gevangen gezet, er is een rivier die ‘als een kromme ruggengraat doorheen’ de stad loopt, er wordt rondgereden in fiakers en er wordt aan een onthoofdingstoestel gesleuteld. Joke van Leeuwen vertelt de geschiedenis van kleine mensen aan het begin van een nieuwe tijd. Door de taal en de fantasie van de auteur wordt het verhaal universeel en sprookjesachtig, waardoor het aan *Zijde* van Alessandro Baricco of aan *Zout* van Marc Reugebrink doet denken. Er worden existentiële kwesties aan de orde gesteld, zoals: Hoe ver kun je gaan in medemenselijkheid en gastvrijheid? Kun je daarin te ver gaan, zodat je er het slachtoffer van wordt? En hoe ga je daar dan mee om? En iets heel anders: als je meewerkt aan het perfectioneren van een onthoofdingstoestel, dat beulen en botte hakbijlen zal vervangen, ben je dan een onmens of een weldoener? En een beul die exact uitvoert wat hem is opgedragen, draagt die de verantwoordelijkheid voor de executies? Zoals alle sterke verhalen is *Feest van het begin* ook een liefdesverhaal: het verhaal van twee vrouwen die elkaar leren kennen, elkaar kwijtraken in het tumult van de tijd, naar elkaar op zoek gaan en elkaar wellicht nooit zullen terugvinden... Met een boek als *Feest van het begin*, gebaseerd op de memoires van Charles-Henry Sanson, de beul die van 1739 tot 1806 in Parijs leefde en duizenden mensen een kopje kleiner maakte, laat Joke van Leeuwen zien dat ze ook een puike historica is, die het verleden laat herleven.

Het derde boek dat ik even onder uw aandacht wil brengen is *Waarom een buitenboordmotor eenzaam is*. Dat is een boek naar ons hart, omdat het de liefde voor onze moedertaal op een prikkelende manier aanwakkert bij kinderen en jongeren. Het is speels en intelligent, het zit vol interessante weetjes, leuke vondsten en boordevol humor. In een stukje over synoniemen lees ik het volgende: ‘Smoeelwerk, toet, tronie, snuit, bakkes en snoet zijn ook woorden die gezicht

betekenen. Maar een verslaggever op de televisie zal nooit zeggen: “We zien nu achter het raam de snuit van onze koning verschijnen. En ook het smoelwerk van de prins wordt zichtbaar, met daarachter de toet van zijn aanstaande bruid.”

Een betere ambassadeur voor de Nederlandse taal kun je eigenlijk niet bedenken. Mocht Joke van Leeuwen er niet zijn, ze zou uitgevonden moeten worden. Het stond dus in de sterren geschreven dat ze lid zou worden van dit genootschap.

Over Joke valt nog zo veel te zeggen. Dat ze waanzinnig productief is, dat ze geweldig kan performen, dat ze kan organiseren en besturen en dat ze maatschappelijk geëngageerd is. Vier jaar lang was ze voorzitter van PEN Vlaanderen.

Maar voor vandaag moeten we het misschien maar houden bij het feit dat ze schrijver is, Antwerpenaar, Vlaming, Belg en lid van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren. En daar zijn we heel *heppie* mee.

Ik voel me ozo heppie,
zo heppie deze dag
en als je vraagt: wat heppie
als ik eens vragen mag,
dan zeg ik: hoe wat heppie,
wat heppik aan die vraag,
heppie nooit dat heppieje
dat ik hep vandaag?

8.2.4 LAUDATIO VOOR PATRICK LATEUR, UITGESPROKEN DOOR JOKE VAN LEEUWEN, 16 JUNI 2021

Graag wil ik hier Patrick Lateur bejubelen. Dat doe ik in de derde persoon, want in de tweede persoon klinkt het alsof ik van alles aan hem vertel wat hij zelf veel beter weet.

Dat bejubelen is terecht, want onder zijn helmboswuivende haren heeft hij met zijn eruditie en fijnzinnigheid grote dingen verricht.

Muze, bezing mij de man die de eeuwen omspant door het werk van zijn hand en zijn hoofd....

Nee, in hexameters ga ik niet verder. Patrick Lateur koos er zelf voor de *Ilias* en de *Odyssee* in jamben te vertalen. Geen in het Nederlands te stoeve gezochtheid, maar het vloeiende dat past bij teksten die oorspronkelijk een grote orale functie hadden. Zelf zei hij daarover: ‘De keuze voor jamben wordt ingegeven door de overweging dat het jambische ritme het dichtst bij onze gesproken taal ligt’.

Dat orale kwam helemaal tot zijn recht toen vele acteurs en anderen zijn vertalingen integraal voor het voetlicht brachten, in samenwerking met verschillende theaters en literaire organisaties, en ze zelfs ópsommingen bezwerend wisten te maken, zoals in de ‘Tweede Zang’ van de *Ilias*, waar het gaat over hónderd Kretenzische steden, táchtig zwarte schepen, négen schepen uit Rhodos, dat drie steden had.

Ze deden het dus niet zoals wijlen mijn moeder bij leven deed, toen ze Openbaringen 7 voorlas en dacht ook allerlei verschillende getallen tegen te komen: ‘Uit de stam Juda twáálfduizend, uit de stam Ruben twáálfduizend, uit de stam Gad twáálfduizend, ...’

Lang voor ze bij de stam Benjamin was, schoot ze in een half beschaamde, half vrolijke lach. En wij, alle leden van ons gezin, die elke avond na het eten uit de Bijbel werden voorgelezen, lachten minstens even hard mee.

Zo begint de *Odyssee* in Lateurs vertaling:

De man van vele listen moet u, Muze,
voor mij bezingen. Hij zwierf zeer veel rond
nadat hij Trojes goddelijke burcht
verwoest had, zag hij de steden van veel mensen
en leerde zo hun geest en volksaard kennen.

Zelf zag Patrick Lateur de resten van Troje toen hij er aan de vooravond van zo’n grote voorleesmarathon samen met Michael De Cock en fotograaf Nick Hannes rondliep en er ongetwijfeld meer zag dan wie er zonder zoveel bagage over die oude tijden aanwezig was. ‘We lopen hier tussen de afbraak, maar wat voor een afbraak,’ zei hij, en: ‘het gesprek met de oudheid eindigt niet’.

Hij debuteerde als dichter met *Ravenna*, een bundel waarin hij, net als in *Catcomben*, uitgaat van het bezoek aan antieke Italiaanse plekken, maar het is meer dan een reisverslag, omdat deze gedichten in gesprek gaan met oude verhalen.

Zo voerde en voert hij voortdurend gesprekken, in vertalingen, reflecties en poëzie.

In een van zijn dichtbundels, *Zeven vrouwen*, richt hij zijn aandacht op Bijbelse vrouwen, onder wie Ruth, die, zoals ik het in mijn jeugd hoorde ‘aren las’. Wat destijds na de oogst op de akkers achterbleef, was bestemd voor de armen en de vreemdelingen. Een soort voedselbank avant la lettre, met zelfbediening.

Zij mocht het koren zamelen voor het brood
dat zij in vriendschap deelde met Noömi.

Een vreemdelinge slechts die in haar schoot
de voorzaat droeg van David, Juda’s koning.

Hier samen onderweg dit kleine wonder
van louter toebehoren aan elkaar,
door garve en kind getekend en verbonden
in milde blikken en een zacht gebaar.

Patrick Lateur, die zoveel vertaalde, dichtte en bracht, heeft in zijn jeugd van een leraar moeten horen: ‘Meneer Lateur gaat nergens komen’. Volwassenen die dergelijke dingen zeggen, beseffen vaak niet wat voor impact zoiets heeft op een nog onmachtig kind. En misschien hebben zijn ouders niet beseft hoezeer ze hun zoon juist stimuleerden door hem twee jeugdboeken cadeau te doen, *De strijd om Troje* en *De zwerftochten van Odysseus*.

Op zijn beurt zal Patrick Lateur positieve impact hebben gehad op de vele leerlingen die hij voor zich in de banken zag zitten, de bijna dertig jaren dat hij Grieks en Latijn gaf aan het Sint-Vincentius Instituut in Gijzegem. In de bundel *Carmina Miscellanea* reflecteert hij op wat hij daar met die jonge mensen aan het doen is, als ze in gesprek gaan met de oudheid:

‘Plato’s grot’

En Griekse woorden worden tekst. De last
van delven en geduldig graven lost
hun banden van verblinding. Dalen mogen
wij in een vreemde grot van schijn en waan.
Het spiegelbeeld van schimmen opent ogen
die hulpeloos vragend op het daglicht staan.

De last van delven zal op de inspanningen van de leerlingen slaan. Lateur zal zelf wel veel vreugde vinden in dat delven, in dat zoeken in grotten en catacomben, in dat naar het daglicht brengen van zijn vertaal- en hertaalschatten, voor wie daar beneden vooral donkerte ziet. In de laatste *Poëziekrant* (mei-juni 2021) eindigt hij zijn antwoorden op gestelde interviewvragen telkens met een quote over vertalen. Dat levert een fraaie rij op: Vertalen is graven naar zin en zang. Vertalen is vechten met de vorm. Vertalen is verliezen. Vertalen is ontrukken aan de vergetelheid. Vertalen is geduld hebben. Vertalen is doorgeven.

Lateur heeft de gave van de bewondering. Zo zei hij over Cornelis Verhoeven, de filosoof die onder meer over verwondering schreef: ‘De man heeft me ingeleid in de verwondering, en ik blijf hem bewonderen’. In *De speelman van Assisi* liet Lateur zich inspireren door Franciscus, om zichzelf in deze man van vroeger te spiegelen en te verruimen. En hij bracht de poëzie van dichters die wel in Vlaanderen maar nauwelijks in Nederland bekend zijn: Anton van Wilderode en Hubert van Herreweghen.

Hij vertaalde honderden epigrammen uit de *Anthologia Graeca*, die in het Nederlands hun gebalde zeggingskracht bewaren, erotische verzen in *Eros bij de Vesuvius* (dat klinkt alsof er erotisch veel uitbarst, maar in het vers ‘Older and wiser’ lijkt de vulkaan zich koest te moeten gaan houden), fabels, brieven van Michelangelo en nog zoveel meer, tot en met de *Eclogen* van Dante, waarover de KANTL onlangs een literair salon organiseerde. Hij stelde bloemlezingen samen, zoals *Amor in Roma*, met liefdesavonturen van Catullus tot Claus, en *Muze, zeg me...*, met Griekse literatuur. Op vele manieren heeft hij zo het verleden dichtbij gebracht en ons letterlijk in de schoot geworpen. Ook droeg hij bij

aan allerlei tijdschriften, waaronder de *Poëziekrant* en *Tweede Ronde*. Hij is lid van het Guido Gezellegenootschap, was van 1995 tot 2004 hoofdredacteur van het *Kunsttijdschrift Vlaanderen*, werd in 2004 lid van deze Koninklijke Academie, als opvolger van Hubert van Herreweghen, en is nu erelid geworden. Ere wie ere toekomt. Hij is al ereburger van zijn geboorteplaats Beveren-Leie en daar cum laude opgenomen in een Orde.

Van het hele rijtje prijzen dat hem ten deel viel noem ik in het bijzonder de Prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor Letteren in 2013 voor zijn Iliasvertaling, en de Homerusprijs van het Nederlands Klassiek Verbond in 2017 voor zijn vertaling van de *Odyssee*.

Kortom, het is een eer dat ik u mag opvolgen, terwijl mijn eigen kennis van de klassieke talen niet verder reikt dan één jaar Grieks en een middelbare schooltijd Latijn. En ja, ook een vader, inmiddels zesendertig jaar niet meer onder de levenden, die tussen de soep en de patatten zinnen kon laten ontsnappen als ‘Quod licet Iovi, non licet bovi’ en soms opeens de eerste regels van de *Odyssee* in het Grieks voor zich uit mompelde. Zonder ze te vertalen.

8.2.5 VERWELKOMING LIEVE DE WACHTER DOOR ANN MARYNISSEN, 16 JUNI 2021

Waarde collega's, geachte dames en heren, beste Lieve,

Lieve De Wachter, die ik hier vandaag als nieuw lid van de KANTL mag begroeten, is een intellectuele duizendpoot. Als je het Nederlandse Wikipedia-artikel ‘duizendpoot’ invoert in de digitale schrijfhulp die Lieve samen met haar team aan de KU Leuven ontwikkeld heeft, lichten er meteen ‘formele, ambtelijke, moeilijke of ouderwetse woorden’ op, dat zijn woorden die een tekst zwaar maken, en ook ‘lege woorden’, dat zijn overbodige woorden, die je gewoon kunt weglaten. Maar er lichten geen ‘hoera-woorden’ op, dat zijn superlatieven en dergelijke, waarvan de betekenis devalueert als je ze te pas en te onpas gebruikt. Toen bleek dat Lieve verkozen was tot lid van de KANTL, overviel mij een hoera-gevoel. Ik zal nu uiteenzetten waarom ik dat gevoel kreeg, uiteraard zonder daarbij te veel hoera-woorden te gebruiken.

Lieve mag met trots terugblikken op een veelzijdige levensloop, waarin ze heel diverse kansen heeft gekregen en die kansen ook heeft aangegrepen. Ze werd in 1966 geboren in Aalst en groeide op in Opwijk. Voor het middelbaar onderwijs trok ze naar het Sint-Pieterscollege in Jette, waar ze de richting Latijn-Wetenschappen volgde. Toen ze na het middelbaar een studiekeuze moest maken, twijfelde ze tussen geneeskunde en Germaanse. Ze droomde ervan om als arts voor Artsen zonder Grenzen de wereld in te trekken, maar haar ouders en het CLB vonden dit een te naïef-idealistische keuze en zetten haar op het pad

van haar andere optie, Germaanse Talen. Ze was de eerste uit haar familie die naar de universiteit ging. Omdat ze niet meteen op kot mocht van haar ouders, pendelde ze voor de kandidaturen naar de UFSAL in Brussel. Voor de licenties trok ze naar Leuven, waar ze haar man, Luc Dehaspe, eveneens germanist, leerde kennen. Ze bouwden later allebei een bloeiende carrière uit, die ze wisten te combineren met een gezin met drie kinderen.

Nadat Lieve in 1988 was afgestudeerd als germaniste, kwam ze terecht in de computerlinguïstiek, toen een gloednieuwe discipline. In die pioniersjaren van de computationele taalkunde werkte ze als wetenschappelijk medewerker bij Eurotra, een Europees project voor automatische vertaling. Eurotra werd door sommigen wel eens wat oneerbiedig ‘Eurotravel’ genoemd, omdat er duchtig gereisd werd. Lieve moest in deze internationale werkomgeving bijna maandelijks in een of andere Europese stad gaan vergaderen. Ze zat naar eigen zeggen in een paar jaar tijd vaker in een vliegtuig dan anderen in hun hele leven.

In 1991 diende er zich een andere uitdaging aan. Lieve was altijd al geboeid door de middeleeuwen – ze had haar licentiaatsverhandeling geschreven over de rol van de vrouw in de *Canterbury Tales* – en toen ze in 1991 aan de KU Brussel werd aangesteld als halftijds assistente voor Middelnederlandse letterkunde, verlegde ze haar onderzoeksfocus naar die fascinerende periode. Onder leiding van prof. dr. Jef Janssens begon ze aan een dissertatie over de bronnen en de compositie van de Middelnederlandse *Roman van Heinrich en Margriete van Limborch*, waarop ze in 1998 summa cum laude promoveerde.

De halve baan in Brussel combineerde ze met een halftijds assistentschap aan de KU Leuven, waar ze in 1993 aan het Instituut voor Levende Talen ‘Nederlands aan Anderstaligen’ begon te doceren. Hier werd de kiem gelegd van de andere domeinen waarin ze zich gepassioneerd ging verdiepen: taalverwerving Nederlands als tweede taal, de rol van interculturele communicatie in de vreemdetalendidactiek, mondelinge en schriftelijke academische vaardigheden.

Na een driejarig doctor-assistentschap aan de KU Brussel en de KU Leuven (1998-2001) en na enkele jaren aan het hoofd gestaan te hebben van het Universitair Talencentrum van de KU Brussel (2001-2003), werd ze in 2003 vast aangesteld aan de KU Leuven, waar ze aan het Instituut voor Levende Talen achtereenvolgens docent, hoofddocent en hoogleraar werd. Ze doceert momenteel ‘Nederlandse Taalbeheersing’, ‘Academisch Nederlands’, ‘Wetenschappelijk Schrijven’, ‘Presentatie- en Debattechnieken’ en ‘Informatievaardigheden en Tekstgenres’ en is coördinator van het Schrijfcentrum van de KU Leuven. Binnen haar specialisme publiceerde ze, in samenwerking met collega’s, richtinggevende handboeken zoals *Taal@Hoger Onderwijs. Praktische richtlijnen* (Acco, 2010) en *Academisch Schrijven. Een praktische gids* (Acco, 2010). Enkele jaren later werd hieraan de al genoemde digitale schrijfhulp toegevoegd, een instrument dat ook voor het brede publiek toegankelijk is. Voor de ontwikkeling van deze schrijfassistent mochten Lieve De Wachter en Margot D’Herte-

felt in 2014 met terechte trots de prijs van de Onderwijsraad van de KU Leuven in ontvangst nemen.

Samen met collega Kris Van den Branden is Lieve ook de drijvende kracht achter het inclusieve talenbeleidsplan van de KU Leuven, dat erop gericht is om de taalbeheersing van alle studenten maximaal te bevorderen (zie: <https://ilt.kuleuven.be/talenbeleid/>). Het belang van een omvattende taalbeheersing kan in onze informatie- en communicatiemaatschappij niet overschat worden: het is niet alleen een noodzakelijke voorwaarde voor studiesucces, maar is ook van cruciaal belang voor een geslaagde participatie aan de maatschappij en de arbeidsmarkt.

Komen studenten echter wel met gelijke kansen aan de start? Die vraag ligt Lieve De Wachter nauw aan het hart. In haar recente onderzoek peilde ze naar de talige startpositie van studenten, gecorreleerd met hun talige achtergrond en hun socio-economische status. Meer bepaald liet ze scholieren uit het Nederlandstalig onderwijs de taalvaardigheidstoets afleggen waarvoor anderstaligen verplicht moeten slagen om in Vlaanderen hoger onderwijs te mogen aanvatten. Ongeveer een derde van de scholieren uit het Nederlandstalig secundair onderwijs zakte voor de test! De slaagcijfers bleken significant te correleren met zowel de thuistaal als de socio-economische status. Niet alleen abiturienten met een andere thuistaal dan Nederlands, maar ook moedertaalsprekers Nederlands uit zwakke sociaal-economische milieus beschikken bij het begin van hun studies niet over het daarvoor wenselijke taalbeheersingsniveau. Hoewel het vaak zo wordt voorgesteld – ook in politieke middens – is taalbeheersing dus niet de enige bepalende variabele in studiesucces, maar gaan taalvaardigheid en socio-economische status hand in hand. Verschillen tussen sociale groepen wegwerken met een gelijke kansenbeleid is een complex en langdurig proces. Lieve draagt hieraan haar steentje bij door de taalbeheersing van álle studenten te verhogen, zodat ze goed gewapend zijn voor de talige eisen van hun latere beroeps- en maatschappelijke leven. Dit sociale engagement typeert Lieve ten voeten uit: het is wat haar drijft om gepassioneerd met haar vak bezig te zijn.

Lieve is niet alleen een klepper in haar vakgebied, maar ze heeft ook andere, onvermoede competenties. In een interview met de *Campuskrant* werd haar de vraag gesteld: ‘Hoe komt u bij na een lange werkdag?’ Ze antwoordde: ‘Trommelend op de diepe *surdo*, bij percussiegroep De Madammen.’ Het deed me onwillekeurig denken aan het gelijknamige Radio 2-programma, gepresenteerd door drie straffe madammen, maar ook aan het gedicht ‘Boem paukeslag’ uit de dichtbundel *Bezette Stad* van Paul van Ostaijen, die de Nederlandse taal tot heerlijke poëzie smeedde.

Met het lidmaatschap van Lieve De Wachter, die haar sporen verdiend heeft op het gebied van de Nederlandse taal én de letteren, de twee hoekstenen van de KANTL, worden de rangen van ons genootschap versterkt met een ‘straffe madam’: een veelzijdige, markante persoonlijkheid, die in haar werk als taalbe-

heerser een grote sociale bewogenheid en maatschappelijke betrokkenheid aan de dag legt. Lieve, in naam van de Academie heet ik je van harte welkom in de KANTL en wens ik je mooie en vruchtbare jaren toe.

8.2.6 LAUDATIO VOOR ROLAND WILLEMYNS, UITGESPROKEN DOOR LIEVE DE WACHTER, 16 JUNI 2021

Geachte professor Roland Willemyns, Beste Roland, Geachte leden van de KANTL, beste collega's,

Een laudatio houden over iemand die je niet persoonlijk kent, het is een uitdaging. Ik moet dus toegeven dat ik me aanvankelijk toch niet helemaal op mijn gemak voelde toen duidelijk werd dat het professor Willemyns was die ik hier in de KANTL mag opvolgen. Natuurlijk kende ik deze eminente dialectoloog en historisch taalkundige wel van naam en reputatie, en omdat ik een verleden heb in de middeleeuwse literatuur, herinnerde ik me ook publicaties over de klankleer van laatmiddeleeuwse dialecten, al moet ik toegeven dat die geschriften destijds zeker niet tot de kern van mijn eigen onderzoek behoorden.

Maar gelukkig is daar het internet, waar er zelfs in de diepste krochten nog informatie te sprokkelen valt; en nog veel 'gelukkiger' zijn er ook collega-KANTL-leden die wel iets – ik durf zelfs zeggen 'heel wat' – gedegen kennis hebben over leven en werk van Roland Willemyns. Dus dank, collega Wim Vandenbussche, om me bij te staan, niet zozeer met raad, maar wel met heel veel gedetailleerde informatie. Dank ook, Ann Marynissen, om me jouw indrukken van de persoon van Roland Willemyns mee te geven. Dankzij jullie input denk ik dat ik er toch in geslaagd ben om een beeld te krijgen. En dat, laat dat maar meteen duidelijk zijn, is het beeld van een krachtige en imposante persoon (letterlijk én figuurlijk), met een heel rijke onderzoeks- en levensgeschiedenis, die mijn eigen levensloop op een bepaalde manier toch ook op verschillende punten blijkt te raken en te doorkruisen. Maar daarover verder meer...

Ik wil hier meteen ook al een disclaimer toevoegen: voor de info over het leven van Roland Willemyns ben ik zo goed als volledig schatplichtig aan collega Wim Vandenbussche, die een aantal jaar geleden een prachtig eerbetoon schreef, met als titel 'Klauwaert en Geus. Taalhistoricus en sociolinguïst'. Ik kon het vaak niet beter formuleren dan hoe het daar stond, dus er zullen hier en daar zo goed als letterlijke citaten uit dat eerbetoon voorkomen in wat ik de komende minuten ga vertellen. Hopelijk wordt er geen plagiaatscan uitgevoerd op deze bijdrage, want dan zou mijn tekst die waarschijnlijk niet doorstaan.

Maar goed. Beginnen bij het begin. Google leert me dat Roland Willemyns tijdens de Tweede Wereldoorlog werd geboren, in 1943 meer bepaald, in een gezin in Diksmuide waarin zijn vader op het ogenblik van zijn geboorte als verzets-

man ondergedoken zat en zijn moeder huisvrouw was. Ik lees overal dat het gezin gelukkig en vrijzinnig was. Gelukkig *maar* vrijzinnig of gelukkig *én* vrijzinnig, afhankelijk van de bron.

In elk geval bleken de talige genen overduidelijk aanwezig. Zijn vader werd immers na een loopbaan als onderwijzer na de oorlog journalist bij een plaatselijke krant en uiteindelijk redacteur bij Belga en correspondent van een aantal Vlaamse kranten. Roland zelf kwam na zijn middelbare school, die hij uiteraard volbracht in een atheneum, meer bepaald het atheneum van Roeselare, uiteindelijk bij de ULB terecht, waar hij Germaanse Filologie ging studeren, gefascineerd als hij was door de dialectologie en zeker door de klankleer van het Brugs. Na die studie, waar hij vooral plezier beleefde aan de vakken historische grammatica onder de vleugels van de historisch taalkundige Van Loey, focuste hij op zijn doctoraat. Hij promoveerde in december 1968 – op Sinterklaasdag – met een proefschrift getiteld ‘Bijdrage tot de studie van de klankleer van het Brugs op het einde van de Middeleeuwen’. Pittig detail: dat het doctoraat pas rond het jaareinde verdedigd kon worden had blijkbaar alles te maken met mei ’68. Willemyns’ werk was vroeger af, maar door de studentenblokkades bleek er op de hele campus wekenlang geen enkele stencilmachine beschikbaar.

Het proefschrift werd bekroond door de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde. Het was de eerste van een lange rij bekroningen en erkenningen.

Roland Willemyns kwam na zijn doctoraat terecht op de tolkenschool, waar ook de basis gelegd werd voor een jarenlange vriendschap, zowel persoonlijk als academisch, met Peter Nelde, een samenwerking die de ideologische grenzen tussen de Vrije Universiteit Brussel en haar kleine katholieke tegenhanger (de KU Brussel) probleemloos oversteeg. Dat lijkt een detail, maar het typeert voor mij de persoon van Roland Willemyns, zoals ik hem heb leren kennen uit wat ik gelezen heb. Bovendien kruist Roland Willemyns daar voor de eerste keer – zelfs letterlijk – mijn eigen pad. Als toenmalige assistente op de KU Brussel, herinner ik me een korte toevallige ontmoeting. Toen ik ooit – het moet in het begin van de jaren 90 geweest zijn – op de KU Brussel de lift nam van de kelderverdieping naar de vierde verdieping, stapten op het gelijkvloers collega Duits Peter Nelde in, samen met een indrukwekkend heerschap. Peter stelde me hem voor als ‘een eminent taalkundige, van wie ik als onderzoekster mediëvistiek zeker nog veel kon leren’. Het was, zo realiseerde ik me later, Roland Willemyns. De ontmoeting duurde geen halve minuut, maar ik herinner ze me wel nog levendig.

Wat me opvalt als ik het curriculum van Roland Willemyns overloop, is de openheid die eruit spreekt voor nieuwe uitdagingen en invalshoeken. Zo komt hij na alle dialectologische omzwervingen onder meer tot de vaststelling dat er vanuit de taalkunde een duidelijke inbreng te leveren was in het onderzoek over de geschiedenis van het Nederlands. Daarbij gaat hij zich bezighouden met de verhoudingen tussen standaardtaal, tussentaal en dialect, een ander raakpunt met

mijn onderzoek en onderwijs Nederlandse Taalbeheersing in Leuven. Roland Willemyns zag de toen controversiële verhouding tussen standaardtaal en dialect als een interessant lesthema in zijn opdracht. Op het vlak van onderzoek en publicaties zie je dan ook dat Willemyns zich vanaf de tweede helft van de jaren zeventig tot ver in de jaren tachtig toenemend toelegt op taalplanning, taalontwikkeling, taalpolitiek én meertaligheidskwesties. Dat zijn onderwerpen die ook mij nauw aan het hart liggen en die ook in mijn onderzoek in toenemende mate centraal zijn komen te staan.

Ik heb begrepen dat Willemyns een voortrekker geweest is om die sociolinguïstische thema's ook ingang te doen vinden in het lescurriculum. Ik kan hem er alleen maar dankbaar om zijn. Het zijn kwesties die ook vandaag nog van groot belang zijn voor studenten, niet enkel studenten Taal- en Letterkunde, zou ik denken, maar ook studenten Sociologie, Communicatiewetenschappen en Cultuur- en Maatschappijwetenschappen.

Ik vind het dan ook niet vreemd dat die openheid en dat omarmen van nieuwe invalshoeken hem een interessante persoon maakten om verkozen te worden in allerlei raden en commissies. Dat geldt niet enkel voor de KANTL, waarvan hij in 1982 het jongste lid ooit werd. Ik heb begrepen dat hij zich binnen dit genootschap niet onbetuigd liet in het geven van lezingen en toespraken en verschillende nummers van de *Verslagen & Mededelingen* inspireerde.

Na de oprichting van de Nederlandse Taalunie in 1980 werd Willemyns ook genomineerd als lid van de Raad voor Nederlandse Taal en Letteren. Zijn specialisme wordt op dat moment het onderwijs van het Nederlands 'extra muros', een thema dat hij als voorzitter van de 'commissie buitenland' van de Taalunie in diverse colloquia en publicaties op de voorgrond brengt. Ook daar loopt een raaklijn met mijn eigen curriculum waarin ik als gastdocente aan verschillende buitenlandse universiteiten aspecten van het Nederlands gedoceerd heb. Zelf houd ik daar veel goede onderzoekscontacten met verschillende universiteiten in Zuid-Afrika en Suriname aan over. Bij Roland Willemyns was het een werkbezoek aan Québec in 1983 dat hem definitief uit de binnenlandse cocon haalde. Dat mondde uit in een intensieve samenwerking op het vlak van taalplanning, taalpolitiek en meertaligheid tussen de VUB en een aantal universiteiten in Montréal en Londen. In het kader van de internationale culturele akkoorden realiseert Willemyns blijvende banden tussen Canada en het Brusselse onderzoekscentrum voor taaltoestanden van Els Witte (BRUT).

In 1993 verscheen het overbekende *Het verhaal van een taal: negen eeuwen Nederlands*, dat met zes herdrukken een onverwacht kassucces werd en later zelfs de gelijknamige televisiereeks inspireerde. In 2003 verscheen *Het verhaal van het Vlaams*, een titel die er kwam op vraag van de uitgever maar waar Roland Willemyns tot op vandaag om evidente redenen niet helemaal gelukkig mee is.

Het boek waar hij internationaal het meeste succes mee oogstte, is ongetwijfeld *Dutch: Biography of a Language* uit 2013. Menig student uit binnen- en buitenland heeft dat standaardwerk doorploegd als leidraad voor de evolutie van het Nederlands in al zijn aspecten.

In 2014, hij was toen al emeritus, werd hem de prestigieuze Prijs voor Meesterschap toegekend voor zijn hele wetenschappelijke oeuvre. Het is zowat de hoogste eer die iemand te beurt kan vallen. Op zijn publicatielijst prijken op dat moment bijna driehonderd publicaties die heel uiteenlopende aspecten van het onderzoek van het Nederlands beschrijven. Van de Brugse klankleer over de sociolinguïstiek en de meertaligheid, naar het spanningsveld tussen standaardtaal en dialect en naar taalbeleid... Het is een indrukwekkend palet dat getuigt van gedrevenheid, maar vooral ook van openheid, openheid voor nieuwe mogelijke interessante invalshoeken die de blik op de Nederlandse taal nog meer kunnen verruimen.

Roland Willemyns heeft de wetenschappelijke ontwikkeling van de neerlandistiek in binnen- en buitenland onmiskenbaar mee vormgegeven tijdens de voorbije decennia. Hij was bovendien een van de eersten die lokale taalkundige onderzoeksthema's echt internationaal op de kaart kon zetten. Hij ging voorop in het breken met de vastgeroeste idee dat een neerlandicus of dialectoloog per definitie enkel voor een lokaal publiek kon werken.

Het is me duidelijk geworden dat Willemyns' aanzien bij vakgenoten en zijn sturende rol in het wetenschapsbedrijf *incontournable* zijn. In die zin voel ik me nederig en dankbaar, of om toch terug te keren naar de twaalfde eeuw: 'een dwerg op de schouders van een reus'. Omstreeks 1150 schreef Bernardus van Chartres immers: 'Wij zijn als dwergen, zittend op de schouders van reuzen, zodat wij meer en verder zien dan zij, niet zozeer door de scherpte van onze eigen blik of door de lengte van ons lichaam, maar omdat wij in de hoogte worden getild en verheven worden door de grootheid van de reuzen'. Ik kan niet anders dan me vereerd en dankbaar voelen dat ik als dwerg mag plaatsnemen op de schouders van reus Roland Willemyns.

Beste Roland, ook al hebben we elkaar nooit echt officieel ontmoet, toch heb ik na dit eerbetoon het gevoel dat ik je een beetje ken en, neem het van me aan, daar ben ik je heel dankbaar voor. Ik voel me erg vereerd dat ik je hier bij de KANTL mag opvolgen en ik bedank de vele collega's die me verkozen hebben voor het vertrouwen. Ik zal mijn best doen om dat niet te beschamen.

Beste Roland, dank en het ga je verder goed.

8.2.7 VERWELKOMING KRISTIEN BONNEURE DOOR LEEN VAN DIJCK, 20 OKTOBER 2021

Beste Kristien, beste Lucas, beste familie,

Ik ben heel blij Kristien vandaag officieel te kunnen verwelkomen als volwaardig lid van de KANTL. Haar voorstellen hoort bij het installatieceremonieel, zoals ook haar inaugurale rede daar deel van uitmaakt.

Kristien Bonneure, waarde collega's, werd op 31 mei 1966 in Brugge geboren. Zij studeerde politieke en sociale wetenschappen aan de universiteit van Gent. Ze werkte bij Radio 1 en vanaf 1988 bij de redactie van Studio Brussel. Drie jaar later stapte ze over naar de radionieuwsdienst van de VRT.

Zij specialiseerde zich in verslaggeving vanuit de Balkan en Oost-Europa. Voor haar reportages uit Kosovo kreeg ze in 2000 een onderzoeksbeurs van het Fonds Pascal Decroos.

Van 2011 tot 2015 werkte Kristien Bonneure voor de cultuurwebsite van de VRT, Cobra.be, waar ze zich vooral met non-fictie, literatuur en exposities bezighield. Ze zei hierover: 'Ik heb het radiovak altijd met veel liefde gedaan, maar na twintig jaar kijk ik ernaar uit om op een kleinere redactie mijn liefde voor taal en cultuur bot te vieren.' Sinds 2015 werkt ze opnieuw voor de VRT-nieuwsdienst, waar ze vooral duiding geeft over literatuur en cultuur. Ze presenteert het zeer vroege ochtendprogramma Bonus op Radio 1, waarover ze zegt: 'Ik ben heel blij met waar ik nu sta, met mijn programma op zaterdagochtend tussen 7 en 9 uur. Het is een programma dat ietsje verder van de waan van de dag staat, iets dieper graaft en veel oog heeft voor sociale, culturele, wetenschappelijke en gezondheidsgelateerde thema's.'

Ze publiceerde artikelen in *deredactie.be*, *De Standaard*, *Tertio*, *MO...* en in 2014 verscheen van haar bij Lannoo *Stil leven. Een stem voor rust en ruimte in drukke tijden*.

Ik wil hier ook een intense getuigenis van haar vermelden in het magazine *Leven* van Kom op tegen Kanker van maart 2016. In 'Alles anders en hetzelfde' vertelt ze op een authentieke en aangrijpende manier over haar ervaring met de grote verwoester.

Je krijgt een idee van de zeer verscheiden thema's van haar bijdragen aan het VRT-nieuws, veelal in verband met kunst en cultuur, via het overzicht op de site van de VRT. Meest recent zijn haar bijdragen over de nieuwe Bijbelvertaling. 'Hoe een stekelvarken een roerdomp werd', over de zes nieuwe dieren in de nieuwe vertaling, en nog 'Van adamskostuum over muggenziften tot zondebok', over woorden en uitdrukkingen in het Nederlands die rechtstreeks uit de Bijbel komen. Heel toegankelijk en boeiende informatie.

Zij bracht ook in primeur, in de nieuwsuitzending van 7 oktober jongstleden, de bekendmaking van de Nobelprijswinnaar literatuur Abdulrazak Gurnah, en

samen met Ellen Maerevoet schreef ze een mooie introductie op de schrijver en zijn werk.

Kristien lezen is één ding, haar horen is nog iets anders. Haar rustige, sonore en welluidende stem en haar vlekkeloze dictie zijn niet onopgemerkt gebleven en hebben zeker bijgedragen aan een aantal ‘prijzen’ die haar te beurt vielen: in 2004 de Gouden Stenvork, een prijs die werd uitgereikt door de Europese Studiegroep voor de Stem; het jaar daarop de RadioVisie Award voor beste nieuwslezer; en in 2007 won ze zilver bij de RadioVisie Award.

En nu we het toch over onderscheidingen hebben: in 2016 was zij de Vlaamse winnaar bij het Groot Dictee der Nederlandse Taal, ook bij de prominenten.

Vele van de nieuwsitems, doorgaans breder uitgewerkt, zijn ook terug te vinden op de blog van Kristien ‘Stil leven met en zonder woorden’. Hier lezen we bijvoorbeeld een prachtig artikel over Käthe Kollwitz, doorleefd en doorvoeld, erudiet en passioneel. En over Stijn Streuvels als fotograaf, naar aanleiding van de expo in het Letterenhuis. U treft in deze blog een weelde aan artikelen en beschouwingen over kunstenaars, schrijvers, monumenten, musea, erfgoed, kortom, het brede culturele veld. Een enorm archief van een cultureel gedreven iemand, waaruit een authentiek engagement voor mens en natuur spreekt. Ook haar compagnon de route, Lucas Vanclooster, publiceert er sporadisch.

Sinds 2019 maakt Kristien Bonneure ook deel uit van de jury van de Herman de Coninckprijs voor de beste dichtbundel. Naar aanleiding daarvan schreef zij op 1 februari 2019 meteen een warm pleidooi voor poëzie: ‘Elke dag gedichtendag’ begint met een ‘Waarschuwing vooraf. Ik hou van gedichten, al mijn hele leven. Als nieuwbakken jurylid van de Herman de Coninckprijs heb ik de voorbije maanden bovendien een hoge dosis ingenomen. Poëzie is levensnoodzakelijk’. En wat verder in de tekst:

‘Meer dan 100 nieuwe bundels per jaar: van zoveel moed en doorzettingsvermogen en vooral van zoveel meerstemmigheid word ik blij. Een handvol trefzekerere woorden of bladzijden vol verbale muziek. Een zoete bespiegeling of een woedende tirade.’

Kristien en haar familie hebben ook een hoge dosis verlies moeten incasseren, verlies in alle betekenissen. Stilte en introspectie, in kloosters en in afzondering, zijn voor haar belangrijke helers en troosters. In Vilvoorde, haar woonplaats, zijn er, onder haar impuls, recent twee troostplekken ingehuldigd: ‘Troostplekken zijn welgekomen oases in de drukte van de stad voor wie rouwt of verdrietig is, maar ook gewoon om even stil te vallen.’

Beste Kristien, toen ik je bijna een jaar geleden, op 7 november 2020 om precies te zijn, in volle lockdown dus, vroeg of je het lidmaatschap van de KANTL, dat je was aangeboden door het genootschap, wilde aanvaarden, vroeg je bedenktijd. We hebben er enkele telefonische gesprekken over gevoerd. Je vond het een geweldige eer, maar je twijfelde aan de rechtmatigheid van je plek daar. Ik ben

blij dat ik je toch heb kunnen overhalen. Je zei nog ‘wat zou mijn vадertje fier zijn’. Nu, dat zijn wij ook, Kristien.

Je draagt je liefde en belangstelling en engagement voor literatuur, cultuur en natuur breed en welbespraakt uit. En je verleent al meteen je medewerking aan een literair salon: in november wordt een podcast gemaakt van je gesprek met collega Geert van Istendael over zijn nieuwe dichtbundel *Dorpsbibliotheek*. Iets om naar uit te kijken. Zoals wij nu ook uitkijken naar jouw lezing.

Welkom, Kristien Bonneure!

8.2.8 LAUDATIO VOOR MARIA ROSSEELS, UITGESPROKEN DOOR KRISTIEN BONNEURE, 20 OKTOBER 2021

Dames en heren,

Wat een bijzondere uitnodiging om een laudatio uit te spreken voor een voorganger in deze Academie. Ik wilde graag een vrouw lof toezwaaien. Dat lijstje was kort. Hier in de Academie wemelt het van de borstbeelden van mannen met baarden. Er zijn maar twee beelden van vrouwen: Marie Belpaire hier om de hoek en op zolder zit Maria Doolaeghe verstopt. Ik heb voor Maria Rosseels gekozen. Ik had al bewondering voor haar journalistieke werk, de vele filmrecensies in *De Standaard*. Maar haar fictie kende ik alleen van reputatie: ‘katholieke probleemromans’. In de jaren 80 op school hadden we die blijkbaar overgeslagen.

Op zoek dus naar de romans van Maria Rosseels, niet meer in de boekhandel te krijgen en in de bibliotheek intussen in het magazijn beland, het voorgeborchte van de papierversnipperaars. Tweedehands is wel veel van haar te vinden, ik vermoed door toedoen van kinderen die de boekenkasten van hun overleden ouders leeggehaald hebben.

In de nochtans ruime bibliotheek van mijn ouders zat geen Maria Rosseels. Ze werd niet uitgegeven door Orion, waar mijn vader Fernand werkte, maar hij kende haar wel, onder meer van de beroemde kunstenaarsweekends op het kasteel Driekoningen, waar een echte gravin salon hield. Bij Orion verscheen een deel uit de *Grote Ontmoetingen* over Maria Rosseels, geschreven door haar kranten-collega Gaston Durnez.

Lang geleden, vijf jaar voor ik geboren ben, schreef mijn vader zelf een kort artikel over Maria Rosseels in een bundeltje over vrouwelijke auteurs, *Toortsen*. ‘Er zijn heel wat schrijvers die uit de journalistiek in de literatuur opklimmen. (“Opklimmen”!...) Er zijn er minder die metterdaad in de journalistiek blijven werken en tegelijk een vooraanstaande plaats in de hedendaagse letteren bekleeden.’ Hij noemt haar voorts ‘een van de beste en fijnzinnigste schrijfsters, een

bescheiden vrouw, die niets laat vermoeden van de vinnigheid waarmee zij schrijven kan, zowel in haar dagbladkronieken als in haar boeken.'

Ik heb me afgelopen zomer wat verdiept in Maria Rosseels' werk en kan beamen dat ze af en toe fijnzinnig schrijft, en zeer zeker vinnig, met de vlotte pen van een journaliste met veel artikels op de teller. En ook scherp. 'Polemisch en agressief ben ik als ik tegelijk medelijden heb en verontwaardigd ben', zei ze in een BRT-interview in '81.

Ik ben in het VRT-archief gedoken. Ik had wel kunnen denken dat Maria Rosseels geregeld te gast was in *Penelope*, het eerste vrouwenmagazine op televisie. Met de onlangs overleden Paula Sémer zette ze daar een boom op over de politieke ontvoogding van de vrouw, waarbij ze niet alleen de maatschappelijke patriarchale context hekelde, maar ook de vrouwen zelf aanspoorde om meer initiatief te nemen. Ze interviewde in *Penelope* ook andere schrijfsters, zoals de stokoude Annie Salomons of Rose Gronon, met een naturel om jaloers op te zijn, ook zestig jaar na datum. Al in 1957 had Rosseels een geschiedenis van de vrouwenstrijd met zevenmijlslaarzen gepubliceerd, met als provocerende titel *Het woord te voeren past den man*.

Voor *De Standaard* schreef ze honderden filmrecensies, maar ze werkte ook voor *Premièremagazine* op tv, naast Jo Röpcke. In het VRT-archief vond ik een leuke aflevering waarin ze in een hippe fiftiesjurk met stippen door de Pinewoodstudio's in Londen wandelt, ter gelegenheid van de nieuwe James Bondfilm *Goldfinger*. Het was haar collega Paul Louyet die Sean Connery interviewde, maar Rosseels mocht vertellen wat ze van Bond vond; 'de knapste, best geklede, intelligentste, brutaalste, meest beminneenswaardige van alle mannenexemplaren, het soort van man waar vrouwen voor in zwijm vallen, schijnt het...' Ze was net zo tongue in cheek als 007, met haar sarcasme, zo losjes geïmproviseerd! Heerlijke televisie.

Dezelfde schwung op papier vond ik in een bundeling van krantenstukken uit 1959. *Oosters cocktail*, een reisverhaal waar ze voor is bekroond met de Prijs van de Vlaamse Journalistiek. Ze werd op zeker ogenblik bij de hoofdredactie geroepen. '[I]k dacht dat ik een sigaar moest roken', schrijft ze stoer, maar wel integendeel: men vroeg of ze interesse had in een reportagereis naar het Verre Oosten, een reis van maar liefst twee en een halve maand! Ze zei natuurlijk ja en vertrok samen met Willy Vandersteen, haar dorpsgenoot uit Kalmthout; hij zou de illustraties tekenen. Er bestaat een mooie foto van dat duo, Suske en Wiske eigenlijk, of tante Sidonia en Lambik zo u wil, op een vliegtuigtrap, Vandersteen met een schoudertas van KLM veel te opvallend in beeld.

Maria Rosseels was vertrokken met het plan om over de situatie van de vrouwen in het oosten te schrijven. Ze verbleef vooral lang in Japan, relatief kort na de oorlog was dat onbekend en ook onbemind gebied. 'Japan,' schreef ze, 'is een paradijs voor mannen; nergens ter wereld wordt de vrouw zo gedresseerd om het haar heer-gemaal naar de zin te maken.' Ze had het over gearrangeerde huwelijken, over geboortebeperving, over de vele abortussen in Japan, wettelijk

toegestaan daar, en ze schreef: ‘Vanuit het standpunt van de christelijke moraal kan men hier heel wat tegen aanvoeren. Ik geloof echter niet dat men er in België op dit ogenblik enig idee van heeft wat het betekent met een hele familie te moeten leven, eten, slapen in één kamer, die niet eens groot genoeg is om als woonkamer te dienen voor twee personen.’ Een thema dat ze datzelfde jaar in haar eigen krant had binnengebracht, in een gedurfde reeks artikelen over geboortebeperking, met als titel *Voorlichting gevraagd*.

Vanuit het Verre Oosten schreef ze interessante stukken, waarin ze veel sociologische of economische research verwerkte, of cultuur, theater en film, natuurlijk, haar stokpaardje, maar er zitten ook fris van de lever geschreven reportages bij. Ze belandde bijvoorbeeld in een vreselijke taifoen, waarover ze eerst nog lacherig doet: ‘Alles wat ongewoon is en aanleiding kan geven tot avontuur, wordt door ieder journalist entoesiast begroet. De wereld kan vergaan, zolang hij maar kopij vindt.’ Dat klopte letterlijk. Twee jaar later bracht ze haar bekendste roman uit, *Dood van een non*, waarin haar hoofdpersonage Sabine Arnauld... om het leven komt in een taifoen. De journalistiek beïnvloedde de roman. Op die persreis in Japan had ze ook een inspirerende spirituele ontmoeting met een oudere man, een gesprek dat bijna letterlijk weerkeert in *Dood van een non*.

Dood van een non heb ik gelezen tijdens een stilteweek in een voormalig kapucijnenklooster, dat klopte wel. Ik noteerde dit mooie citaat, waarin de stem van de journaliste doorklinkt: ‘Ergens toch moet de stroom van het lijden uitmonden in de zee der barmhartigheid; ergens moet de waanzin opnieuw zin worden en moet een antwoord worden gegeven op de vragen die zich opdringen aan ieder denkend mens, van ieder volk, van alle tijden.’ Is dit nu een ‘compleet achterhaalde belijdenisroman, inhoudelijk aftands, ouderwets boodschappiger,’ zoals Johan Van den Broucke in de jaren 80 in *De Morgen* schreef?

Ik denk dat ze de tijdsgeest van net voor het Tweede Vaticaanse Concilie juist vatte, de roep om zelfbeschikking, ook inzake geloof. In een gesprek voor het BRT- programma *Curriculum* in 1981 zei ze: ‘Ik kan niet aanvaarden dat mensen angst hebben als ze gelovig zijn.’ Ze verzette zich tegen een God als een ‘miezerige boekhouder’, zei ze in het radiomagazine *Actueel*, toen ze de Driejaarlijkse Staatsprijs had gekregen. Ze verzette zich tegen ‘God die geen vader is, maar een rechter. Rechtvaardig misschien, maar zonder genade.’ Zoals ze in *Dood van een non* schreef.

Dat van zondebesef doordrongen ‘godworstelen’ tref je nog altijd aan in de literatuur in Nederland. Bij ons is het zeldzaam geworden en speelt het zich vooral in het verleden af, zoals in de eerste roman van Ann De Craemer over haar tante non, of heel recent in het boek van VRT-collega Koen Wauters, met de mooie correspondentie tussen zijn vader en zijn moeder, allebei uitgetreden.

Nog voor *Dood van een non* had Maria Rosseels een reeks artikelen geschreven over mistoestanden in vrouwenkloosters: toen, in 1960, kreeg ze de spreekwoordelijke ‘slag met de kromstaf’ en werd de reeks van hogerhand stopgezet.

Kardinaal Van Roey stuurde een brief en verweet haar ‘een aanmatigende lichtzinnigheid , gepaard met een klaarblijkelijke onbevoegdheid.’ Onbevoegd? Ze was toen al dertien jaar een vaste waarde in *De Standaard*...

In '67 voerde ze diepgravende *Gesprekken met gelovigen en niet-gelovigen*, interviews die ook in boekvorm verschenen. Van Walschap en Lampo tot kanunnik Paul De Haes – en ook met de protestantse hoogleraar Gerrit van Leeuwen, zoals zijn dochter, schrijfster Joke van Leeuwen mij na deze toespraak vertelde. Rosseels kreeg er de literaire prijs van de stad Aalst voor. Maar de krant *Vooruit* schreeuwde moord en brand, omdat ze de interviews met katholieken voor het laatst had bewaard, als een soort orgelpunt als het ware. *Vooruit* noemde dat ‘reactionair, demagogisch en gevaarlijk’.

Waarop dan weer Louis Paul Boon reageerde, die in de jury van de prijs zat – toch wel raar, want hij werd zelf ook geïnterviewd door Rosseels. Boontje schreef in dezelfde krant *Vooruit*: ‘Ik ben geen gelovige, ik ben geen ongelovige, ik ben zelfs niet eens een twijfelaar. Het kan me gewoon niet schelen.’ Hij blikt tevreden terug op het gesprek met Maria Rosseels, samen in de huiskamer, die mooie namiddag met wat herfstzon door het raam. ‘Dat geeft zin en betekenis aan het leven: dat wij het leven aanvaarden en het zo schoon en zo goed mogelijk trachten te maken, allebei, zowel Maria als Boontje.’

Maria Rosseels vond *Dood van een non* of *Ik was een kristen* niet haar beste boeken, maar wel *Wacht niet op de morgen*. Daarin gaat ze nog veel verder met haar nadruk op religieuze tolerantie, haar afkeer van radicalisering en haar aanklacht tegen het machtsmonopolie en -misbruik van de kerk. En dat midden in de kruistochten. Wanneer het hoofdpersonage in Outremer, in Jeruzalem, aankomt, is hij verbaasd dat daar christenen, joden en moslims samenleven. Hij is nog veel verbaasder over de machtsstrijd van de christelijke heersers onderling. Ze deed enorm veel historische research voor *Wacht niet op de morgen*. Het deed me aan *Kruistocht in spijkerbroek* van Thea Beckman denken, tegelijk ook aan *Rovers, christenhonden, vrouwenschenners* van Amin Maalouf, over de kruistochten vanuit islamitisch perspectief. Maar ook aan *Game of Thrones*. Die gevechtsscènes! ‘Bid God om een wonder! schreeuwde de bisschop van Akko, met het Ware Kruis de levenden en de doden zegenend. Op hetzelfde ogenblik werd hij van zijn paard geworpen, doch bleef met de linkervoet in de stijgbeugel hangen; het laatste wat ik van hem zag was het deerlijk gekneusde hoofd dat als een leren bal over de steenharde vlakte hotste, en de beide armen die de relikwie omklemd hielden.’ Ik noteerde nog andere leuke woorden: mitsgaders, maagschap, weshalve. En een fantastische uitdrukking: ‘dat riekt naar de mutsaard’, dat ruikt naar de brandstapel, naar ketterij. Er zijn ook zeer aangrijpende passages over hoe met lepralijders wordt omgegaan, een centraal thema in het boek. *Wacht niet op de morgen* is zeker vinnig geschreven, om dat woord van mijn vader te gebruiken. Wervelend zelfs.

Rosseels noemde haar werk zelf geen literatuur. ‘Ik schrijf over hedendaagse problemen en zoek naar parallellen in het verleden,’ zei ze. Het zijn ook ideeënromans, waar de personages vaak als vehikels voor die ideeën moeten dienen. Net zoals ze haar filmrecensies gebruikte om thema’s uiteen te zetten. Soms wat drammerig, zonder compassie voor de machtigen, maar altijd met mededogen voor de twijfelende mens: ‘Twijfel, onzekerheid en angst zijn de prijs die we moeten betalen voor het vrij en zelfstandig denken,’ schreef ze.

Maria Rosseels heeft erkenning gekregen, ze werd veel gelezen, ze kreeg literaire prijzen, ze is in de adelstand verheven, ze werd lid van deze Academie, maar allemaal wel laat in haar leven. En nu, amper zestien jaar na haar dood, lijkt ze al bijna vergeten. Hoe onterecht. Ze was een pionier.

8.2.9 VERWELKOMING HIND FRAIHI DOOR ERIK VLAMINCK, 20 OKTOBER 2021

Beste mensen,

Hind Fraihi werd geboren in Bornem, Klein-Brabant, in een jaar met een van de warmste zomers van de 20^e eeuw. Voor haar verdere levensloop, haar bibliografie, haar prestigieuze cv en haar eretitels verwijs ik u graag naar Wikipedia. U vindt daar, zeer overzichtelijk, alles waar u in dat verband naar op zoek kan zijn. Voor deze laudatio heb ik ervoor gekozen om, zonder enige schroom, de essentie te stelen uit teksten die Hind zelf schreef. Ik deed dat niet zozeer vanuit de mij aangeboren gemakzucht, maar wel omdat ik een groot fan ben van de manier waarop Hind mij, witte cisman, zonder culpabiliseren met de regelmaat van de klok met de voeten op de grond zet en me doet nadenken over mijn geprivilegieerde positie in dit platte land dat niet alleen het mijne is maar ook dat van vele anderen.

Wat dacht u bijvoorbeeld van deze wijze woorden?

Diversiteit heb ik altijd gezien als een organisch proces. Als een wingerd; het groeit vanzelf, razendsnel en soms zelfs op de meest vreemde plaatsen. Het wortelt, het vertakt, het bloeit en werpt vruchten af. Het heeft geen zin om het een bepaalde snoeivorm te willen opdringen. Je kan het inkorten, verpotten of te lijf gaan met onkruidverdelger. Het komt steeds terug. Diversiteit leidt een eigen leven. Het heeft geen zelfverklaarde tuinmannen nodig om uit te groeien tot iets prachtigs.

Voorgaande alinea komt uit *Verbinding in verwarring*, een essay dat Hind in 2019 schreef in opdracht van een Gents kunstencentrum dat zo gerenommeerd is dat het voorlopig geen naam meer heeft. Het essay focust op de niet te stuiten omslag van een zo goed als exclusief witte cultuurconsumptie in de traditionele cultuurhuizen naar een diverse laagdrempelige cultuurbeleving die haar weg

vindt via andere kanalen zoals de sociale media. Het splintert dermate dat veel balken in eigen ogen zichtbaar worden. Ik citeer dan ook graag nog een ander fragment:

Ons onderwijs bijvoorbeeld is grotendeels blijven steken in de nauwe Westerse blik op de wereld. Navelstaarderij verpakt als lesmateriaal. Leerlingen met niet-Westerse roots leren nauwelijks iets over hoe rijk de cultuur van hun ouders en hun grootouders wel is. Nagieb Mahfoez, Fatima Mernissi of Nawal el Saadawi zijn niet of nauwelijks terug te vinden in de lesboeken. De link maken met de eigen culturele achtergrond wordt overgelaten aan de koranscholen, moskeeën en door wahabistische regimes gesubsidieerde satellietzenders en internetfora. Het wereldbeeld dat die jongeren eraan overhouden, lanceert hen mentaal meteen terug naar de middeleeuwen.

Dit citaat drukt mij met de neus op de wijze waarop deze Academie momenteel de Nederlandstalige literaire canon in scholen promoot. Moeten wij daarbij niet dringend verbindingen maken met andere canons? Moet de rijke rootscultuur van vele van onze jongeren geen onderdeel zijn van het klassieke literatuuraanbod dat we hen – jawel, tijdens de lessen Nederlands – willen geven. Niet alleen om meer scholieren echt te bereiken, maar ook en vooral om van onze canon een bouwsteen in de wingerd van de wereldcultuur te maken.

Sta me toe me even tot onze vaste secretaris te wenden. Hij deed voor deze academiebijeenkomst een oproep om onderwerpen aan te brengen om de agenda van de genootschapsvergaderingen te stofferen. Ik wil hem hier, zonder dat anderen het horen, influisteren dat hij Hind moet vragen om op zo'n genootschapsvergadering het essay dat ze schreef voor het kunstencentrum dat vroeger trots Vooruit heette geactualiseerd en toegespitst op de werking van de KANTL toe te lichten? We kunnen er alleen maar wijzer van worden.

Trouwens, de ervaring die Hind opdeed en opdoet als commissielid bij de samenstelling van de algemene Vlaamse canon kan eventueel een mooi aperitief bij haar betoog zijn.

In 2006 verscheen van Hind het opzienbarende boek *Undercover in Klein-Marokko; achter de gesloten deuren van de radicale Islam*. Het boek was het resultaat van gedegen onderzoeks- en undercoverjournalistiek in het boeiende maar ook broeiende Molenbeek. Het boek was een opmerkelijke en visionaire waarschuwing tegen de verschrikkelijke uitwassen waartoe geradicaliseerde frustratie kan leiden. De boodschap die Hind bracht werd toentertijd afwijzend – en dat is zacht uitgedrukt – onthaald door de politieke partijen die hier beleid voeren. Vlaams Belang trachtte er garen bij te spinnen, maar in die val liet Hind zich niet vangen. Tegelijk werd ze vijand en schietschijf van bepaalde uiterst gevaarlijke groeperingen die opereren onder de vlag van de radicale islam. En werd ze geconfronteerd met de terreur van leven onder doodsb bedreiging.

In juni laatstleden mocht ik, hier in het Geuzenhuis in Gent, een beklijvend gesprek modereren tussen Lale Gül, Pinar Akbas en Hind Fraihi. Ik zat aan tafel

met drie vrouwen die, godbetert hier in onze eigen omgeving, met de dood bedreigd werden omwille van wat ze hebben geschreven. Ik heb tijdens dit gesprek een minuscuul flard kunnen zien van wat de impact is van leven onder reële doodsbedreiging, van de nachtmerrie die 24 uur op 24 uur door zindert, van de littekens die nooit uitharden. Het siert de drie voormelde vrouwen dat ze de mis-sie die hun leven overhoop zette onverdroten blijven volbrengen.

Hind doet dat op vele manieren. Een ervan is haar engagement als bestuurslid van PEN Vlaanderen. Het is daar en in die context dat ik haar mocht leren kennen. Bedachtzaam, mild, luisterend, niet aflatend, altijd gedreven.

Dit voorjaar verscheen het opmerkelijke boek *Achter de schermen van extreem rechts*. Hind schreef het samen met Bas Bogaerts. Andermaal wordt hier een staaltje van gedegen onderzoeks- en undercoverjournalistiek gepresenteerd. De schrijvers doken twee jaar lang onder in meer dan vijftig gesloten en geheime extreemrechtse groepen op Facebook. Lezers krijgen een analyse van wat mensen naar en bij extreemrechts drijft. Opmerkelijk is dat het boek het vuur van bestaande polemieken niet opjaagt, maar eerder een oproep is tot serene zelfreflectie bij mensen van alle gezindten. Het boek bevat ook een aantal hoofdstukjes die benoemd worden als ‘memoires’ van de auteurs. Ze zijn vaak indringend en aangrijpend. Ik citeer een alinea uit de memoires van Hind:

Als kind van migranten was de landverhuizing niet mijn eigen keuze. Evenmin mijn verdienste. Laat staan een misdrijf, zoals het in uiterst rechtse kringen werd gepercipieerd. Misschien net daarom, omdat ik er niet de hand in had, evenmin in mijn geboorte op Belgische bodem, dat ik mezelf graag zag als ‘een van ons’. Vaneigens een Vlaamse. Dat hoopte ik stil. Hoe hard ik ook hoopte, ik bleef voor sommigen behoren tot een stammengroep van een ver land. Die gedachte zeurde al van mijn achtste levensjaar in mij als een fantoompijn.

Lieve Hind, ik hoop uit het diepe diepste van mijn hart dat deze Academie je zal omarmen als ‘een van ons’. Laat de KANTL een symptoombestrijder van je fantoompijn zijn.

Beste collega's, wees trots dat deze grote dame aanvaard heeft om lid van het genootschap te worden. Verwelkom haar breed denken. Laat het meer dan een symptoombestrijder zijn van de vooringenomenheid tegenover zoveel waaraan we, uw dienaar in de eerste plaats, allemaal lijden. De Academie kan er maar wel bij varen.

8.2.10 LAUDATIO VOOR HELLA S. HAASSE, UITGESPROKEN DOOR HIND
FRAIHI, 20 OKTOBER 2021

Dames en heren,

Allereerst wil ik de leden van de Koninklijke Academie bedanken voor mijn verkiezing, en in het bijzonder Erik Vlamincx en Wim Vandenbussche. Er wordt op dit eigenste moment van mij verwacht een huldeadres te geven aan een overleden KANTL-lid naar keuze. Maar wie ben ik om op eigen houtje te kiezen, iets te vertellen over iemand die al vaak werd beschreven, bejubeld en platbestoofd. Iemand die bovendien niet meer leeft om al de lof te aanhoren.

Mijn hulde is een schijntje, pro forma. En ruim te laat, alsof ik krampachtig nog een schepje aarde wil smijten op een al dichtgegooide grafkuil. Hulde, zoveel stroop voor wie voorgoed niet meer in ons midden is. Wat is hier de zin en onzin van? Het laat me als KANTL-neofiet vermoeden dat dit een pompeuze bedoeling is en doet me luidop de vraag stellen of ik hier wel op mijn plaats zit.

Hoor ik hier wel te zijn?

Het is een vraag die terstond rees toen deze uitnodiging op een mooie zomerdag in mijn mailbox viel, en verder aan me knaagde hoe meer ik grasduinde in de lijst van overleden KANTL-leden.

Na heel wat zomercocktails kwam een antwoord op mijn vraag, gegeven door een vrouw die meer dan twintig romans schreef, vijf autobiografische boeken, toneelstukken en een paar essaybundels. Ook internationaal oogstte ze veel lof. Tal van haar boeken zijn vertaald. Ze behoort zonder meer tot de meest gelezen Nederlandse schrijvers.

Over wie ik het precies heb? Hella S. Haasse. De vrouw met drie vaderlanden: Nederland, Indonesië en Frankrijk. Ze woonde in Amsterdam, maar ook ten noorden van Parijs heeft ze wat jaren gesleten. De heuvelachtige groene streek in de Val-d'Oise deed haar aan haar geboorteland Indië denken.

Ontheemd vroeg ze zich wel vaker af of ze wel thuishoorde in het land van haar geboorte, in Nederlands-Indië waar ze heel haar jeugd doorbracht. Twee keer verbleef ze als kind in Nederland, waarvan een lange tijd in een kindertehuis. In deze jaren miste ze haar ouders. Naar eigen zeggen verlangde ze naar meer warmte en intimiteit in het gezin. Hoeft het te verbazen dat haar ouders een rijke fictieve bron werden. Ze kon in haar literair werk de verleiding niet weerstaan om diep uit hen te putten in een poging om zichzelf terug te vinden.

Zich vreemd voelen komt terug in tal van haar teksten. Kenmerkend voor veel van haar romans is dat de hoofdpersonages op zoek zijn naar zichzelf. In die zoektocht lijken ze gek genoeg nog meer te verdwalen. Soms zijn ze ook afgesneden van een huwelijk of een vriendschap, of verstoten van een thuisland. Die amputatie laat wonden achter. In de pus van de pijn werd Haasse een herinnering aan zichzelf, ze drenkte haar pen in het verleden terwijl ze moeilijk leek te kunnen aarden in het nu.

Haasse stond altijd buiten de tijd. Nergens thuis. Nergens kind aan huis. Misschien was ze dat wel in dit 18de-eeuwse herenhuis? De KANTL als heem van ontheemden, wie zal het zeggen.

Voor al daarom, Hella S. Haasse, koos ik jou. Omdat ik in jou vele anderen zag. Vele verstotenen, ontheemden en om precies te zijn: gedwongen migranten. En die zijn niet met weinig, wereldwijd tellen we nu het hoogste aantal vluchtelingen sinds de Tweede Wereldoorlog. Bijna 60 miljoen mensen zijn momenteel uit hun huizen verdreven door oorlog en vervolging. De helft daarvan zijn kinderen. Ze dolen rond buiten de tijd. Nergens zijn ze thuis, de anonieme kleine wezens die meestappen in een immense stroom van vluchtelingen, en soms letterlijk ten onder gaan in zeeën of aan economische uitbuiting. Ze hebben ervaren wat een kind niet hoort te beleven. Toch gaan ze verder. Hun brandstof? Dat is de belofte, van wat nog moet komen. Van de persoon die ze nog kunnen worden. Van een mens in wording, in alle vrijheid. De belofte van bevrijding.

Haasse weet dat. Zo tekende ze in de novelle *Irudina* het levensverhaal van haar illegale Portugese hulp op. Irudina vertrok als klein meisje uit een arm gezin in Portugal naar Frankrijk om geld te verdienen voor haar achtergebleven familie. Zonder verblijfsvergunning – aldoor op de vlucht en nergens echt gewenst hield Irudina zich sterk. Vol hoop op een betere toekomst.

Op een ingetogen manier stuurde Haasse pulsen uit naar de wereld: door verwarring te zaaien in het zoeken naar onszelf, door verbinding te maken met een hoop op een betere toekomst en door een versmelting in elkaar. En dat alles met een ode aan kinderlijke momenten.

Haasse leek dan wel altijd buiten de tijd te staan, maar niet buiten de kindertijd. Ze wist haar kindersonages, gemuteerd tussen de wondkorsten van hun ouders, met geestdrift neer te zetten. Vereeuwigde ze daarmee het kind in haar? Ik meen van wel. Het meisje Hella, of liever Hesje, droeg de belofte in zich, van te reizen zonder eindbestemming. Om van ronddolen zowaar een kunst te maken zoals alleen kinderen dat kunnen. Haasse zou ons zowaar nog op een idee kunnen brengen, met name een kleine KANTL op te richten. De KANTL voor kin-

deren die ons ongetwijfeld ook iets kunnen leren over de liefde voor cultuur, taal en literatuur. De liefde voor de belofte. Stel je voor. Het zou Haasse vast en zeker meer eer doen dan deze kleffe woorden van mij, in een compacte speech. Mij werd gezegd maximum tien minuten te spreken, tegen 150 woorden per minuut.

Welnu, de teller loopt. En dan heb ik het nog niet gehad over lef. Ja, Haasse, hoe durf je? Jij, witte cisvrouw kroop onder de huid van een Javaanse jongen. Jij die in een ik-persoon terugblijkt op een vriendschap tussen een Nederlandse en Indonesische jongen. Jij, dochter uit een meerderheidscultuur, kind van een koloniaal, net jij schreef *Oeroeg* en bracht op de jou zo kenmerkende ingetogen stijl de bal aan het rollen over gender en etniciteit. Was jij wel de juiste persoon om over het verleden in Nederlands-Indië te spreken, over een inlandse jongen? Wie dacht je wel dat je was, een Indische auteur? Zo klonk de polemiek. Zo roerde de wokebrigade.

Je zou je de Indische identiteit willen toe-eigenen. Dat botste op een verzet tegen culturele appropriatie. Moest je nu *ontschrijven* wat je schreef? O Haasse, O Hosanna! Je werd nog maar eens verbannen, niet uit een land maar uit een identiteit, ver weg van politieke correctheid. Zo fout was je. Hoe durfde je?

Ook daarom koos ik jou, om jouw lef en moed. Jouw prozadebuut *Oeroeg* is brandend actueel. Je staat dan wel buiten de tijd, maar je bent van alle tijden. *Oeroeg* veroorzaakte een zeker onbehagen lang voor er sprake was van de modewoorden woke en *white privilege*. Nog voor de komst van een freelancebeweging die hippe doch holklinkende Engelstalige begrippen van stal haalt.

Je toonde dat literatuur een vrije ruimte moet zijn. Een machtsvrije ruimte waar vooral verbeelding de plak zwaait. Verbeelding is immers een van de vroedvrouwen van het vrije woord. Jij zei dat zonder woorden: Durf te denken, durf te verbeelden. Durf tijdloos te zijn.

Durf anders te zijn. Durf te dolen, in zachtheid en met veel kinderlijkheid. Ik proost op jou.

En nota bene, pompeuze bedoening of niet. Doet er niet toe. Ook hier ben ik thuis, want mijn thuis is waar mijn Hella staat.

Dank je.

8.3 TOESPRAKEN BIJ DE UITREIKING VAN DE PRIJS VAN DE KANTL VOOR TAALKUNDE

8.3.1 LAUDATIO, UITGESPROKEN DOOR WIM VANDENBUSSCHE

Dames en heren,

Als de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren vierjaarlijks een prijs uitreikt voor taalkunde, dan heeft dat een aantal duidelijke consequenties voor het bekroonde werk en de bejubelde auteur ervan.

Het is eerst en vooral een prijs van dit illustere genootschap, dat niet gebonden is aan deze of gene universiteit, dat collega's-taalkundigen verenigt uit alle hoeken van die discipline, en dat erg gehecht is aan haar autonomie. We bekronen studies op hun zuivere wetenschappelijke merites, wars van modetrends in de wetenschap, en losgezongen van wat de waan van de dag als sexy en aantrekkelijk onderzoek beschouwt. Wie deze prijs wint, overtuigde een brede jury vakspecialisten van het feit dat het werk de hoogste wetenschappelijke kwaliteitseisen overstijgt.

Het is daarnaast ook een prijs die een ruimere periode overspant, waarbij elk jurylid werken aan kon dragen die het vak de voorbije vier jaar bijzonder kleurden, in lichterlaaie zetten, of op grensverleggende wijze verdiepten. Wie deze prijs wint, is dus geen eendagsvlieg, maar wel degelijk een wetenschapper die de stand en de loop van het onderzoek op bepalende wijze veranderde, en die een lichtbaken vormt voor de navolgers in de komende jaren.

De jury, die bestond uit Ann Marynissen, Hans Smessaert, Reinhild Vandekerckhove, Jacques Van Keymeulen en ikzelf [Wim Vandenbussche, voorzitter], kwam gezwind tot een shortlist van tien werken, wat haar de bedenking ontlokte dat er geen tekort is aan kwaliteitsvol taalkundig onderzoek in onze contreien, en dat er van een vermeende crisis in de Nederlandse taalkunde naar haar mening volstrekt geen sprake is.

Na lectuur en individuele beoordelingen werd de lijst uitgedund tot twee werken. Bij het wikken en wegen van het finale oordeel, werd snel duidelijk dat het sentiment van de juryleden eenduidig was.

De jury van de Prijs voor Taalkunde van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren besliste dan ook eenparig om Chris De Wulf voor te dragen als laureaat voor de periode 2017-2020. En wel voor zijn *Klankatlas van het veertiende-eeuwse Middelnederlands* uit 2019, een kloeke en multimediale

studie over het dialectvocalisme in de spelling van lokale oorkonden, die naast het lijvige boek ook een online beschikbaar kaartengedeelte omvat.

De jury gewaagt daarbij van een ‘levenswerk’ dat op onmiskenbare wijze een vernieuwende bijdrage levert aan onze kennis van de historische taalkunde van het Nederlands, en van het dialectvocalisme in de Middeleeuwen in het bijzonder. Naast De Wulfs verbluffende wetenschappelijke expertise en métier, roemt de jury ook de indrukwekkende architectuur van het werk, de heldere argumentatiestijl, en het uiterst verzorgde Nederlands waarin het werk gesteld is.

De jury beschouwt dit werk ook als een duidelijke bevestiging dat de historische taalkunde in het Nederlandse taalgebied wel degelijk in goeden doen is, en dat er een nieuwe beloftevolle generatie klaar staat om de verdiensten van haar voorgangers verder te zetten.

Dat dit werk uitgegeven werd door onze academie was van geen enkele tel bij de selectie en de beoordeling ervan. Maar het toont wel aan dat de KANTL een blijvende en belangrijke rol speelt als uitgever en verdeler van hoogstaand wetenschappelijk werk, dat door de complexiteit en het thema nauwelijks een kans krijgt in het reguliere uitgeversbedrijf. Waar koopmansgeest en snel gewin tot een verschraling leiden van het aanbod aan wetenschappelijke uitgaven, zal deze academie blijven ijveren voor een kwaliteitsvolle uitgave van hoogstaand werk uit de taal- en letterkunde, met inbegrip van de digitale bijlagen.

De jury kan zich geen beter werk dromen om dat belang te illustreren dan de *Klankatlas* van Chris De Wulf.

8.3.2 DANKWOORD VAN LAUREAAT CHRIS DE WULF

Geachte voorzitter en leden van de Academie,
Geachte voorzitter en leden van de jury,
Beste familie en vrienden,

De eer die mij vandaag te beurt valt is groot om verschillende redenen, van persoonlijke, culturele en wetenschappelijke aard. Die hebben allemaal te maken met de Academie zelf, dus de instelling die deze prijs verleent.

Op persoonlijk vlak is het voor mij bijzonder om in dit huis, dat ik goed ken, deze prijs in ontvangst te mogen nemen.

De culturele reden waarom de prijs speciaal is, moet ik even toelichten. In het juryverslag wordt onder meer gesproken over de verzorgde taal. Dat vind ik een even groot compliment als de lof over de inhoudelijke merites van het werk, zeker uit de mond van Academieleden. Want van bij haar oprichting vormde de

ontwikkeling van de wetenschappen *in het Nederlands* een aandachtspunt, zelfs bestaansreden voor de Academie.

De wetenschappelijke prijzen van de Academie belonen daarom ook in principe *oorspronkelijk Nederlandstalig werk*, wat misschien vanzelfsprekend lijkt, maar het niet is. Als we zorg willen dragen voor het Nederlands, is het niet alleen van belang dat we het bestuderen en gebruiken om in gewone taal onze kennis aan het bredere publiek kenbaar te maken, maar dat we er ook – op zijn minst voor een deel – *originele wetenschap* in blijven bedrijven. Zo dragen we bij aan het Nederlandse wetenschappelijke register. Een streven dat in dit huis inmiddels al 135 jaar oud is, maar volgens mij niet verouderd.

De derde reden waarom ik de taalkundeprijs van de Academie zo hoogschat, heeft meer met de inhoud van het werk te maken, en de rol die de Academie daarin zelf heeft gespeeld. We bevinden ons hier in de enige wetenschappelijke instelling in Vlaanderen die expliciet is opgedragen om te *zorgen voor bewaaring, duurzaam beheer, ontsluiting en verrijking van taalkundige en literaire bronnen als erfgoed van de cultuurgemeenschap*. De bronnen, databanken en edities die de Academie via het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie ter beschikking stelt, of waaraan CTB-medewerkers hebben meegewerkt samen met andere instellingen, zijn van groot belang voor het soort taalkunde dat ik bedrijf, met één poot in de dialectologie en één poot in de middeleeuwen. Het is dan ook geen toeval dat ik bij mijn Middelnederlandse studie, behalve de geachte leden van de jury, nog een aantal namen van Academieleden en -ereleden tegenkom, vaak met werk dat ook mede door de Academie mogelijk is gemaakt. Het gaat om namen als Berteloot, Gysseling, Hoebeke, De Schutter, Goossens, Leys, Nuyts, Vanacker, Van Durme, Van Loon, Willemyns en, last but not least, mijn leermeester, Taeldeman.

Johan Taeldeman heeft, naast Jacques Van Keymeulen en Piet van Reenen, een grote rol gespeeld in de totstandkoming van dit boek. Voor mij is deze prijs dan ook onvermijdelijk een erbetoon aan hem.

Dat dit een prijswaardig werk is in uw ogen, geachte leden van de Academie, maakt mij trots en ook nederig. Want zo'n werk heb ik alleen maar kunnen maken omdat ik op de schouders van reuzen mocht staan.

Dank u wel.

Chris De Wulf,
Gent, 20 oktober 2021

8.4 LAUDATIO VAN FRANK WILLAERT AAN AFSCHIEDNEMEND BESTUURSLID ERIK VLAMINCK, 20 JANUARI 2021

Collega's, vrienden, beste personeelsleden,
Beste Erik,

Hoewel deze Academie een van de weinige plaatsen is waar het genre van het encomium of de laudatio nog met overgave beoefend wordt, is het toch niet gebruikelijk dat een scheidend bestuurslid met een retorische bloemenruiker wordt bedacht. Toch heeft, beste Erik, de voltallige Raad van Bestuur, nu versterkt met jouw opvolger Luc Devoldere, jouw afwezigheid op haar eerste vergadering van dit jaar dankbaar aangegrepen om te beslissen dat voor één keer met deze traditie der stilte gebroken moest worden. Dit heeft niets te maken met de uitzonderlijk lange duur van jouw rol als bestuurder van deze Academie, alles samen zeven jaar, van 2014 tot 2020. Maar wel met het feit dat je als ondervoorzitter in 2014, als voorzitter van 2015 tot 2017 en ten slotte als lid van de Raad van Bestuur sinds 2018 onmiskenbaar je stempel op onze Academie hebt gedrukt.

De KANTL besturen maakte nochtans zeker geen deel uit van je carrièreplanning, net zomin als het lidmaatschap van de Academie zelf. In een achteraf belangrijk gebleken lezing die je op 19 maart 2014 in dit huis hield over de vraag 'Moet de KANTL werk maken van een Vlaamse literatuurcanon?' bekende je zelfs: 'Toen mij enkele jaren geleden gevraagd werd om lid te worden van de KANTL, voelde ik me zeer vereerd, maar tegelijkertijd heb ik getwijfeld of ik wel zou ingaan op de vraag. Ik zat met bedenkingen zoals: "Is die KANTL geen besloten en schimmige coterie van uitgeprocedeerde professoren en leeggeschreven schrijvers?" Of ook: "Is die KANTL geen subsidieslurpende bonbonnière waar veel in gaat en zelden wat uit komt?"'. Wie dit soort twijfels heeft, zou zich ver kunnen houden van Academies en soortgelijke instellingen, of bij aanvaarding van het lidmaatschap er een beetje huichelachtig voor kunnen kiezen een veilige afstand te bewaren en zich niet te zeer met haar te encanaileren. Hoe anders ligt dit bij jou! Amper drie jaar na je intrede in dit genootschap, in 2014, nam je al je eerste bestuursmandaat op. Stefaan van den Breemt overdreef niet toen hij in zijn afscheidstoespraak als voorzitter van het jaar 2013 over jou als aantredend bestuurslid woordelijk zei dat je ons zou blijven verbazen. En inderdaad, meteen plukte de Academie de vruchten van jouw toen al ruim dertig jaren lange voorzitterschap van organisaties allerhande. Eén jaar later merkte toenmalig voorzitter Marcel de Smedt in zijn afscheidstoespraak over jou al op: 'Zijn inbreng voor de professionalisering van de begroting en het algemeen beheer wordt sterk geapprecieerd.'

Dat was niets te veel gezegd. Misschien wel voor het eerst maakte onze organisatie kennis met een bestuurder die door een begroting heen kon kijken, aan de opstellers ervan hogere eisen stelde dan we gewoon waren, en ons wees op

het belang van het opbouwen van een sociaal passief en ook op de bedreiging die de toename van de loonkosten bij een niet geïndexeerde en tot tweemaal toe zelfs zwaar gekorte regeringsdotatie vormde voor de toekomst van dit huis. Je drong ook aan op een professionele omkadering van het bestuurswerk en wees ons de weg naar een revisor, die onze balans elk jaar controleerde en doorlichtte. Eenmaal voorzitter zette je de broodnodige herziening van het decreet in gang, een omslachtige en ingewikkelde operatie, waarvan we nu de eerste vruchten plukken. Tot dan (1) was het steeds een klacht van de opeenvolgende voorzitters geweest dat de ultrakorte mandaten van amper een jaar het bijna onmogelijk maakten om echt beleid te voeren, (2) maakten achterhaalde bepalingen inzake nationaliteit het interessante kandidaten met het verkeerde paspoort onmogelijk om lid te worden van ons genootschap, (3) stond de beperking van het genootschap tot dertig leden het streven naar meer diversiteit in de weg, (4) verloor het bestuur zich tijdens oeverloze vergaderingen in micromanagement, en (5) geraakte een aantal taken die de Academie in de praktijk vervulde steeds meer losgezongen van wat decretaal was bepaald. Onder jouw beleid werd het traditionele verkiezingsproces voor nieuwe leden al zoekend en tastend opengebrouwen, zodat een meer open debat over het gewenste profiel van nieuwe leden en bijgevolg over de koers van de Academie mogelijk werd. Al deze veranderingen vereisten een grondige kennis van dit huis, zijn bewoners, zijn tradities, en ook veel geduld, overtuigingskracht en empathie. Tegelijk was nagenoeg iedereen ervan doordrongen dat zo'n grootscheepse vernieuwingsoperatie noodzakelijk was, al zullen sommigen, onder wie ikzelf, opgelucht ademgehaald hebben toen de minister je zonder veel moeite een tweede en dan nog eens een derde uitzonderlijke termijn van één jaar als voorzitter toestond, zodat je zelf, met de gewaardeerde medewerking van onze toenmalige vast secretaris Willy Vandeweghe, deze complexe operatie in goede banen kon leiden.

Bij je optreden als bestuurder in diverse functies heeft me vooral en steeds weer getroffen: je grondige belangstelling voor de leden van het personeel. Al bij je aantreden als voorzitter wees je erop dat 'zonder hen deze bonbonnière vol historie, eruditie en potentie al lang letterlijk en figuurlijk een ruïne zou zijn geworden.' Het mooiste voorbeeld van die bekommernis om de mensen die hier hun brood verdienen, vind ik in je toespraak bij het begin van je derde voorzitterschap, waarin je de kenmerkende kwaliteiten van elk bij naam genoemd personeelslid vóór het voetlicht brengt, en uiteindelijk het langst blijft stilstaan bij de meest bescheiden en ook wel meest onzichtbare onder hen, onze werkster. Over haar zei je het volgende: 'En de jongste in de rij is Yamina. Zij poetst het gebouw. [...] Yamina is er trots op dat haar naam in de inkomhal in het raampje staat waar je kan zien of personeelsleden al dan niet aanwezig zijn. Ik ben er trots op dat zij daar trots op is.' Die aandacht voor het personeel heeft natuurlijk alles te maken met je sociale bewogenheid, die ook in je literair werk zo sterk tot uiting komt. Maar het is zeker geen sentimentele zwakheid, want je schrok

er niet voor terug om op moeilijke beslissingen aan te sturen, wanneer financiële krapte of het goed functioneren van de Academie dat vereisten. Dankzij je frequente contacten met alle personeelsleden had je wel een goed inzicht in hun talenten en mogelijkheden. Door het vertrouwen dat je hen gaf, verrasten ze ons met hun onbekend gebleven kwaliteiten. Prachtige initiatieven zijn daaruit voortgekomen en hebben bijgedragen aan de uitstraling van onze Academie. Van uitvoerders van de plannen van anderen zijn de personeelsleden mee de motor geworden van deze Academie.

Maar, Erik, als jouw naam met één realisatie verbonden zal blijven, dan is het toch met de literaire canon. Genereus als je bent, ben je nooit te beroerd geweest om het idee aan anderen toe te schrijven. En het is waar: het idee dat de Academie een canon moest ontwerpen, is hier verschillende keren geopperd, zelfs lang voordat jij lid werd. Maar even tekenend was het dat het er nooit van kwam – altijd waren er praktische bezwaren, en vooral: de vrees voor controverse. Totdat jij jouw schouders onder het project zette, de juiste mensen, soms zelfs uitgesproken sceptici, onder ons wist te enthousiasmeren, binnenshuis de juiste medewerkers en buitenshuis de juiste partners vond, en van de canon, ondanks alle reuring – maar waarschijnlijk moet ik zeggen juist vanwege alle reuring – een veelbesproken realisatie wist te maken, die brede aandacht voor onze klasiessen genereert, maar ook onmiskenbaar als een project van de KANTL wordt gepercipieerd. En zo'n vlaggenschip hadden we nodig. Was je bij je aantreden niet – zoals je me destijds in de trein naar Antwerpen toevertrouwde – door een kabinetsmedewerkster van de minister van Cultuur opgebeld geweest, met de boodschap dat ze de werking van onze instelling (grondig!) had bestudeerd, maar niets had kunnen vinden dat het voortbestaan van deze instelling wettigde? We kunnen verontwaardigd zijn over zoveel onwetendheid, want ook toen al legde dit huis een vaak koortsachtige activiteit aan de dag, met openbare en besloten lezingen, met congressen, publicaties, boekpresentaties, met literaire en wetenschappelijke prijzen, met soms grootscheepse en vernieuwende digitaliseringsprojecten... Maar dat was wel onopgemerkt gebleven. Wil de Academie overleven, niet om zichzelf in stand te houden, maar om, zoals het in artikel 5 van het thans vigerende decreet staat, zorg te dragen voor de Nederlandse taal en letteren en er de kennis en studie van te bevorderen, dan kan ze zich in het huidige tijdsgewricht niet veroorloven in de luwte voor anker te gaan, maar moet ze, bewust van wat ze te bieden heeft, het ruime sop durven kiezen, ook al gaan de golven daar soms vervaarlijk hoog.

Beste Erik, ik ben er me van bewust dat ik niet in staat ben geweest helemaal recht te doen aan de grote diensten die je onze Academie hebt bewezen. En toch waag ik het je te herinneren aan de belofte die je hebt gedaan toen je in 2017 aftrad als voorzitter: 'Collega's, ik verlaat de cockpit, maar ik hoop nog lang mee te mogen en kunnen vliegen. Ik zal me, bij leven en welzijn, blijven engageren voor de Academie in het algemeen en voor ons canonproject in het bijzonder.'

Ik maak graag van deze gelegenheid misbruik om je aan deze uitspraak te herinneren en te zeggen hoezeer wij, bestuurders, leden en personeel van dit mooie, noodzakelijke, unieke en dus onvervangbare huis, op jou blijven rekenen: op je ervaring, je wijsheid, je mensenkennis, en je dynamisme. En je zal hopelijk begrijpen dat wat op een verzoek lijkt, eigenlijk het mooiste compliment is dat we je kunnen geven, want het vloeit voort uit ons aller erkentelijkheid voor de grote diensten die je onze Academie bewezen hebt.

Inhoud Jaarboek 2022

Hoofdstuk 1. Administratieve gegevens

1.1	Decreet.....	5
1.2	Statuten.....	5
1.3	Huishoudelijk reglement	6
1.4	Beleidsplan	17
1.5	Staat van de Academie op 1 januari 2022	25
1.5.1	Bestuur en Raad van Bestuur	25
1.5.1.1	Dagelijks Bestuur en Raad van Bestuur 2021	25
1.5.1.2	Bestuurdersverkiezingen voor 2022	26
1.5.2	Leden, naar anciënniteit.....	26
1.5.3	Binnenlandse ereleden, naar anciënniteit	26
1.5.4	Buitenlandse ereleden, naar anciënniteit	27
1.5.5	Vaste commissies.....	27
1.5.5.1	Canoncommissie.....	27
1.5.5.2	Beoordelingscommissie auteursgenootschappen	28
1.5.5.3	Redactieraad <i>Verslagen & Mededelingen</i>	28
1.6	Fondsen, legaten en prijzen.....	28
1.6.1	Historisch overzicht fondsen	28
1.6.2	Reglement literaire en wetenschappelijke prijzen.....	28
1.6.3	Prijzen toegekend in 2021	29
1.6.4	Jury's voor de prijzen in 2021	30
1.6.4.1	Literaire prijzen	30
1.6.4.2	Wetenschappelijke prijzen.....	30
1.7	Personeel	30
1.7.1	Personeelsformatie	30
1.7.2	Overzicht en personeelsbewegingen	31
1.7.3	Overgang naar nieuw PC.....	31

Hoofdstuk 2.

Het verhaal van de Academie in 2021	33
--	-----------

Hoofdstuk 3. Ledenwerking in 2021

3.1	De ledenvergaderingen in 2021	37
3.1.1	Lezingen en literaire salons tijdens de maandelijkse vergaderingen in 2021	37
3.1.1.1	Chronologisch overzicht	37
3.1.1.2	Literaire salons	41
3.2	Openbare manifestaties van de Academie in 2021	41
3.3	Installatievergaderingen	42
3.4	Wetenschappelijke en literaire prijzen: verslagen	43
3.4.1	Wetenschappelijke prijs van de KANTL	43
3.5	Interacademische partnerschappen	44
3.5.1	kvab	44
3.5.1.1	Commissie NBW	44
3.5.1.2	Jonge Academie (JA)	44
3.5.1.3	acf	44
3.5.2	ALL European Academies (allea)	44
3.5.3	European Alliance of Academies	45
3.5.4	Platform voor de neerlandistiek	45
3.5.5	Samenwerkingsverband rond Canoncongres en Canonfestival	46
3.6	Auteursgenootschappen	47
3.6.1	Algemeen	47
3.6.2	Subsidieronde werkjaar 2021	47

Hoofdstuk 4.

Wetenschappelijke werking

4.1	Periodieke publicaties van de Academie	49
4.1.1	<i>Jaarboek van de KANTL</i>	49
4.1.2	<i>Verslagen & Mededelingen</i>	49
4.2	Monografieën en verzamelwerken	49
4.3	De werking van het KANTL-onderzoekscentrum CTB in 2021	50
4.3.1	Teksteditie.....	50
4.3.2	Bronnenstudie.....	51
4.3.3	ICT-ondersteuning	52
4.4	Medewerking aan literatuurgeschiedenis.org.....	52

Hoofdstuk 5.

Evenementen en culturele activiteiten

5.1	Studiedagen en lezingen.....	53
5.1.1	Stefan Hertmans in vertaling (in samenwerking met UGent) (21 oktober 2021)	53
5.1.2	Battle with the Empty Sky – debat over vrijheid in de literatuur (29 oktober 2021).....	53
5.2	Literaire activiteiten en evenementen.....	54
5.3	Podcasts en digitale presentaties	55
5.4	Schrijverswerkplekken en leesplekken	56
5.4.1	De schrijverswerkplek in het ‘torenpaviljoen’.....	56
5.4.2	Het schrijversverblijf in Beauvoorde (zie website kasteel Beauvoorde)	57

Hoofdstuk 6. Canonwerking

6.1 Inleiding.....	58
6.2 Activiteiten.....	59
6.3 Adviesgroep Canonwerking.....	62

Hoofdstuk 7.

Dienstverlening voor derden

7.1 Boekpresentaties	64
7.2 Concertreeksen Gentse Feesten 2021	64
7.3 Zaalgebruik door derden	65

Hoofdstuk 8.

Berichten, toespraken en standpunten

8.1	Openingstoespraak van Leen van Dijck, voorzitter, 20 januari 2021	66
8.2	Toespraken tijdens installatievergaderingen.....	70
8.2.1	Verwelkoming Lut Missinne door Dirk de Geest, 16 juni 2021	70
8.2.2	Laudatio voor Hugo Brems, uitgesproken door Lut Missinne, 16 juni 2021	74
8.2.3	Verwelkoming Joke van Leeuwen door Peter Theunynck, 16 juni 2021	76
8.2.4	Laudatio voor Patrick Lateur, uitgesproken door Joke van Leeuwen, 16 juni 2021	80
8.2.5	Verwelkoming Lieve De Wachter door Ann Marynissen, 16 juni 2021	83
8.2.6	Laudatio voor Roland Willemyns, uitgesproken door Lieve De Wachter, 16 juni 2021	86
8.2.7	Verwelkoming Kristien Bonneure door Leen van Dijck, 20 oktober 2021	90
8.2.8	Laudatio voor Maria Rosseels, uitgesproken door Kristien Bonneure, 20 oktober 2021	92
8.2.9	Verwelkoming Hind Fraihi door Erik Vlaminck, 20 oktober 2021	96
8.2.10	Laudatio voor Hella S. Haasse, uitgesproken door Hind Fraihi, 20 oktober 2021	99
8.3	Toespraken bij de uitreiking van de prijs van de KANTL voor Taalkunde	102
8.3.1	Laudatio, uitgesproken door Wim Vandenbussche.....	102
8.3.2	Dankwoord van laureaat Chris De Wulf	103
8.4	Laudatio van Frank Willaert aan afscheidnemend bestuurslid Erik Vlaminck, 20 januari 2021	105